

РИЧАРД БАХ ЕДНО

Превод: Нели Константинова

chitanka.info

*От дълъг път
пристигаме, нали?*

Когато се срещнахме преди двадесет и пет години, аз бях омагьосан от полета летец, който търсеше смисъла отвъд уредите и скоростите. Преди двадесет години нашето пътешествие ни отведе до един живот на крилете на чайка. Преди десет години ние срещнахме Спасителя на света и проумяхме, че това, сме всъщност самите ние. И въпреки всичко сигурно сте помислили, че съм самотна душа и съзнанието ми е пълно с курсове и височини на полети, скрити зад екрана на думите. И имате право.

Накрая си позволих да повярвам, че ви познавам достатъчно добре, за да допусна, че моите приключения — щастливи и не толкова — спокойно можеха да бъдат и ваши. Вие сте започнали да проумявате живота, нали? Аз също. Вие не можете да намерите покой и сте самотни след всичко, което сте научили? Аз също. Вие сте търсили цял живот любимото същество? И аз правех същото, и я открих, и в „Мост през вечността“ ви запознах с моята съпруга Лесли Париш-Бах.

Сега ние с Лесли пишем заедно. Превърнахме се в Рилесчардли и вече не знаем къде свършва единият и къде започва другият.

Благодарение на „Моста“ нашето семейство от читатели се разрасна и стана още по-уютно. Към любителите на приключения, които бяха летели с мен в предишните ми книги, сега се присъединиха и тези, които търсеха любовта, и онези, които вече са я открили — те непрекъснато ни пишеха, че нашият живот е огледало на техния. Дали пък всички ние не се променяме от това, че се отразяваме едни други?

Обикновено преглеждахме пощата си в кухнята — единият четеше на глас, докато другият приготвяше ястието-изненада за деня. Някои от писмата така ни размиваха, че се разлиташе салатата чак в супата; други пък са ни карали да ръсим сълзи вместо сол.

Един ден, вместо лед, получихме следното:

„Спомняте ли си онзи алтернативен Ричард, който толкова се двоумеше в «Моста» и който избяга, защото отказа да замени многото

жени за Лесли? Реших, че ще ви е интересно да чуете нещо от мен, защото аз съм този мъж и знам какво става по-нататък.“

Съвпаденията, за които разказваше, бяха изумителни. И той също бил писател, спечелил внезапно цяло състояние от една книга и попаднал в същите данъчни неприятности като мен. И той като мен бил престанал да търси единствената жена и предпочел многото.

После срещнал единствената, която го обичала заради това, което е той и в определен момент тя го изправила пред избора: или да бъде единствената жена в живота му, или изобщо да я няма в живота му. Пред същия избор ме бе поставила някога Лесли; така че и той бе заставал на същия кръстопът като мен.

На този кръстопът аз бях завил наляво, като избрах интимния живот и топлото бъдеще, което, надявах се, сигурно щеше да дойде с него.

Той бе свърнал надясно. Зарязал бе жената, която го бе обичала, изоставил бе в ръцете на данъчния чиновник къщата и самолета си и бе отлетял за Нова Зеландия — както за малко не бях направил и аз. Той продължаваше:

„... писането ми върви добре, имам къщи в Оукланд, Мадрид и Сингапур, мога да пътувам навсякъде по света, с изключение на Съединените щати. С никого не съм се сближавал прекалено.

Но аз все още мисля за моята Лаура. Питам се какво ли би станало, ако ѝ бях дал шанс. Дали «Мостът» ми дава отговор? Вие двамата още ли сте заедно? Правилният избор ли съм направил аз? А вие?“

Този човек е мултимиллионер, желанията му са се сбъднали, за него целият свят е арена на действие. Обаче аз трябваше да избърша една сълза от очите си и когато вдигнах поглед от писмото, видях, че Лесли се е облегла на стойката, заровила лице в дланите си.

Дълго време ние смятахме този човек за плод на въображението, нещо като душа-сянка, която живее в някакво чудновато измерение на „това, което би могло да бъде“, човек, когото сме измислили. След писмото му ние започнахме да се чувстваме някак несигурно, неловко, сякаш за нас бе ударила камбана, а ние не знаехме как да откликнем.

После, по чисто съвпадение, аз прочетох една странна книга по физика: „Множественост на световите в светлината на квантовата механика“. Наистина се говореше за много светове. Всеки миг светът.

който познаваме, се разделя на безброй други светове — различни минали и различни бъдещи времена.

Според физиката, онзи Ричард, който решава да избяга, не изчезва на онзи кръстопът, където аз бях променил живота си. Той продължава да съществува и досега в един алтернативен свят, който се носи незабележимо успоредно с нашия. В този друг свят Лесли Париш също е избрала друг живот: Ричард Бах не ѝ е съпруг, той е мъжа, когото тя изоставя, като разбира, че ѝ предлага не любов и радост, а безконечни мъки.

След „Многото светове“ моето подсъзнание си направи призрачно копие на книгата за в леглото и си я четеше всяка нощ, като току ме смушкваше, докато спях.

„Какво ли би било, ако можеше да намериш път към тези паралелни светове“, шепнеш ми то. „Какво ли, ако можеше да се срещнеш с онези Ричард и Лесли, които бяхте вие преди да направите най-тежките си грешки и умните си стъпки? Какво ли, ако можеше да ги предупредиш, да им благодариш, да им зададеш всякакви въпроси, които би се осмелил да попиташ? Какво ли биха могли да знаят те за живота, за младостта, зрялата възраст и смъртта, за кариери, любов и родна страна, за мира и войната, за отговорността, за избора и за последиците, за света, който смяташ за реален?“

„Махай се“, казвах му аз.

„Ти си въобразяваш, че не принадлежиш на този свят с неговите войни и разрушения, с омразата и насилието му, така ли? Защо тогава живееш тук?“

„Остави ме да спя“, казвах аз.

„Лека нощ“, отвърщаше то.

Но призракът-съзнание никога не спи и аз чувах насън да се прелистват страници.

Сега съм буден, а въпросите си остават. Дали нашият избор не променя всъщност света ни? Какво ли ако се окаже, че науката е права?

Прелетяхме над планините с цвят на стар спомен и започнахме да се спускаме откъм север с нашия хидроплан, боядисан в снежно-бяло и седмо-цвета на дъгата. Огромната бетонна вафла на града се надигаше пред нас от маранята — лятно нажежена пустиня в края на дълъг полет.

— Колко сме далеч, миличка? — попитах аз в интерфона.

Лесли включи системата за далечна навигация и на таблото светнаха цифри. — Тридесет и две мили северно — каза тя, — остават ни петнадесет минути полет. Да те свържа ли с подхода на Лос Анжелос?

— Благодаря — казах аз и се усмихнах. Колко сме се променили, откакто се открихме един друг! Тя, която някога изпитваше ужас от летене, сега сама бе пилот. Аз, който някога изпитвах ужас от брака, бях вече единадесет години съпруг и все още се чувствах щастлив като на първа среща.

— Добър ден, Лос Анжелос — казах аз в микрофона, — тук е Мартин Сийбърд Едно Четири Браво, снижавам от две хиляди и сто метра на хиляда и двеста, южно към Санта Моника. — Помежду си ние наричахме хидроплана Мърморко, но на въздушния контрол дадохме официалното му име.

Как ли се оказахме такива щастливци, помислих си аз, че да живеем такъв живот, за какъвто като деца само сме мечтали? След близо половин век предизвикателства от съдбата, опити-и-грешки, поуки, всеки от нас бе извоювал наградата след тежките времена да дойде това прекрасно настояще, надхвърлящо мечтите ни.

— Мартин Едно Четири Браво е под радарен контакт — се чу гласът в слушалките ни.

— Самолет там — каза Лесли, — и там.

— Дръж ги в полезрението си.

Погледнах я — актриса, станала партньор в приключенията: златистите коси, спуснали се около нежните извивки на лицето ѝ, улавяха слънчевата светлина и сенките, морско-сините очи изцяло потънали в работата — да оглежда небето около нас. Какво прекрасно лице бе изваяло това съзнание!

— Мартин Едно Четири Браво — обади се въздушният контрол от Лос Анжелос, — поставете код четири шест четири пет.

Каква ли е била вероятността, че ще се открием с тази изключителна жена и че нашите пътища ще се срещнат и ще се слоят, както всъщност стана? Каква ли е била вероятността от непознати да станем душа-двойка?

Сега летяхме заедно към Спринг Хил за конференция на учени, изследващи пределите на творческата мисъл: наука и съзнание, война и мир, бъдещето на планетата.

— Това не беше ли за нас? — попита Лесли.

— Права си — отвърнах аз. — Кой номер ти казаха?

Тя се обърна към мен, очите ѝ бяха изпълнени с радост.

— Не го ли запомни? — попита тя.

— Четири шест четири пет.

— Видя ли! — каза тя. — Какво щеше да правиш без мен?

И това бяха последните думи, които чух, преди светът напълно да се промени.

Радарният транспондер представлява черна кутия върху таблото с приборите на хидроплана и има прозорчета, които показват четирицифров код. Цифрите в тези прозорчета ни идентифицират от много мили разстояние в тъмната кабина: номер на самолета, курс, височина, скорост — всичко онова, което интересува ръководителя на въздушното движение в неговото радарно-зелено работно място.

Този следобед може би за десетхиляден път в практиката ми на пилот аз се пресегнах да сменя цифрите: 4 в първото прозорче, 6 — във второто, 4 — в третото и 5 в последното. Докато още гледах надолу, съсредоточавайки се над тази задача, внезапно се появи подозрително бръмчене, което започна от долу До и се извиси до ултразвук, тогава последва разтърсване, сякаш се бяхме натъкнали на въздушно течение и пращяща светкавица от кехлибарена светлина обля кабината. Лесли извика:

— РИЧАРД!

Обърнах се да я погледна — тя беше зяпнала, очите ѝ широко разтворени.

— Малка турбуленция, мила — казах аз, — някакво рязко възд...

И спрях на средата на думата, защото видях с очите си:

Лос Анжелос изчезна.

Нямаше го пред нас градът, разпрострял се по целия хоризонт, нямаше ги планините около него, нямаше го стокилометровото було на маранята.

Изчезнаха.

Небето внезапно бе станало с цвета на синчец, дълбоко, ведро и студено. Под нас не се виждаха магистрали, покриви на къщи и магазини, а безбрежно море, огледало на небето. Синьо като незабравки беше морето, явно не с океанска дълбочина, а плитководие, не повече от два метра; кобалтово-синьото пясъчно дъно бе покрито със сребърни и златисти извивки.

— Къде е Лос Анжелос? — попитах аз. — Ти виждаш ли го? ...
Каж ми какво виждаш?

— Само вода! Ние сме над океана! — задъхано отговори тя. —
Какво стана, Ричи?

— Не знам! — отговорих аз напълно объркан.

Прегледах индикаторите на таблото — всичко си беше както трябва: скоростта бе непроменена, курсът по жирокомпаса си беше 142 градуса. *Магнитният* компас обаче сега се въртеше лениво в кръг, без повече да го интересува север или юг.

Лесли изпробва превключвателите, натисна бушоните.

— Навигационните уреди не работят — каза тя със свито от страх гърло. — Има електрозахранване, но не показват...

Да, наистина. Нямаше навигационни показания, всички уреди показваха сигнала „Изключено“. На екрана на навигационната система светна надпис, който никога не бяхме виждали: „НУЛЕВО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ“.

Явно и нашите мозъци изключиха — бяхме се втреничили в таблото в пълно изумление.

— Забеляза ли нещо преди това... да се промени? — попитах я аз.

— Не — отговори тя. — Всъщност да! Появи се едно виене, ти чу ли го? После светкавица от жълта светлина, една... някаква разтърсваща вълна мина през всичко и отмина и сега всичко е, както го виждаш. *Къде се намираме!*

Опитах се да обобщя резултатите от проверката:

— Самолетът е наред, с изключение на навигационните системи и индикатора за местоположението. Обаче магнитният компас отказва

— как може да откаже магнитният компас — единственият безотказен прибор в един самолет! Не зная къде се намираме!

— Да повикаме пак Лос Анжелос? — внезапно предложи тя.

— Чудесно! — натиснах бутона на микрофона. — Ало, Лос Анжелос, тук Мартин Едно Четири Браво.

Погледнах надолу в очакване на отговор. Пясъкът под водата сякаш беше гравирани на огромна гънеща се матрица, по която текат разклоняващи се ручей от светлина — безброй ручейчета с техните притоци — и всички те бяха свързани и проблясваха на дълбочина един-два метра под повърхността на водата.

— Ало, Лос Анжелос — повиках отново, — тук е Мартин Амфибия Едно Четири Браво, как ме приемате?

Засилих звука и шумът в слушалките се увеличи. Явно радиото работеше, но отсреща никой не се обаждаше.

— Ало, викам всяка радиостанция, която хваща Мартин Сийбърд Едно Четири Браво, повикайте ни на тази честота.

Фонов шум. Нито дума.

— Нищо друго не ми хрумва — казах на Лесли.

Инстинктивно издигнах самолета нагоре, като се надявах, че с височината ще имам по-широк обхват на зрение и можеше да открия някакъв намек за света, който бяхме загубили.

След няколко минути установихме някои странни факти: колкото и високо да се издигаме, висотомерът не отчиташе промяна — въздухът не се разреждаше с височината. Когато, според мен, вече се намирахме на около 1 500 метра височина, уредът все така показваше, че сме на морското равнище.

Гледката също не се променяше — километър след километър калейдоскопични плитководия с фигури, които никога не се повтаряха, а хоризонтът във всички посоки оставаше един и същ. Никакъв остров. Нито слънце, нито облаци. Ни една лодка, ни едно живо същество.

Лесли почука по индикатора за горивото.

— Изглежда не изразходваме никакво гориво — каза тя. — Как е възможно?

— По-вероятно е поплавъкът да е заседнал. — Самолетът се движеше по-бързо или по-бавно като променях оборотите, обаче индикаторът за горивото бе застинал на ниво малко под половин резервоар. — Това е то — казах аз. — И индикаторът за горивото не

работи. Сигурно ни остава за още два часа полет, но по-добре да го пазя за после.

Тя огледа празния хоризонт.

— Къде ще кацнем?

— Има ли значение? — попитах аз.

Морето под нас великолепно проблясваше и ни омайваше с тайнствените си рисунки.

Отнех газта и хидросамолетът започна да планира. Както се вглеждахме в мистериозния пейзаж под нас, започнаха да блестят ярко две пътеки — първо те се виеха поотделно, после тръгнаха успоредно и накрая се сляха. Хиляди други се разклоняваха от тях подобно вейките на върба.

За това явно има някаква причина, помислих си аз. Нещо създава тези линии. Дали не са потоци лава? Подводни пътища?

Лесли хвана ръката ми.

— Ричи — каза тя тихо и тъжно, — дали пък не сме умрели? Може би сме се сблъскали с нещо във въздуха или нещо ни е ударило толкова бързо, че не сме успели да забележим.

В семейството ни аз съм експертът по смъртта, но изобщо не ми беше хрумнало... Дали пък тя не беше права? Но тогава какво прави тук нашият Мърморко? Никога не бях чел да има такава смърт, при която да не се променя дори налягането на маслото в двигателя.

— Това не може да бъде смърт! — казах аз. — В книгите се казва, че когато умираме, се появява един тунел, и светлина, и цялото онова невероятно чувство на любов, и хора, които ни посрещат... Ако сме имали нещастieto да умрем, при това двамата едновременно, не ти ли се струва, че те щяха да намерят начин да ни посрещнат навреме?

— Може би в книгите грешат?

Започнахме да се спускаме в мълчание, изпаднали в потиснато настроение. Как е възможно радостта и всички обещания на живота ни да свършат така внезапно?

— Ти чувстваш ли се умрял? — попита ме тя.

— Не.

— И аз също.

Полетяхме ниско над успоредните канали, като вглеждахме за коралови рифове или плаващи дънери преди да се приземим. Дори и

да си мъртъв, не ти се ще да разбиеш самолета си, кацайки на някоя скала.

— Ама че тъп начин да свършиш живота си! — каза Лесли. — Дори не знаем какво се е случило, дори не знаем как сме умрели!

— Ами златистата светлина, Лесли, ами разтърсващата вълна? Дали пък не е било ядрена...? Дали не сме първите хора, загинали в Третата световна война?

Тя се замисли над това.

— Едва ли. Тя не връхлиташе върху нас, а *отминаваше*. И щяхме да усетим нещо.

Летяхме в мълчание. Тъжни. Много тъжни.

— Не е честно! — възкликна Лесли. — Животът тъкмо беше започнал да става красив! Толкова усилия бяхме положили, толкова проблеми имахме да преодоляваме... а добрите ни времена едва бяха започнали.

Аз въздъгнах.

— Е, ако сме умрели, то поне сме умрели заедно. Поне в това плановете ни се сбъднаха.

— Нали се смяташе, че животът ни трябва да премине като на лента пред очите ни — каза тя. — На теб твоят живот извъртя ли ти се пред очите?

— Не още — отвърнах аз. — А твоят?

— Не. А те казваха още, че и всичко ставало мрак. Това също не е вярно!

— Как може толкова много книги да грешат, как може *ние* толкова да грешим? — попитах аз. — Спомняш ли си нашите опити нощем с изживявания „извън тялото“? Сигурно такава е и умирането — също както в тях, само дето продължаваме нататък — и на сутринта не се връщаме.

Винаги съм смятал, че умирането носи някакъв смисъл, че то би било творческа рационална възможност за ново осмисляне, приятно освобождаване от ограниченията на материята, едно приключение отвъд стените на строгите предразсъдъци. Нищо не ни бе предупредило, че смъртта може да представлява полет над безбрежен океан с цвят като на пощенска картичка.

Поне можехме да кацнем. Нямаше никакви скали, нито морски водорасли, нито рибни пасажи. Водата бе спокойна и бистра, ветрецът

надипляше повърхността в съвсем леки вълнички.

Лесли посочи две блестящи пътеки.

— Тези двете изглеждат като приятели — каза тя. — Все заедно.

— Може и да са писти — казах аз. — Най-добре да кацнем на тях — точно тук, където двете се сливат, как мислиш? Готова ли си за кацане?

— Мисля, че да — отговори тя. Погледнах през страничните прозорци и повторно проверих колесника.

— Ляв главен приборан — казах аз, — носов — приборан, десен главен приборан — колесникът приборан за водно кацане, клапите спуснати...

Влязохме в последен завой и морето се надигна с приятно бавно движение да ни посрещне. Една дълга минута се носихме на сантиметри над повърхността и отблясъците от водата обсипваха белия корпус на самолета.

Хидропланът се докосна до вълничките и се превърна в състезателна лодка, полетяла в облак водни пръски. Мъркането на двигателя потъна в шума на водата, когато дръпнах ръчката и забавихме ход.

Тогава водата изчезна, а заедно с нея изчезна и самолетът. Около нас неясно се виждаха върхове на покриви, редиците червени керемиди и палмови дървета, а право пред нас беше стената на сграда с големи прозорци.

— ВНИМАВАЙ!

В следващия миг ние се озовахме вътре в тази сграда, зашеметени, но невредими. Намирахме се в дълъг коридор. Притеглих Лесли и я прегърнах.

— Наред ли си? — попитахме се двамата едновременно, останали без дъх.

— Да! — отговорихме си ние. — Нито драскотина! А ти? Да!

Стъклото на прозореца в дъното на коридора не беше се счупило, нито пък в стената, през която бяхме влетяли, имаше дупка. Из сградата не се виждаше жива душа, не се чуваше ни звук.

— Какво *по дяволите* става?! — избухнах аз, вбесен, че нищо не разбирам.

— Ричи — каза тя тихо, разтвори широко очи от удивление, — това място ми изглежда познато. Ние сме били тук и по-рано!

Огледах се наоколо. Коридор с много врати, тухлено-червени пътеки, палми в саксии, а точно пред нас — вратата на асансьор. Прозорецът в дъното на коридора гледаше към огряни от слънцето керемидени покриви, отвъд тях — невисоки, позлатени хълмове, синьо пладне, потънало в мараня.

— Това трябва да е... изглежда като хотел. Но не си спомням никакъв хотел...

Разнесе се тихо прозвънване и над вратата на асансьора светна зелена стрелка.

Гледахме как вратите с грохот се отвориха. Вътре стояха двама души: строен, слаб мъж и красива жена, облечена с избеляла синя риза, яке тип моряшка куртка, джинси и маслинено-зелена барета.

Чух как жена ми до мен си пое дълбоко дъх, усетих как тялото ѝ се напрегна. От асансьора излязоха мъжът и жената, които бяхме ние преди шестнадесет години — двамата такива, каквито бяхме в деня, когато се срещнахме за първи път.

Стояхме застинали от изумление, загубили ума и дума, със зяпнали уста. По-младата Лесли излезе от асансьора, без да погледне онзи Ричард, който бях аз някога, и после едва ли не тичешком забърза към стаята си.

Обаче неотложността на момента преодоля вцепенението ни. Не можехме да ги оставим да си отидат. — Лесли! Почакай! — извика моята Лесли. Младата жена спря и се обърна в очакване да види приятели, но явно не ни позна. Може би бяхме в сянка или пък само силуети, понеже прозорецът беше зад гърба ни.

— Лесли — каза жена ми, като тръгна към нея, — можеш ли да ни отделиш една минута?

По-младият Ричард през това време мина покрай нас и се запъти към стаята си. Това, че жената от асансьора бе срещнала приятели, не го засягаше.

А това, че ние не разбираме какво става, помислих си аз, не означава, че не трябва да поемем отговорността за ставащото. Имах чувство, че трябва да събираме люпило пиленца — тези двете се разбягаха в противоположни посоки, а ние двамата знаехме, че съдбата им е да бъдат докрая на живота си заедно.

Оставих Лесли да задържи някогашната себе си, а аз се запътих след младия мъж.

— Извинете, Ричард? — повиках го в гръб.

Той се обърна както от звука на гласа ми, така и от думите и ме погледна с любопитство. Помнех спортното яке, с което беше, някакво с бежов оттенък. Хастарът на подгъва все се разпаряше — десет пъти съм го шил, но безуспешно — коприната ли или каквото беше там все се разкъсваше от края.

— Нужно ли е да ти се представя? — попитах аз. Той ме погледна и от приятно-вежливи очите му станаха като чинии.

— *Какво...!*

— Виж — казах аз колкото спокойно можех, — и ние нищо не разбираме. Както си летяхме, внезапно ни сполетя това невъобразимо нещо и...

— Вие да не сте...?

Гласът му секна и той застина, втрещен в мен. Разбрах, че това е шок за него, но се почувствах някак странно засегнат. Знае ли се колко време имаме да бъдем заедно — минути или по-малко, час или по-малко, — а той така да го пропилява, отказвайки да повярва на това, което си е очевидно?

— Отговорът е „да“ — казах аз. — Аз съм мъжът, който ще бъдеш ти след някоя и друга година. Шокът му се превърна в подозрителност.

— Как ме наричаше майка ми на галено? — попита той, присвил очи.

Въздъгнах и му казах.

— Как се казваше кучето ми, което имах като малък и какви плодове ядеше?

— Е, хайде де, Ричард! — казах аз. — То не беше куче, а кучка и се казваше Лейди. Ядеше кайсии. Освен това ти имаше 15-сантиметров саморъчен телескоп с нацърбено огледало, върху което беше изпуснал едни клещи, като го поправяше, а тръбата беше изтеглена, вместо да е прибрана и освен това имаше една тайна дъска на оградата пред прозореца на спалнята ти, която беше поразкована и ти можеше да се измъкваш през нея, когато не искаше да използваш портата на двора...

— Добре, — каза той, като ме гледаше така, сякаш бях чудодейство. — Предполагам, че можеш и да продължиш.

— До безкрайност. Питай ме каквото искаш за себе си — няма въпрос, на който да не мога да ти отговоря, момчето ми. Имам шестнадесет години повече отговори, отколкото въпроси имаш ти!

Той се вгледа в мен. Момче, помислих си аз, без нито един бял косъм още. А малко прошарено ще му отива.

— Да не искаш да пропилием времето, което ни остава, в приказки тук, в коридора? — попитах го аз. — Знаеш ли, че в асансьора ти току-що срещна жената, която ще бъде... най-важният човек в живота ти, а ти дори не го знаеш!

— Тази ли? — Той погледна нататък в коридора и прошепна. — Но тя е много красива! Как би могла тя...

— И аз не го разбирам, но тя те намира за привлекателен. Честна дума.

— Добре, вярвам — каза гой. — Вярвам го! — Той извади от джоба си ключа за стаята. — Заповядай, влез.

Нищо не разбирах, но всичко съвпаднаше. Това не беше Лос Анжелос, беше Кармел, Калифорния, октомври 1972 година, третият етаж на Холидей И н.

Още преди той да превърти ключа, аз вече знаех, че стаята ще е обсипана с радио-управляеми модели на чайки, направени за филма, който снимахме на морския бряг. Някои от моделите изпълняваха чудесна въздушна акробатика, други пропадаха един през друг и се разбиваха. Аз мъкнех останките им в стаята си и отново ги сглобявах.

— Ще отида да доведа Лесли — казах аз. — А ти виж там да пооправиш малко стаята, може ли?

— Лесли ли?

— Тя е... ами, виж, има две Лесли. Едната е тази, с която ти току-що пътува в асансьора, като се чудеше как да я поздравиш. А другата, изумителната жена, е същата тази, но шестнадесет години по-късно — моята съпруга.

— Това не мога да го повярвам!

— Защо по-добре не поспретнеш стаята — казах аз, — а ние веднага идваме.

Лесли беше в коридора през няколко стаи, с гръб към мен разговаряше с по-младата себе си. Докато вървах към нея, от стаята до

тях излезе камериерка, която буташе количка с пране и се насочи към асансьора. Без да забележи жена ми, тя засили тежката количка право към нея.

— *Пази се!* — извиках аз.

Твърде късно. Лесли се обърна при вика ми, но количката я блъсна отстрани, мина през тялото ѝ, сякаш тя беше от въздух, после и камериерката притича през нея, като кимна усмихнато на по-младата жена.

— Ей! — възкликна разтревожено младата Лесли.

— Хей, приятен ден! — отвърна ѝ камериерката. Изтичах при Лесли.

— Наред ли си?

— Нищо ми няма — отговори Лесли. — Тя май не... — За миг тя сякаш се бе поуплашила, после се обърна към младата жена. — Ричард, искам да те запозная с Лесли Париш. Лесли, това е моят съпруг, Ричард Бах.

Усмигнах се от това колко официално ни представяше.

— Здравей — казах аз на младата жена. — Добре ли ме виждаш?

Тя ми се усмигна, клепките ѝ трептяха.

— Мъгляви ли трябва да бъдете?

Никакъв шок, никаква подозрителност. Явно младата Лесли ни беше сметнала за сън и беше решила да се порадва на това.

— Просто проверявам — отговорих аз. — След този инцидент с количката не съм сигурен дали принадлежим към този свят. Обзалагам се, че...

Посегнах към стената, подозирайки, че ръката ми ще мине през нея. Така и стана, ръката ми влезе до китката в тапетите. Младата Лесли се разсмя от удоволствие.

— Май тук ние сме призраци — казах аз.

Значи затова ние не загинахме при пристигането си, когато влетяхме през стените на хотела, помислих си аз.

Колко бързо се приспособяваме към невероятни ситуации! Подхлъзваме се от кея и моментално осъзнаваме, че сме потънали целите във водата: ние започваме да се движим по-различно, да дишаме по-различно и за части от секундата се приспособяваме, макар и да не ни харесва, че сме мокри.

Така и сега. Озовахме се целите в нашето собствено минало, обаче щом попремина първоначалният шок от падането, ние веднага започнахме да правим каквото сметнахме за най-подходящо в това странно място. А най-подходящото, според нас, беше да съберем тези двамата заедно, да им спестим пропиляването на годините, които ние загубихме, преди да проумеем, че душите ни са създадени една за друга.

Много особено ми беше да говоря с младата жена, сякаш ние отново се срещаме за първи път. Колко странно, помислих си аз. Тя е Лесли, но с нея нямаме никаква обща история!

— Може би вместо да стоим тук... — посочих коридора. — Ричард ни покани в стаята си. Бихме могли да си поговорим малко там и да се поориентираме в нещата, без да минават през нас напред-назад разни колички с пране?

Тя се погледна на огледалото в коридора.

— Не съм подготвена да се срещам с някого — каза тя. — Изглеждам ужасно. — И тя поприглади кичурите дълга, руса коса, изплъзнали се изпод баретата ѝ.

Погледнах жена ми и двамата не можахме да сдържим смеха си.

— Отлично! — казах аз. — Издържа и последната проверка. Защото случи ли се една Лесли Париш да се погледне в огледало и да каже, че изглежда добре, значи тя не е истинската Лесли Париш!

Поведох ги към вратата на Ричард и без да се замисля, почуках. Кокалчетата на пръстите ми, естествено, потънаха безшумно в дървото.

— Май по-добре ти да почукаш — казах аз на младата Лесли.

Тя почука в един весел лек ритъм, като показваше, че от *нейното* докосване произлиза не само звук, но и музика.

Вратата веднага се отвори — Ричард застана на прага, като държеше за върха на крилото еднометрова чайка от балсамово дърво.

— Здравсти, Ричард — казах аз, — искам да ти представя Лесли Париш — бъдещата ти съпруга. Лесли, това е Ричард Бах — бъдещият ти съпруг.

Той подпря чайката на стената, здрависа се официално с младата жена, а лицето му изразяваше любопитна смесица от желание и страх, докато я гледаше.

Тя му стисна най-тържествено ръката, а очите ѝ продължиха да трепкат все така слисано.

— Щастлива съм да се запознаем — каза тя.

— А това, Ричард, е моята съпруга Лесли Париш-Бах.

— Здравейте — кимна той.

Един дълъг миг той поглеждаше ту едната Лесли, ту другата, ту мен, сякаш на вратата му беше дошла да го занесе карнавално маскирана тайфа.

— Влизайте — проговори накрая той. — Стаята ми е такъв хаос...

Той не се шегуваше. И да беше разтребвал, не си личеше. Дървени птици, модули за дистанционно управление, батерии, късове балсамово дърво, рамки за прозорци и всичко миришеше на боя за модели на самолети.

На масичката за кафе беше сложил четири водни чаши, три пакетчета пуканки и кутия фъстъци. „Щом ръцете ни минават през стената, помислих си аз, едва ли ще имаме по-голям късмет с пуканките.“

— За ваше успокоение, мис Париш — започна той, — искам да ви кажа, че веднъж съм бил женен и никога повече не смятам да се женя. Не разбирам съвсем кои са тези хора, но ви уверявам, че нямам ни най-малко намерение да ви досаждам с каквото и да било...

— О, боже! — възкликна полугласно жена ми като погледна в тавана, — познатите антибрачни декларации.

— Уки, моля ти се — прошепнах аз. — Той е свястно момче, но просто се страхува. Нека не...

— Уки ли? — попита младата Лесли.

— Извинявайте — казах. — Това е прякор от един филм, който сме гледали отдавна... много далеч във времето от сега. — Почнах да осъзнавам, че разговорът, който ни предстои, никак няма да бъде лесен.

— Всяко нещо по реда си — обади се жена ми, опитвайки се да внесе ред в невероятното. — Ричард и аз не знаем как попаднахме тук, нямаме представа колко дълго ще останем, не знаем и къде отиваме.

Единственото, което познаваме, сте вие — познаваме вашето минало и бъдеще или поне следващите шестнадесет години от него.

— Вие двамата ще се влюбите — казах аз. — Вие вече сте влюбени, но просто още не знаете, че всеки от вас е човекът, който другият ще обича, ако вече се познавахте. А точно сега всеки от вас смята, че няма на света човек, който може да го разбере или да го обича. Но ето че е така, виждате го!

По-младата Лесли седна на пода, облегна се на леглото и сдържа една усмивка. Сви колене и облегна брадичка на тях.

— Можем ли да влияем някак на тази наша любов или тя е неотвратима съдба? — попита тя.

— Хубав въпрос — каза Лесли. — Нека да ви разкажем това, което си спомняме, това, което се случи с нас. — Тя замълча, смутена от това, което имаше да каже. — Тогава вие ще правите това, което прецените за правилно.

Каквото си спомняме ние, помислих аз. Аз си спомням това място, спомням си как видях Лесли в асансьора, но години след това още не се бяхме запознали. Обаче не си спомням никакви срещи тук с бъдещи Лесли, нито с бъдещи Ричарди, които да ми казват да си разтребя стаята.

Младият Ричард седна на стола пред писалището и погледна младата Лесли. Нейната красота беше просто мъчителна за него — той се стесняваше от красиви жени — но и през ум не му мина, че и тя се стесняваше не по-малко от него.

— Когато се срещнахме, на нас ни попречи собственият ни външен вид, попречиха ни останалите хора наоколо и така и не се опитахме да се запознаем — каза моята Лесли.

— Всеки от нас поотделно направи такива грешки, каквито заедно никога не бихме направили — казах аз. — Но сега, след като вие знаете... не разбирате ли? Вие не бива да правите тези грешки!

— По времето, когато отново се срещнахме, години по-късно — продължи Лесли, — вече ни оставаше само да съберем отломките и да се надяваме, че ще можем да изградим от тях онзи вълшебен, живот, който можехме да имаме през изминалите години. Ако се бяхме срещнали по-рано, нямаше да ни се налага да минаваме през цялото това *възстановяване*. Да, наистина, ние се бяхме срещнали *по-рано* — срещнахме се в асансьора, също като вас. Но просто не бяхме достатъчно смели или достатъчно умни...

Тя разтърси глава.

— Тогава ни липсваше нещо, което да ни подсказва какво можем да бъдем един за друг.

— Затова мислим, че просто сте луди да не паднете в прегръдките си още сега — продължих аз, — да благодарите на Бога, че сте се срещнали и да се заловите да промените живота си, за да бъдете заедно.

Нашите по-млади ние се спогледаха, но бързо отклониха поглед един от друг.

— Ние пропиляхме толкова време, когато бяхме вие — казах аз, — и пропуснахме толкова шансове да избегнем катастрофи и да полетим!

— Катастрофи ли? — попита Ричард.

— Да, катастрофи — отговорих му аз. — И в момента вие се намирате наред няколко от тях. Обаче още не го знаете.

— Но вие вече сте преминали през тях — каза той.

— Да не смятате, че сте единствените, които могат да решават проблеми? И че имате отговор за всичко? Защо ли толкова се отбраняваше? Минах покрай ръба на масата и погледнах надолу към него.

— Имаме някои от отговорите, но важното е ти да разбереш, че повечето от тях ги откри *тя*. Но ти също си й давал някои от отговорите. А като сте двамата заедно, нищо не може да ви спре!

— Пред какво да ни спре? — попита младата Лесли, на която явно й беше направило впечатление силата на чувствата ми и беше започнала да допуска, че това в последна сметка може и да не е сън.

— Да изживеете най-възвишената любов — отговори жена ми, — да постигнете заедно такъв живот, какъвто поотделно не можете и да си представите.

Как можеше тези двамата да се съпротивяват на този уникален дар, който им предлагаме? Нима често ни се предоставя възможност да разговаряме с хората, които ще станем, тези, които знаят всяка грешка, която ще направим? Те имаха шанс, за какъвто всеки мечтае, но никой не е получавал.

Жена ми седна на пода до Лесли — по-възрастната от две близначки.

— Тук, насаме в тази стая само четиримата, ние искаме да ви кажем: Въпреки всичките ви грешки и двамата сте изключителни

личности. Вие винаги сте държали на чувството за справедливост, на вътрешната си етика, дори когато е било трудно, или опасно, или когато хората са ви наричали особени. Но пък именно това, че сте особени, ви държеше разделени. То ви караше да се чувствате самотни. А същевременно то ви правеше свършени един за друг.

Двамата слушаха толкова внимателно, че просто можех да чета по лицата им.

— Права ли е тя? — попитах ги аз. — Ако това са глупости, кажете ни да изчезваме. Ако това не е вярно, ние се махаме. Имаме си и наши собствени проблеми, с които трябва да се справяме...

— Не! — отговориха двамата едновременно.

— Едно от нещата, които споменахте — каза младата Лесли, — беше, че ще изживеем още шестнадесет години! Никакви войни, никакъв край на света. Но... може би в това е въпросът — ние ли ще преживеем това време или *вие* го преживяхте?

— Да не мислите, че ние разбираме какво става? — попитах аз. — Грешите! Ние не знаем дори дали сме живи или мъртви! Знаем единствено, че някак си се е оказало възможно ние, от вашето бъдеще, да се срещнем с вас, от нашето минало, без вселената да се разпадне на всичките си чаркове.

— Ние искаме нещо от вас — каза Лесли. По-младата Лесли вдигна поглед — същите красиви очи.

— Какво е то?

— Ние сме тези, които идват след вас и които плащат за вашите грешки, но и тези, които се възползват от плодовете на вашите усилия. Ние се гордеем с вас за моментите, когато сте правили добър избор и тъжим за случаите, когато той не е бил сполучлив. Ние сме най-близките приятели, които ще имате, освен приятелството между вас двамата. Каквото и да се случи, не ни забравяйте, не ни предавайте!

— Знаете ли какво научихме ние? — попитах аз. — Вие не се стремите към краткотрайното удобство, което после може да доведе до дълготрайни проблеми. Лесният път за вас не е лесният път! — Обърнах се към по-младия ми аз. — Знаеш ли колко подобни предложения ще получиш между твоето време и нашето?

— Много ли? Кимнах.

— Много.

— А как да се предпазим от това да не поемаме в погрешните посоки — попита той. — Имам чувство, че вече не веднъж съм поемал по лесния път.

— Това може да се очаква — каза аз. — Погрешните посоки са точно толкова важни, колкото и правилните. Дори по-важни понякога.

— Но се чувстваш доста неудобно от тях — каза той.

— Да, но те са...

— А вие единственото ни бъдеще ли сте? — попита неочаквано младата Лесли. Стъписах се от важността на нейния въпрос и изпитах някакъв безпричинен страх.

— А вие единственото ни минало ли сте? — отвърна жена ми с въпрос.

— Разбира се... — каза Ричард.

— Не! — Вгледах се в него, поразен от откритието си. — Разбира се, че не! Затова и не си спомняме никакво наше „явяване от бъдещето“ в „Холидей Ин“ в Кармел! Ние не го помним, защото не се е случило с нас, то се е случило с *вас*.

Изводите от това прерязаха като лазери всеки от нас в тази стая. Бяхме се изтърсили тук да предадем на тези двамата най-доброто, което сме научили, но дали пък те не бяха само едно наше минало, една от пътеките, които са довели до това, което сме ние? В един момент ние означавахме за тях някаква сигурност, ние потвърждавахме, че те ще оживеят. Но възможно ли е да не бяхме тяхното неизбежно очакващо ги бъдеще, възможно ли е те да имаха и друг избор, да са поемали различни посоки от тези, които бяхме поемали ние?

— Всъщност няма значение дали ние сме вашето бъдеще или не — каза жена ми. — Просто не обръщайте гръб на любовта...

Тя спря на средата на изречението и уплашено ме погледна. Стаята потрепери, през цялата сграда премина глух тътен.

— Земетресение ли? — предположих аз.

— Не. Няма земетресение — каза по-младата Лесли. — Аз поне не усетих нищо. А ти, Ричард? Той поклати глава:

— И аз нищо.

Обаче за нас сега цялата стая се тресеше и бавните в началото трусове все повече зачестиха.

Жена ми уплашено скочи. Беше преживяла две тежки земетресения и никак не копнееше за трето. Хванах я за ръка.

— Смъртните в тази стая не усещат никакво земетресение, Уки, та на нас, призраците ли, ще ни пука от малко падаща мазилка...

Сега вече стаята се затресе като син камък, разбърквай в пръскачка, стените се замъглиха и почнаха да се стапят, тътенът ставаше оглушителен, а по-младите ние бяха напълно смаяни от това, което ставаше с Лесли и мен. Единственият човек, запазил самообладание, бе жена ми до мен, тя се здържеше духом и викаше на младата двойка:

— *Останете заедно!*

В този миг хотелската стая изчезна от погледа, погълната от рев на двигател и свистяща вода. Пръски прелитаха покрай стъклото и ето че отново се бяхме оказали в кабината на нашата летяща лодка, по таблото потрепваха светлините на приборите, под нас отново глухо бучеше плитко море, а Сийбърд вече издигаше корпус, готов за излитане.

Лесли възкликна с облекчение и потупа ласкаво светещото табло на хидроплана.

— *Мърморко!* Толкова се радвам да те видя пак!

Дръпнах към себе си лоста и след секунди нашето корабче се откъсна от водата, оставяйки след себе си воал от пръски, а онази плетеница от линии по морското дъно отмина зад нас. Какво чувство за сигурност е да бъдеш отново във въздуха!

— Това го направи Мърморко! — казах аз. — Мърморко ни измъкна от Кармел! Обаче какво, според теб, натисна ръчката за газта? Кой е извършил излитането?

Отговорът дойде, преди Лесли да е проговорила — един глас се разнесе зад нас.

— Аз го направих.

Двамата се обърнахме едновременно, онемели от изненада. Най-неочаквано, на сто метра височина във въздуха и то над един свят, който изобщо не познавахме, ние се оказахме с пътник на борда.

Мъката ми мигновено посегна да натисне лоста за управление, за да изхвърля натрапницата нагоре.

— Не се страхувайте! — каза тя. — Аз съм приятел! — И се засмя. — От всички хора на света най-малко от мен трябва да се

страхувате.

Ръката ми се поотпусна.

— Коя...? — запита Лесли, вгледана в жената.

Нашата пътничка, облечена в джинси и карирана блуза, бе с гладка мургава кожа, коса до раменете с цвят на разресана тъмна Индия и очи, черни като среднощна доба.

— Казвам се Пай — рече тя — и за вас аз съм това, което сте вие за онези, които оставихте в Кармел. — Тя сви рамене и се поправи: — Но няколко хиляди времена.

Върнах двигателя на крейсерска скорост и шумът стихна.

— Как можахте...? — започнах аз. — Какво правите тук?

— Помислих си, че може да сте се разтревожили — каза тя. — И дойдох да ви помогна.

— Какво искате да кажете с това „няколко хиляди времена“? — попита Лесли. — Да не сте аз от бъдещето?

Тя кимна и се наведе напред, за да отговори:

— Аз съм вие двамата. Но не от бъдещето, а от... — тя изтананика любопитно свързани ноти — ...от едно алтернативно сега.

Копнеех да узная как може тя да е ние двамата, какво представлява едно алтернативно сега, но повече от всичко исках да разбера какво всъщност ставаше.

— Къде се намираме? — попитах аз. — Знаете ли какво ни уби?

Тя се усмихна и поклати глава.

— Да ви е убило ли? Какво ви кара да мислите, че сте мъртви?

— Не знам — отговорих аз. — Но ние тъкмо се спускахме към Лос Анжелос и най-неочаквано се появи силен грохот и градът напълно изчезна. Това, което беше цивилизация, се изпари само за миг и ние се озовахме сами над някакъв океан, който не съществува на планетата Земя и когато кацнахме, ние се оказахме призраци, които виждат собственото си минало — хората, които бяхме, когато се срещнахме за първи път и никой, освен тях, не ни виждаше и си минаваше спокойно с количка с пране през нас, а ръцете ни преминаваха през стените... — Свих рамене безпомощно. — Та като се изключат тези неща, нямам представа защо ли ни е хрумнало, че сме мъртви.

Тя се разсмя.

— Е, не сте мъртви.

Двамата с жена ми се спогледахме, изпитали известно облекчение.

— Тогава къде се намираме? — попита Лесли. — Какво ни се случи?

— Това тук е не толкова място, колкото гледна точка — каза Пай. — А случилото се вероятно има нещо общо с електрониката. — Тя погледна таблото на приборите и сви вежди. — Тук имате предаватели на свръх високи честоти, приемник на навигационната система, транспондер, радарни импулси. Възможно е да се е получило взаимодействие. Космически лъчи... — Тя огледа мълчливо уредите. — Имаше ли златна светкавица?

— Да!

— Интересно — каза тя, леко усмихната. — Шансът да се случи такова нещо е един на билиони! — Тя създаваше чувство за грижовно, топло семейство. — Не можете много често да разчитате на подобно пътешествие.

— И шансът за връщане ли е един на билиони? — попитах аз. — Утре имаме конференция в Лос Анжелос. Ще можем ли да стигнем навреме?

— Навреме? — Тя се обърна към Лесли. — Гладни ли сте?

— Не.

После към мен:

— Жадни?

— Не.

— Как мислите, защо не сте?

— От превъзбуда — казах аз. — Сгрее.

— От страх! — каза Лесли.

— Страхувате ли се? — попита Пай.

Лесли се замисли за миг, после ѝ се усмихна.

— Вече не.

Аз не можех да кажа същото. Ненадейните промени съвсем не са любимия ми спорт. Тя се обърна към мен.

— Колко гориво изразходвате?

Нивото на горивото бе замръзнало на едно място.

— Никакво! — казах аз, внезапно проумял. -Мърморко не изразходва никакво гориво, ние не изразходваме никакво гориво,

защото горивото, гладът и жаждата са свързани с времето, а тук времето не съществува!

Пай кимна.

— Скоростта е свързана с времето — обади се Лесли, — а ние се движим.

— Наистина ли? — Пай въпросително вдигна тъмните си вежди и се обърна към мен.

— Не ме гледай така — казах аз. — Да не би да се движим само мислено? Да не би да се движим само чрез...

Пай ми направи насърчаващ знак „топло-топло“, сякаш играехме на криеница или на „познай до три пъти“.

— ... съзнанието?

Тя докосна връхчето на носа си и се озари от сияйна усмивка.

— Точно така! Вие наричате „време“ движението на съзнанието. Но всяко събитие, което е възможно да се случи в пространството и времето, се случва *сега*, наведнъж, едновременно. Няма минало, няма бъдеще, само *сега*, макар че за да можем да разговаряме, налага ни се да използваме език, който се основава на времето. Това е като... — тя погледна към тавана за сравнение. — То е като аритметиката. Щом вече знаете системата, вие знаете, че всеки въпрос в числа вече има отговор. Принципът на аритметиката вече знае корен кубичен на шест, но на нас самите ще ни отнеме това, което наричаме „време“ — няколко секунди — за да открием отговора, който винаги си е съществувал.

Корен кубичен от 8 е 2, струва ми се, корен кубичен от 1 е 1. А корен кубичен от 6? Някъде между 1 и 2 и по-точно — 1,8? И естествено, докато изчислявах, аз знаех, че отговорът ме чака още от преди да съм задал въпроса.

— Всяко събитие ли? — попита Лесли. — Всяко възможно нещо, което може да се случи, вече *се е случвало*, така ли? Няма ли бъдеще?

— Нито минало — отговори Пай, — нито време. Лесли, винаги практична, се затормози.

— Тогава защо изобщо трябва да минаваме през всички тези изживявания в това... това мнимо време, щом всичко вече се е случило? *Защо да си даваме труда!*

— Важното е не, че то е станало, а че имаме безкраен избор — каза Пай. — Изборът, който правим, ни носи нашия житейски опит, а с

опита ние проумяваме, че не сме такива незначителни създания, каквито изглеждаме. Ние сме междуизмерен израз на живота, огледало на духа.

— Къде става всичко това? — попитах аз. — Има ли на небето някакъв огромен „склад“ с лавици, от които да избираме всички тези възможности?

— Няма такъв склад. Нито пък някакво място, въпреки че вие може да го възприемате като място — отговори тя. — Къде според вас може да се намира то?

Аз разтърсих глава и се обърнах към Лесли. Тя също поклати глава. Пай ни попита още веднъж настойчиво:

— Къде?! — И като ни изгледа, тя вдигна ръка и посочи надолу.

Погледнахме. Долу, под повърхността на водата, по океанското дъно отново се виждаха тези безкрайни пътечки.

— Рисунката ли? — попита Лесли. — Тази, под водата? О! Това са нашите избори! Рисунката представлява пътеките, които поемаме, завоите, които правим, така ли? И всеки друг възможен завой, който сме могли да направим... който сме *направили* в...

— ... в паралелните си животи ли? — попитах аз, като видях, че късчетата започваха да се подреждат. — Алтернативните животи!

Рисунката се разпростираше величаво под нас; ние се бяхме вторачили захласнато надолу.

— Ние летим високо — казах аз, потръпвайки от прозрението, — и имаме перспектива! Виждаме всеки избор, разклонение и кръстопът. Но колкото по-ниско летим, толкова повече губим перспектива. А когато се приземим, изобщо губим перспектива към всички други възможни избори! И се фокусираме над детайлите: дневни, часови, минутни детайли и забравяме алтернативните животи!

— Каква чудесна метафора сте създали, за да откриете кои сте — каза Пай, — рисунка под безбрежна вода. Вярно, че трябва да летите с хидроплана си насам-натам, за да посетите алтернативните си аз, но това е творчески похват и върши работа.

— Значи това море под нас — казах аз, — всъщност не е море, така ли? И рисунката всъщност я няма там.

— Нищо в пространство-времето всъщност го няма там — каза тя. — Тази рисунка е нагледно помагало, което сте си измислили, тя е вашият начин да вникнете в едновременните си животи. Метафората е

с полет, защото обичате да летите. Когато кацате, хидропланът ви остава да се носи над рисунката, а вие сте наблюдатели, във вашите алтернативни светове вие сте призраци. Вие можете да научите неща от другите си аспекти, без да възприемате тяхното обкръжение като реално. Когато научите това, което ви е нужно да научите, вие си спомняте за вашия хидроплан, включвате двигателя и се понасяте през въздуха, отново възвърнали си широката перспектива.

— Ние ли сме измислили тази... рисунка? — попита Лесли.

— Има толкова метафори за животите в пространство-времето, колкото и любими занятия — каза Пай. — Ако обичате фотографията, вашата метафора може да се изгради около степента на фокусиране. Фокусът прави една точка ясна, а всичко останало замъглено. Ние се фокусираме над един живот и мислим, че той е всичко. Но всички останали аспекти — онези, замъглените, които ние смятаме за сънища, мечти или блянове — са толкова реални, колкото и всеки друг. Ние избираме над какво да се фокусираме.

— Затова ли толкова ни привлича физиката, квантовата механика, безвремието? — попитах аз. — Никой не е възможен, но всеки е истински? Никакви минали животи, никакви бъдещи животи, спускаш се в една точка, решаваш, че тя се движи, а времето сме го измислили, така ли? А включиш ли се, вече смяташ, че това е единствения живот, който съществува? Така ли е, Пай?

— Доста си близо — отговори тя.

— Тогава можем да летим по-нататък — каза Лесли, — отвъд това място, където оставихме младите Ричард и Лесли в Кармел, можем да кацнем по-нататък и да разберем дали са останали заедно. Можем да видим дали те са спасили тези години, които ние пропиляхме!

— Вие вече го знаете — каза нашият гид от друг свят.

— Не, не знаем! — казах аз. — Нас ни изтеглиха... Пай се усмихна.

— Те също имат избор. Един аспект от тях се страхува и бяга от бъдеще, в което са твърде обвързани. В друг стават приятели, но никога любовници, в трети — любовници, но не и приятели, в по-друг се женят и развеждат, в още по-друг аспект се решава двамата да почувства! душите си създадени една за друга, женят се и се обичат завинаги.

— Значи ние сме тук като туристи! — казах аз. — Ние не създаваме пейзажа, а само избираме коя негова част искаме да видим!

— Добре е да гледате така на това — каза Пай.

— Ами тогава нека се представим, че летим и кацаме в тази част от рисунката, където поперчваме на майка ни да се срещне с баща ни. — казах аз. — Щом те не се срещат, тогава как може ние да се родим?

— Не, Ричи — обади се Лесли, — това няма да ни попречи да се родим. Ние сме родени в тази част от рисунката, където *те* се срещат и това никой не може да го промени!

— Нищо не е предопределено, така ли? — попитах аз. — Няма съдба?

— Съдба, естествено има — каза Пай, — но съдбата не ви тласка в посока, която не желаете. Вие сте тези, които правят избора. Съдбата ви зависи от вас.

— Ние бихме избрали да се върнем у дома, Пай — казах аз. — Как да се върнем? Тя се усмихна.

— Да се върнеш у дома е не по-трудно, отколкото да прескочиш пън. Вашата рисунка е психическа, но пътят за връщане е духовен. Водете се по любовта...

— Тя внезапно млъкна. — Извинете ме за лекцията. Сега ли искате да си тръгнете?

— Да, моля.

— Не — каза Лесли. Тя говореше на Пай, но докосна ръката ми — нейният начин да каже „изслушай ме“. — Ако те разбирам правилно, хората, които бяхме, тези, които летяха за Лос Анжелос, са спрели във времето. Ние можем да се върнем при тях, когато поискаме.

— Положително бихме могли — казах аз, — но в следващия миг ще се появи нашият взрив на космични лъчи и пак ще се озовем тук!

— Не — каза Пай. — В момента, в който се върнете, милионната вариантност прекъсва. И повече никой вариант няма да се случи. Та искате ли да си отидете?

— Не — отговори пак Лесли. — Искам да видя какво ще научим, Ричи, искам да вникна! Ако сме имали шанс едно на билиони и той е именно сега, трябва да останем!

— Пай — казах аз, — ако останем, може ли нещо, от някое друго време, да ни навреди, може ли да ни нарани, въпреки че сме призраци?

— И това зависи от вашия избор. Ако го поискате — отговори тя.

— Да поискаме ли? — Това ми прозвуча доста зловещо. Аз предприемам авантюри по-сдържано. Но полетът в абсолютно неизвестното за мен не е авантюра, а безразсъдство. Дали пък няма да се окажем впримчени в тази рисунка на въображението и да изгубим нашия свят? Ами ако пък се окажехме разделени и повече никога не се намерим един друг? Въображението може да бъде жестока клопка. Обърнах се малко нервно към жена ми: — Струва ми се, че е по-добре да си отиваме, мила.

— О, Ричи, наистина ли искаш да се откажем от този шанс? Не е ли той нещо, за което толкова отдавна си чел и си копнял през целия си живот — едновременни животи, алтернативни бъдещи времена?

Въздъгнах. Миналото на Лесли е пълно с храбри избори в търсене на истината и принципите. Затова тя, естествено, ще предпочете да остане. Сега тя призоваваше изследователя у мен до предела на разума.

— Добре, малко любимо същество — отговорих накрая аз.

Въздухът натежа от недооценени рискове. Чувствах се като обучаващ се пилот, започнал да тренира лупинг без предпазни колани.

— Пай, все пак колко аспекта на нас съществуват там? — попитах аз.

Тя се усмихна и погледна през прозореца към рисунката долу.

— Вие колко можете да си представите? Нямаат брой.

— Цялата рисунка ли сме все *ние*! — попита Лесли смаяно. — Докъдето ни поглед стига, докъдето можем да долетим — цялата рисунка ли е съставена от *наши избори*!

Тя кимна. Още сме в самото начало, помислих си аз, а вече всичко е невъобразимо.

— А как е с живота на всеки друг, Пай? И колко живота може да има в една вселена?

Тя ме погледна озадачена, сякаш не разбираше въпроса ми.

— Колко живота има във вселената ли, Ричард? — повтори тя. — Един.

— Сигурна ли си, че няма някаква карта? — попитах аз. Пай се усмихна. — Няма никаква карта. Толкова голяма част от един полет представлява разчитане на карта, помислих си аз. Слагаме една точка на хартията: Тук се намираме. Следваща точка: Тук искаме да отидем. Между тях — вихър от градуси, ориентировъчни данни и разстояния, направления и времена. А сега, в една безкрайна страна, която никога не сме виждали, компасът не работеше и ние нямахме никаква карта.

— Тук водач ви е интуицията — каза Пай. — Едно ниво от вас знае всичко, което трябва да се знае. Намерете това ниво, поискайте да ви направлява и се доверете, че ще ви изведе там, където най-много имате нужда да отидете. Опитайте.

Лесли веднага затвори очи и се опита да релаксира до мен, като правеше всичко възможно да следва напътствията ѝ. Рисунката под нас се разгръщаше спокойно, нашата странна пътничка седеше безмълвно, а жена ми бе утихнала от толкова време, че можеше и да е заспала.

— Завий надясно — проговори най-сетне тихо Лесли. Не ми каза дали рязко надясно или плавно надясно, не ми каза на колко градуса да завия.

Избрах плавен, завъртях щурвала и хидропланът се наклони изцяло в завоя.

След миг тя каза:

— Стига толкова...

Крилата се върнаха отново хоризонтално.

— Спускане около сто метра.

Натиснах лоста напред и се спуснахме по-близо до водата.

Това не е чак толкова странно, помислих си аз. Медиумите, които успяват да си спомнят други животи, минават мислено от където си искат — над стени, през врати — докато стигнат, където искат. Защо пък да ни изглежда странно, че и Сийбърд може да лети със същата сила? Нека той да намери това алтернативно ние, което вътрешният ни водач най-много иска да срещнем? А и да не стане така, какво губим?

— Завий пак надясно — каза Лесли. И почти веднага след това: — Направо. И още сто метра надолу.

— Така ще се окажем над самата вода — казах аз.

В рисунката долу нямаше никаква промяна: безкрайна плетеница, докъдето поглед стига. Дъги се извиваха и пресичаха, успоредни се редуваха с лъкатушещи, пресичащи се или ветрило-

образни линии, пастелни багри се сменяха със сребристи. И над всичко искреше кристалното море на този странен свят.

Обърнах се към Пай, но в отговор тя ми отправи безмълвен поглед, казващ „Почакай и ще видиш“.

— Десен завой — каза Лесли. — Почти стигнахме. Съвсем лекичко наляво. Сега изключи и кацай!

Изключих и корпусът веднага докосна вълните. Лесли отвори очи от звука на водата и погледна толкова нетърпеливо, колкото мен, докато светът се разтваряше в пръски. Сийбърд изчезна, а заедно с него и Пай. Лесли и аз падахме като оловни през златистия сумрак между дърветата на речен бряг и през стената на една стара каменна къща.

Озовахме се в дневната, мрачна и сива, с нисък таван и камина с лавица в единия ъгъл, неравно рендосан дъсчен под и щайга от портокали за маса, до стената — разнебитено пиано. Дори светлината в стаята беше сива.

На стар стол пред пианото седеше слабичко момиче. Косите ѝ бяха дълги и руси, дрехите — износени. Поставката за партитурите пред нея бе претрупана с тежки книги на Брамс, Бах, Шуман. Тя свиреше наизуст соната от Бетовен — прекрасни звуци за такъв разбит инструмент.

Лесли гледаше, обхваната от страх.

— Това е моят дом — прошепна тя, — къщата в Ъпър Блек Еди! Ричи, това съм аз!

Вгледах се. Жена ми бе споменавала, че не са имали достатъчно за ядене, докато растяла, но това момиче просто беше гладувало. Нищо чудно, че Лесли много рядко гледаше назад. И моето минало да беше толкова мрачно, и аз едва ли бих поглеждал назад. Момичето не ни забелязваше, свиреше така, сякаш се чувстваше на небето.

На кухненската врата се появи една жена и мълчаливо се заслуша в музиката. Държеше в ръка отворен плик. Тя беше дребничка и мила, но също толкова слаба и в износени дрехи като момичето.

— Мамо! — извика Лесли и гласът ѝ пресекна. Жената не ни видя, не отговори. Тя изчакваше тихо, докато свърши музиката.

— Колко е красиво, миличка — каза тя зад гърба на момичето, като поклати печално глава. — Наистина прекрасно, гордея се с теб. Но в това няма бъдеще!

— Мамо, моля те... — каза момичето.

— Трябва да бъдеш реалист — продължи майка ѝ. — Пианисти — с лопата да ги ринеш. Не забравяй какво ти каза свещеникът — сестра му никога не е могла да си изкарва прехраната от пианото. И това след като се е учила години и години!

— О, мамо! — Момичето вдигна отчаяно ръце. — Недей пак с тази сестра на свещеника! Не си ли помисляла, че сестрата на свещеника е ужасна пианистка? Тя не може да си изкарва прехраната, защото е *ужасна*!

Майка ѝ не обърна внимание на това.

— Знаеш ли още колко много ще имаш да учиш? Знаеш ли колко пари струва училището?

Момичето стисна устни, вгледа се право напред в музиката си и мрачно кимна.

— Знам точно колко. Сега съм се хванала за три работи, мамо, аз ще си изкарвам парите. Жената въздъхна.

— Не ми се сърди, миличка. Само се опитвам да ти помогна. Не ми се иска да изпуснеш като мен тези чудесни шансове и после цял живот да се разкайваш. Изпратих снимката ти в Ню Йорк, защото знаех, че може да ти отвори пътя. Важното е, че ги спечели! *Приели са те!*

Тя постави плика на пианото.

— Погледни го поне. Имаш шанс да станеш модел в една от най-големите рекламни агенции в Ню Йорк и да прекратиш това безкрайно блъскане...не е работа да си келнерка, да почистваш къщи и да се преработваш до смърт!

— Не се *преработвам* до смърт!

— Погледни се! Отслабнала си като вейка. Въобразяваш си, че ще можеш дълго да издържиш така — да препускаш всеки ден до Филадельфия и обратно, понеже не можеш да си позволиш да останеш там повече от една нощ, а пък училището да го наблъскваш в два дни от седмицата. Няма да можеш. Ти си само на седемнадесет години, а вече си преуморена! Защо не се вслушаш в разума?

Момичето стоеше непреклонно, мълчаливо. Майка ѝ я гледаше и кършеше ръце объркана.

— Всяко момиче би мечтало да стане модел, а ти искаш да се откажеш! Чуй ме, мила. Иди и опитай за година-две, спести колкото

можеш и после продължи с тази твоя музика, ако още имаш желание.

Момичето пое плика и го подаде обратно през рамо, без да го погледне.

— Не искам да ходя в Ню Йорк — каза тя, като се опитваше да овладее гнева си. — Не ме интересува, че са ме избрали. Не искам да ставам модел. И не ме интересува, че ще трябва да се боря, щом това е нужно, за да мога да правя каквото обичам.

Майка ѝ грабна писмото, загубила търпение.

— Само за това пиано ли можеш да мислиш?

— Да.

Момичето заглуши по-нататъшните приказки с ръце, като изпълни стаята с ноти от партитурата пред себе си, пръстите ѝ ставаха ту пеперуди, ту стомана. „Как е възможно такива крехки ръце да имат толкова много сила?“, помислих си аз.

Майка ѝ погледа още миг, извади писмото от плика, остави го отворено на касата от портокали и излезе през задната врата. Момичето продължи да свири.

От това, което ми бе разказвала Лесли, знаех, че на другия ден ще има рецитал във Филадельфия. Тя ще стане сутринта в четири часа, за да поеме път от близо седемдесет километра — шест часа пеш, с автобус и тролейбус. През целия ден ще ходи на училище, вечер ще изнася рецитали. После ще спи на автогарата до сутрешните си уроци, като ще спестява от наема за стаята, за да си купува музика.

Лесли внезапно се отдръпна от мен, отиде до момичето и застана до него, без то да я забележи.

Гледах очарован музиката и си помислих: Колко странно! Тя беше нова. Това бяха същите партитури, които с пожълтели вече страници и досега стояха върху нашето пиано.

Накрая момичето се обърна към Лесли — бледо, самотно лице с черти като на майка си, а сините очи блестяха от гняв.

— Ако сте от агенцията за моделите — каза едва владеейки се тя, — отговорът ми е не. Благодаря, но не.

Лесли поклати глава.

— Аз не съм от Коновър — каза тя. Момичето продължително я изгледа, после стана права, зяпнала от удивление.

— Ти си... Ти приличаш на мен! — развълнувано каза тя. — Ти си аз! Нали? Жена ми кимна. Момичето я оглеждаше.

— Но ти си пораснала!

Тя стоеше, обкръжена от своята мизерия и своите мечти и гледаше в бъдещето си, втренчила се беше безмълвно в жена ми и накрая каменната ѝ стена от решителност се пропука.

Тя се отпусна в стола си и покри лице с ръцете си.

— Помогни ми — проплака тя, — моля те, помогни ми!

Моята жена коленичи пред детето, което бе била и вдигна поглед към него:

— Всичко е наред — успокояваше я тя. — Всичко ще бъде наред. Ти си толкова щастливо момиче! Наистина!

Момичето се изправи, погледна я невярващо и избърса сълзи с длани.

— Щастлива ли? Ти наричаш това щастие? — Тя успя да се усмихне през поточетата сълзи.

— Щастлива, надарена, привилегирована. Ти намираш това, което обичаш! Толкова малко хора го намират на твоята възраст. А някои не го намират *никога*. Ти вече знаеш.

— Музиката.

Жена ми кимна и стана права.

— Ти имаш толкова дарби: ти си блестяща и талантлива, обичаш своята музика и си решителна като малцина. Нищо не може да те спре!

— Но защо трябва да съм толкова *бедна*! Ако само... Това пиано е... слушай! — Тя удари четири пъти клавишите — осем ноти в светкавични октави. Дори аз можах да забележа, че вътре имаше скъсани струни. — Сол диез и Ре изобщо не свирят, а не можем да си позволим акордьор... — Тя удари с юмрук пожълтелите клавиши. — *Защо!*

— За да успееш да си докажеш, че с решителност, обич и упорит труд можеш да се издигнеш над мизерията и отчаянието. И може би някой ден ще срещнеш друго дете, което живее в бедност. И когато тя ти каже: „О, на теб всичко ти е лесно, защото си прочута пианистка, ти си богата, а аз нямам дори какво да ям, и мога да се упражнявам само на тази вехтория... ти ще можеш да ѝ предадеш част от своя опит и да ѝ помогнеш да устои.“

Момичето се позамисли.

— Разхленчих се — каза тя, — а не знам защо. Ужасно мразя да хленча!

— Няма нищо лошо, ако ми се оплачеш — каза Лесли.

— Ще мога ли да удържа? Ще имам ли успех? — попита момичето.

— От твоя избор зависи, повече отколкото предполагаш. — Лесли ме погледна. — Ако никога не изоставяш това, което има значение за теб, ако то има за теб толкова голямо значение, че да искаш да се бориш с всички сили, за да го постигнеш, тогава ти обещавам, че ще имаш много успешен живот.

Тежък живот, защото пътят към съвършенството не е лесен, но добър живот.

— А бих ли могла да имам лесен и лош живот?

— И това зависи от твоя избор. В очите ѝ проблясна дяволитост.

— Ами лесен и щастлив живот? Двете се разсмяха.

— Възможно е — отговори Лесли. — Но ти няма да избереш лесен живот, нали?

Младото момиче я погледна одобрително.

— Искам да правя точно това, което си правила ти!

— Не, ти ще следваш собствената си посока — каза Лесли с тъжна усмивка, — ще измениш собствения си път.

— Ти щастлива ли си?

— Да!

— Тогава искам да правя каквото ти си правила. Тя изгледа внимателно момичето за миг, решена да ѝ довери най-лошото.

— Не съм сигурна дали би искала. Аз съм имала толкова ужасни времена, че изобщо не ми се е живееело повече. Не веднъж. Мигове, когато съм се опитвала да сложа край...

Момичето взе думите от устата ѝ.

— И аз!

— Знам — каза Лесли. — Знам колко ти е било тежко да продължаваш.

— Но ти си успяла. Как?

Лесли се извърна настрани, стеснявайки се да ѝ каже.

— Приех да работя в Коновър. Изоставих пианото.

Момичето занемя, неспособно да повярва.

— Как си могла? А какво... какво стана с твоята обич и решителност? Л се!! п се обърна.

— Знам как я караш във Филадельфия — как спиш на автогарата, а парите за наема и храната спестяваш, за да си купуваш музика. Мама би припаднала, ако научеше. Ти през цялото време си на ръба на катастрофата.

Момичето кимна.

— И аз бях същата — каза Лесли. — Тогава загубих едно от местата, където работех, и не можех да издържам повече, непрекъснато гладувах. Бях в отчаяние, полудявах просто, но трябваше да се примирая — мама беше права.

Обещах си, че ще отида в Ню Йорк само за една година, ще работя денем и нощем, ще спестявам всеки цент и ще спечеля достатъчно, за да успея да се дипломирам... — Изречението свърши в замислен спомен.

— Но не спечели нищо ли?

— Не... спечелих доста. Отначало успехът ме обсипваше като пороен дъжд: първо като модел, после телевизията. До една година вече бях в Холивуд по договор с „Туенти Сенчъри Фокс“, правех филми. Но това беше успех в бизнес, който не обичах. Никога не се чувствах достатъчно добра или достатъчно хубава; никога не изпитах чувството, че там съм си на мястото.

Но това ми даваше възможност да помагам на семейството си, затова беше неоправдано да напусна и да се върна към музиката. И продължих в киното, не защото бях направила този избор, аз просто *останах* там, а това бе пасивен избор.

Тя поспря за малко, вгълбена в миналото.

— Сърцето ми не беше в тази работа, разбираш ли, затова можех да си позволя само ограничен успех. Всеки път, когато се зададеше опасност да премина тази граница, аз отхвърлях някое предложение, или изчезвах нанякъде, или се разболявах — все нещо измислях, за да го проваля. Никога не съм приемала, че успеха наистина ме интересува.

Последва миг мълчание — и двете размишляваха над думите ѝ.

— Но можех ли да се оплаквам от хубавите неща, които ми се случваха? Не можех с никого да споделям. Чувствах се самотна. Години наред бях нещастна. — Лесли въздъхна. — Та така. Когато се

отказах от музиката, аз получих толкова много успех, колкото можех да понеса. Получих приключения, предизвикателства, вълнуващи неща, огромно познание...

— Не звучи чак толкова зле... — каза младото момиче.

Жена ми кимна:

— Знам. Затова ми беше толкова трудно да го проумея, толкова трудно да се оттегля. Но години по-късно разбрах, че когато съм се отказала от музиката, аз съм се отказала от шанса си за спокоен, радостен живот, през който да правя неща, които наистина обичам. Или поне за дълго съм се отказала.

Слушах я изненадан. Едва сега виждах какво е могло да бъде, какво е изоставила жена ми, когато е прескочила от музиката към ледовете на холивудската си кариера.

Момичето изглеждаше напълно объркано.

— Добре, това е било истината за теб, но ще бъде ли вярно за мен? Какво би трябвало да правя аз?

— Ти си единственият човек на света, който може да отговори на този въпрос. Открий какво истински желаеш и го прави. Недей да изменяш на решението си цели двадесет години, щом можеш още сега да избереш посоката на своята любов. *Какво искаш истински?*

Тя знаеше от сега.

— Искam да се уча. Искam да правя всичко блестящо — каза тя. — Искam да дам на света нещо изключително!

— И ще го постигнеш. Какво друго?

— Искam да бъда щастлива. И не искам да бъда — Да. И какво друго? Тя се включи в играта.

— Искam да вярвам, че животът има някакво предназначение, което му дава смисъл, някакво водещо начало, което да ми помага и в трудни, и в добри времена. Но това не е религията, защото съм опитвала, наистина опитвах, но вместо отговори, получавах само: „Имай вяра, чедо мое“.

Лесли сви вежди, като си спомни.

Младото момиче продължи, станало внезапно стеснително.

— Искam ми се да вярвам, че има на света и някой друг, който се чувства така самотен, като мен. Искam ми се да вярвам, че ще се открием един друг и... и ще се обичаме, и никога повече няма да бъдем самотни!

— Слушай — каза жена ми. — Всичко, което казваш, всичко, в което искаш да вярваш, *вече е действителност*. Още известно време ти може и да не намериш някоя част от него, друга част може да дойде дори още по-късно, но това не му пречи да бъде действителност в тази минута!

— Дори този някой, когото ще обичам ли? Има ли наистина някой за мен? И гой ли е истина?

— Той се казва Ричард. Искаш ли да се срещнеш с него?

— Да се срещна с него *сега*! — възкликна тя и очите ѝ се изпълниха с удивление.

Моята жена ми протегна ръка. Излязох иззад момичето, зарадван, че този аспект на тъй любимата жена е пожелал да се срещне с мен.

Тя ме погледна, загубила дар слово.

— Здравсти — казах аз, изпитвайки известен страх. Колко странно бе да видя това лице — тъй различно от жената, която обичах, и толкова същото!

— Изглеждате много... толкова... голям за мен — откри тя най-после тактичния начин да каже *стар*.

— По времето, когато ще ме срещнеш, ти ще обичаш по-възрастни мъже — казах аз.

— Аз не обичам *по-възрастни мъже* — каза жена ми, като ме прегърна през кръста. — Аз обичам *този* по-възрастен мъж...

Момичето ни наблюдаваше.

— Имате ли нещо против да ви попитам... истински щастливи ли сте заедно? — Тя го произнесе с такъв глас, сякаш трудно можеше да повярва.

— По-щастливи, отколкото можеш да си представиш — казах аз.

— Кога ви срещам? Къде? В Консерваторията ли?

Да ѝ кажа ли истината? Че това ще ѝ коства още двадесет и пет години, един неуспешен брак, други мъже? Че ще ѝ трябва още живот-и-половина от тук, където бе застанала — пред пораздрънканото ѝ пиано — преди да се срещнем?

Предадох с поглед въпроса на жена ми.

— Ще бъде след известно време — каза тя деликатно.

— О!

Това след известно време би я накарало да се почувства по-самотна от всякога. Тя се обърна към мен.

— А вие какъв сте решил да бъдете? — попита ме тя. — И вие ли сте пианист?

— Не — отговорих. — Аз пилотирам самолети... Тя погледна разочарована към Лесли.

— ... но се уча да свиря на флейта.

Явно беше, че не ѝ правеха впечатление флейтисти-любители. Тя подмина това, решена да открие по-светлата ми страна и се наведе изпитателно към мен.

— На какво можете да ме научите — попита тя, — какво *знаете!*

— Знам, че всички ние сме на училище — отговорих аз. — И имаме някои задължителни предмети: Оцеляване, Прехрана и Подслон — продължих многозначително. Тя се усмихна гузно, разбрала, че съм чул тайната ѝ за спестяваните пари. — Знаеш ли какво още знам?

— Какво?

— Че нито доводите, нито фактите, нито споровете ще те накарат да промениш каквото си намислила. Твоите проблеми за нас са лесни за решаване; всеки проблем е лесен за решаване, след като вече си намерил отговора. Но дори собственото ти бъдещо аз, материализирано от празния въздух пред теб, да ти разкаже дума по дума какво те чака през следващите тридесет и пет години — дори това няма да те накара да промениш каквото си решила. Единственото нещо, което изобщо ще се измени, това е собствената ти, лична, индивидуална интуиция!

— Искаш това да го науча от теб ли? — засмя се тя. — Цялото ми семейство ме смята за инат и чудак. Много биха се ядосали, ако те чуят да ме насърчаваш в това.

— Защо според теб сме дошли да те видим? — попита Лесли.

— Защото сте помислили, че ще се самоубия ли? — попита момичето. — Защото ви се е искало някакво ваше бъдещо аз да е идвало при вас, като сте били на моята възраст и да ви е казало: не се притеснявай, ти ще оцелееш! Така ли е?

Лесли кимна.

— Обещавам да оцелея — каза момичето. — Нещо повече, обещавам ви един ден да се радвате, че съм живяла, обещавам ви, че ще се гордеете с мен!

— Аз се гордея с теб! — каза Лесли. — И двамата се гордеем с теб. Моят живот беше в твоите ръце и ти не ми позволи да умра, ти не се предаде, когато всичко около теб беше отчайващо. Може би ние не сме се върнали назад, за да те спасим, може би сме се върнали, за да ти благодарим, че си ни отворила пътя, за да стане възможно Ричард и аз да се открием един друг и да бъдем толкова щастливи. Може би сме се върнали, за да ти кажем, че те обичаме.

Светът около нас започна да се тресе, мрачната сцена се замъгли и ние отново бяхме изтеглени.

Момичето разбра, че си отиваме и избърса сълзите от очите си.

— Ще ви видя ли пак?

— Надяваме се, че да... — отговори Лесли през своите сълзи.

— Благодаря ви, че дойдохте! — извика момичето след нас. — Благодаря ви!

Сигурно за нея бяхме изчезнали, защото през синевата видяхме как тя се сведе над пианото, обвесила за миг глава. После седна на стария стол и пръстите и затичаха по клавишите.

Мрачната стая изчезна в летящи ситни пръски и в грохота на двигателя.

Пай отдръпна ръка от щурвала, настани се на задната седалка и ни загледа — една топла подкрепа.

— Тя имаше толкова тежък живот! — обади се Лесли, като изтриваше сълзите си. — Беше толкова самотна! Честно ли е ние да получаваме наградите за нейния кураж и тежък труд?

— Не забравяйте, че тя си избра такъв живот — каза Пай. — Значи тя е избрала и наградите.

— А какви са наградите? — попита Лесли.

— Не е ли тя сега част от вас?

Разбира се, помислих си аз. Радостта ѝ от нейната музика, упоритото ѝ, заинатено съзнание, дори тялото ѝ — изваяно и завършено от годините на решения — не беше ли тя сега с нас, докато летяхме?

— Мисля, че да — отговори Лесли. — Но просто се чудя какво ли ѝ се е случвало по-нататък...

— Всичко ѝ се е случвало — каза Пай. — Тя остана при своята музика и не остана, замина за Ню Йорк и не замина, тя е прочута

концертираща пианистка, тя се самоуби, тя е учителка по математика, тя е филмова звезда, тя е политически деец, тя е посланик в Аржентина. При всеки завой в живота ни, всеки път, когато вземаме някакво решение, ние ставаме родители на всички наши алтернативни аз, които произлизат от него. И вие сте просто една от нейните дъщери.

Задържах хидроплана в хоризонтален полет на петдесетина метра височина над водата и намалих газта на крейсерска скорост. Не беше нужно да се издигаме високо, при положение, че целият свят беше място за кацане.

Под нас се носеха рисунките — безкрайни подводни пътеки.

— Доста сложно, а? — казах аз.

— Прилича на килим — каза Пай. — Нишка по нишка — така е просто. Но опитай се да го тъчеш по цели метри и тогава става доста заплетено.

— На теб липсват ли ти по-раншните ти аз? — попитах нашия водач. — Липсваме ли ти ние? Тя се усмихна.

— Как може да ми липсвате, когато никога не се разделяме. Аз не живея в пространство-времето. Аз съм винаги с вас.

— Но, Пай — казах аз. — Ти имаш тяло. Може и да не е съвсем същото като нашите, но е с някакви размери, някакъв вид...

— Не, аз нямам тяло. Вие възприемате моето присъствие и вие сте избрали да го възприемате като тяло. Има широк спектър от други представи, които можехте да предпочетете и всяка от тях върши работа, и никоя от тях не е истинна.

Лесли се обърна да я погледне.

— Каква по-висша представа бихме могли да изберем?

Обърнах се и аз и видях синьо-бяла звезда от чиста светлина и дъга в кабината. Светът стана ослепително бял.

Извърнахме се. Стиснах очи, но ослепителното сияние продължаваше да бучи. После пожарът изчезна. Пай ни докосна по рамената и ние отново можехме да виждаме.

— Извинявайте — каза тя, — много непредвидливо от моя страна! Вие не можете да ме видите такава, каквато съм, не можете да ме докоснете такава, каквато съм. Ние не можем с думи да кажем цялата истина, защото езикът е неспособен да описва тези неща... За мен би било лъжа да кажа аз, без това да означава *вие-ние-всички-дух-Едно*, но пък ако не говоря с думи, значи да загубя шанса да

разговаряме. По-добре добронамерени лъжи, отколкото мълчание или въобще да не разговаряме.

Очите ми още пламтяха от ослепителната светлина.

— За Бога, Пай, кога ще се научим да правим *това!*

Тя се засмя.

— Вие вече *сте* това. Това, което трябваше да научите в пространство-времето, е да се пазите от ослепителната си светлина! — усмихна се тя.

Чувствах се по-озадачен от всякога и нервен от това, че се нуждаем от тази личност. Колкото и любезна да изглеждаше, тя държеше контрола над нашия живот.

— Пай, когато пожелаем да се върнем от тези алтернативни наши аз, в които кацаме, как ще можем да задвижим самолета, за да ни измъкне?

— На вас изобщо не ви е нужен самолета. Нито рисунката. Вие ги създавате със своето въображение и можете да правите с тях каквото пожелаете. И какъвто си го представите, такъв изглежда вашият свят.

— Да си представя, че вдигам ръка към лоста ли? Как мога да посегна към лоста, когато се намирам в някакъв друг свят? Как мога да бъда на две места едновременно? Ако ти не ни беше измъкнала оттам, ние щяхме да си останем в 1952 година!

— Вие не сте на две места едновременно, вие сте навсякъде в едно и също време. И вие управлявате думите си, а не те вас. Искате ли да опитате още веднъж?

Лесли докосна коляното ми и пое управлението.

— Да опитаме, мили — каза тя. — Казвай накъде да летим.

Потънах дълбоко в седалката и затворих очи.

— Право напред — казах аз, почувствах се глупаво. Със същата лекота можех да кажа „право нагоре“.

Двигателят известно време помърмори спокойно. После, макар и да не видях нищо, аз усетих внезапно чувство за цел в тъмнината.

— Завий надясно — казах аз. — Карай надясно.

Усетих как самолетът се наклони, докато тя завиваше. После видях светещи нишки и как една тънка ивица мъгла се разпростира вертикално, а друга — хоризонтално. Бяхме в ляво от мястото, където се пресичаха, и приближавахме към центъра.

— Добре. Наклони.

Пресечката приближаваше и започна да влиза във фокус.

— Почни спускане. Леко наляво...

Сега картината в съзнанието ми беше ясна и точна, сякаш маркирана от стрелките на системата за кацане. Колко реално изглежда нашето въображение!

— Още малко надолу — казах аз. — Насочени сме към центъра. Още малко наляво. Вече сме готови за приводняване, нали?

— Още около метър — отговори Лесли.

— Добре. Сега. Изключи двигателя.

Чух как вълните бръснаха корпуса на летящата лодка, отворих очи, за да видя как светът изчезва, обгърнат във водни пръски. После всичко стана черно с неясни сребристи сенки, които потрепваха покрай нас в мрака, докато спирахме.

Озовахме се на огромно бетонно поле... въздушна база! Сини светлини, маркиращи пътеките за рулиране, писти в далечината, кацнали реактивни самолети-изстребители, сребърни в лунната светлина.

— Къде сме? — прошепна Лесли.

Изстребителите, редица след редица, бяха американски реактивни самолети Р-86Р Сейбър. Моментално разбрах къде се намираме.

— Военно-въздушната база Уилямс, Аризона. Школата за изстребители. Годината е 1957 — промърморих аз. — Тук обичах да се разхождам нощем, за да бъда при самолетите.

— Защо шепнем? — попита тя.

В този момент патрулиращ джип на военната полиция зави зад края на редицата самолети и се насочи към нас. Той намали скорост, зави около един самолет и спря вдясно от нас.

Не виждахме военния полицаи, но чухме гласа му.

— Извинете, сър — каза той, — бихте ли показали документите си за самоличност?

Отговори нисък глас — няколко срички, които не можах да разбера.

— На мен го казва — казах на Лесли. — Спомням си този...

— Разбира се, сър — чух другия глас. — Просто правим проверка. Няма проблеми.

Миг по-късно джипът даде на задна, после включи на първа скорост, форсира, изрева и зави покрай самолета. И да ни беше видял шофьорът, по нищо не пролича. Преди да успеем да отскочим, фаровете блеснаха като ослепителни слънца в очите ни.

— ПАЗИ СЕ! — извиках аз, но твърде късно. Лесли изпищя.

Джипът връхлетя челно срещу ни и премина през нас невъзмутимо, после отмина, увеличавайки скоростта си.

— О, бях забравил — казах аз. — Извинявай.

— Трудно се свиква с това! — каза тя, останала без дъх.

Край крилото на самолета се появи една фигура.

— Кой е там? Наред ли сте?

Беше в тъмен екип за полет с яке, самият той смътен призрак в лунната светлина. По якето съзирах бели бродирани нашивки с отличителните черти на младши лейтенант.

— Ти иди — пошепна Лесли. — Аз ще остана тук. Кимнах и я прегърнах, после заобиколих крилото, за да отида при него.

— Наред съм. Разрешете да се присъединя към вас — казах му аз и се усмихнах в себе си, понеже и след толкова години гласът ми прозвуча като на кадет.

— *Кой е?*

Защо трябваше да задава такива трудни въпроси?

— Сър — отвърнах аз, — младши лейтенант Бах, Ричард Д., А-О-Три-Нула-Осем-Нула-Седем-Седем-Четири, сър!

— Майз, ти ли си? — разхихика се той. — Какво си дошъл тук да се правиш на клоун?

Фил Майзънхалтър, помислих си аз. Какъв приятел беше той! Десет години по-късно щеше да бъде мъртъв, свален с неговия Р-105 във Виетнам.

— Не е Майз — казах аз. — Ричард Бах е, това си ти от бъдещето, тридесет години след тази нощ. Той се взря в мрака.

— *Кой си ти?*

Ако ще караме дълго така, помислих си аз, по-добре ще е вече да посвикнем с този въпрос.

— Аз съм ти, лейтенант. Аз съм ти, но с малко повече житейски опит. Аз съм човекът, извършил всички грешки, които ти ще направиш, но все някак оцелял.

Той се приближи още, като ме разглеждаше в мрака, все така смятайки, че това е някаква шега.

— Аз да правя грешки ли? — каза той с усмивка. — Трудно е да го повярвам.

— Ако предпочиташ, наречи ги ненадейни поучителни опити.

— Смятам, че ще ги избегна — каза той.

— Ти вече направи една голяма грешка — продължих да го притискам аз, — като постъпи при военните. Сега хитрото ще е да напуснеш. Тоест, не хитрото, а мъдрото ще е да напуснеш.

— Ха! — възкликна той. — Аз тъкмо завърших школата за летци! Още не мога да повярвам, че съм пилот от военно-въздушните сили, а ти ми разправяш да напусна? Хубава работа. И какво друго знаеш?

Той явно ме смяташе за някаква игра и приемаше да влезе в нея.

— Добре — казах аз, — в миналото, спомням си, аз смятах, че използвам въздушните сили, за да се науча да летя. Но фактът е, че Въздушните сили ме използваха мен, а аз не го знаех.

— Но аз знам това! — каза той. — Аз обичам страната си, представи си, и ако трябва да се сражаваме, за да запазим свободата ѝ, аз ще отида!

— Помниш ли лейтенант Уайът? Разкажи ми за лейтенант Уайът.

Той ме погледна косо, смутено.

— Казваше се Уайат — поправи ме той. — Инструктор по предполетни тренировки. Преживял беше нещо в Корея и беше малко откачил. Заставаше пред класа ни и изписваше с големи букви на дъската: УБИЙЦИ! После се обръщаше към нас с лице като самата ухилена смърт и казваше *Това сте вие*. Та това беше Уайат.

— Знаеш ли какво ще научиш в бъдещето си, Ричард? — казах аз. — Ти ще разбереш, че лейтенант Уайат е бил най-здравомислещият човек, когото изобщо си срещал във Военно- въздушните сили.

Той поклати глава:

— Знаеш ли, понякога съм си представял какво ли би било да се срещна с теб, да поговоря с човека, който ще бъда след тридесет години. Но ти не приличаш на него. Ни най-малко! Той се гордее с мен!

— И аз се гордея с теб — казах му. — Но по съвсем други причини от тези, които си представяш. Аз се гордея с теб, защото знам,

че правиш най-доброто, което умееш да правиш. Но не се гордея, че най-доброто, което умееш да правиш, е да се хванеш доброволно да убиваш хора, да обстрелваш с ракети и напалм села, пълни с ужасени жени и деца.

— Като нищо ще го правя! — каза той. — Аз ще летя с прехващачите „въздух-въздух“ от противовъздушната отбрана!

Не казах нищо.

— Да, именно противовъздушната отбрана ми харесва...

Само го погледнах в тъмното.

— Ей, аз служа на страната си и ще правя всичко, което...

— Ти можеш да служиш на страната си по десет хиляди други начина — казах аз. — Кажи ми, защо си тук? Достатъчно ли си откровен пред себе си, за да го осъзнаеш поне?

Той се поколеба.

— Защото искам да летя.

— Ти умееше да летиш и преди да постъпиш във Военновъздушните сили. Ти можеше да летиш с „Чесна“ и „Пайпър Къб“.

— Те не са... достатъчно бързи.

— Не като на плакатите в наборната служба, нали? „Месните“ не са като самолетите във филмите.

— Не — отговори той след известно мълчание.

— Та защо всъщност си тук?

— Привлича ме свършената им техника... — Той проверяваше себе си с цялата откровеност, на която се бе научил. — Има нещо в самолетите-изтребите-ли... ц тях има някакво великолепие, каквото няма в нищо друго.

— Кое им е великолепното?

— Това великолепие идва от... свършенството на нещо. Да летиш с такъв самолет... — Той ласкаво потупа крилото на „Сейбъра“.

— Ами, не трябва да се блъскам в калта, не съм вързан за никакви бюра, сгради или каквото и да било на земята. Мога да се нося по-бързо от звука, на повече от дванадесет хиляди метра височина — където на практика няма никакво друго живо същество. Нещо в мен знае, че ние не сме наземни създания, тоест — *ние нямаме граници* — и начинът да се доближа най-много до този истинен живот е като летя с един такъв самолет.

Разбира се. Точно затова бях копнял за скоростта, блясъка, шеметното профучаване. Никога обаче не бях го обличал в думи, нито дори в мисли. Просто го чувствах.

— Ненавиждам, че слагат бомби на самолетите — каза той. — Но не мога да го предотвратя. Иначе нямаше изобщо да съществуват машини като тази.

Без теб, помислих си аз, войната ще умре. Прокарах ръка по корпуса на „Сейбъра“. До този ден го бях смятал за най-прекрасния самолет, който някога е бил построен.

— Красив е — казах аз. — Красива стръв.

— Стръв ли?

— Бойните самолети са стръв. А ти си рибата.

— Тогава кое е въдицата?

— Въдицата ще те убие, когато разбереш какво е — отговорих аз. — Въдицата е, че ти, Ричард Бах, човешко същество, си лично отговорен за всеки мъж, жена и дете, които убиеш с това нещо.

— Един момент! Аз не съм отговорен, аз нямам нищо общо с тези решения! Аз се подчинявам на заповеди...

— Заповедите не са оправдание, военно-въздушните сили не са оправдание, не е оправдание и войната. Всяко убийство ще те преследва до смъртта ти, всяка нощ ти ще се събуждаш сред викове, защото отново и отново те убиваш всеки, когото си убил.

Той се наежи.

— Слушай, ако ни нападнат, без военно-въздушните сили ... Аз съм тук, за да отбранявам нашата *свобода*.

— Ти каза, че си тук, защото искаш да летиш и заради великолепието.

— Моят полет брани моята страна...

— Точно това, дума по дума, казват и другите. Руските войници, китайските войници, арабските войници, мобилизираните войници на всяка мобилизирана нация. Те заучават: „В Нас Вярваме Ние“. „Да отбраняваме Родината, Отецеството от Тях“. Но тяхното Тях, Ричард, си *ти!*

Дързостта му внезапно изчезна.

— Спомняш ли си моделите-самолети? — попита ме той, почти умолително. — Хиляди модели на самолети и един мъничък аз, който лети с всеки от тях. Спомняш ли си катеренето по дърветата, за да

погледнеш от високо надолу? Аз бях птица, която искаше да лети. Спомняш ли си как се хвърляше от кули, като си представяше, че летиш? Помниш ли първия път на лупинга в Лунапарка „Пол Маркърс“? Дни наред вече не бях същият. И никога повече не бях същият!

— Точно така е планирано? — Планирано ли?

— Щом се научиш да гледаш — картинки. Щом се научиш да слушаш — приказки и песни. Щом се научиш да четеш — книги, значки и афиши, знаменца, филми и статуи, традиции, уроци по история, полагане на клетви, козируване пред знамето. Има едно Ние и има едно Те. Те ще ни нападнат, ако Ние не сме бдителни, подозрителни, разгневени, въоръжени. Подчинявай се на заповедите, прави каквото ти казват, отбранявай страната си.

Подтиквай момчешкото любопитство към машини, които се движат: автомобили, кораби, самолети. После разположи пред него наедно място най-съвършените от тези вълшебни машини — в армията, във въоръжените сили на всяка страна по света. Набутай шофьорите в милион-доларови танкове, запрати обичащите морето да командват ядрени кораби, предложи на копнеещите за летене — на теб, Ричард, — най-бързите самолети в историята, съвсем и само за теб и ти ще носиш този ослепителен хермошлем и ще изпишеш името си на стената в пилотската кабина!

Пускат ти уловки: „Достатъчно ли си добър? Достатъчно ли си издръжлив?“ После те хвалят: „Елит! Най-съвършеното оръжие!“ Драпират те в знамена, слагат ти нашивки на джоба, черти на раменете, медали с лъскави ленти, загдето правиш точно каквото са ти казали онези, които ти дърпат конците.

Рекламните плакати в наборните бюра не казват истината. Афишите показват свръхзвукови самолети. Те не ти казват: „Между другото, ако не загинеш, като летиш с този самолет, ти ще умреш на кръста на собственото си чувство за отговорност, заради хората, които си убил с него.“

Това не са никакви други глупаци, Ричард, това си *ти*, захапал стръвта и горд с нея. Горд като някаква огромна, свободна риба-меч в красивата ти синя униформа, хванат на въдицата на този самолет, теглен от кордата към собствената ти смърт, собствената ти

самоотвержена, горда, почетна, патриотична, безсмислена, глупава смърт.

А на Съединените щати няма да им пука, на военновъздушните сили няма да им пука и на генералите, които издават заповедите, няма да им пука. Единственият, на когото ще му пука, че си убил хората, които ще убиеш, това си ти. На теб и на Тях, на техните семейства. Какво великолепие, Ричард...

Обърнах се и се отдалечих от него, като го оставих до крилото на изтребителя. Толкова ли е предопределен живота ни от *втълпените псевдоистини*, че нищо не може да се промени?, помислих си аз. Щях ли аз да се променя, щях ли да се вслушам в себе си, ако бях той?

Той не заговори по-високо, нито извика след мен. Говореше така, сякаш не беше забелязал, че съм си тръгнал.

— Какво искаш да кажеш с това, че аз нося отговорността?

Какво странно чувство. Аз разговарях със себе си, но неговото мислене не беше моето, за да може да се промени. Ние можем да преобразим живота си само в този миг-вечност, който е нашето „сега“. Придвигим ли се само на един момент от това сега, изборът вече не е наш, а на някого друго.

Напрегнах се, за да чуя гласа му.

— Колко души ще убия? Тръгнах обратно към него.

— През 1962 година ще те изпратят в Европа с 478-ма Тактическа ескадрила. Това ще бъде наречено „Берлинската криза“.

Ти ще запаметиш маршрути до една първостепенна и две второстепенни цели. А пет години по-късно от сега има доста добър шанс да пуснеш водородна бомба над Киев.

Наблюдавах го.

— Градът е известен предимно с издателска и филмова индустрия, но за теб ще бъдат от значение разпределителната гара на сред града и завода за инструментално оборудване в околностите му.

— Колко души...?

— През тази зима в Киев ще има деветстотин хиляди души и ако ти се подчиниш на заповедите, тези няколко хиляди, които оцелеят, ще съжаляват, че и те не са загинали.

— *Деветстотин хиляди души!*

— Неовладян гняв, засегната национална гордост, сигурността на свободния свят — казах аз, — ултиматуми един след друг...

— И аз ще... ти пусна ли бомба? — Той беше стегнат като стомана, докато слушаше бъдещето си. Отворих уста да кажа „не“, руснаците се въздържаха, но мозъкът ми пламна от гняв. Едно алтернативно аз от някакво изтребление от друго минало ме стисна за врата и заговори яростно, глас-бръснач, който отчаяно се мъчеше да излезе. - *Разбира се, че я пуснах!* Не задавах въпроси, също като теб! Мислех си, че щом има война, Президентът е този, който разполага с всички факти, той взима решенията, той носи отговорността. Никога, докато не излетях, не бях се замислял, че Президентът не може да бъде отговорен за пускането на бомбата, защото *Президентът не умеє да управлява самолет.*

Мъчех се да се овладеея, но не можех.

— Президентът не може да различи бутон за изстрелване на ракети от кормилен педал, Главнокомандващият не знае как да включи двигателя и изрулира по пистата — без мен той би бил само един безвреден глупак във Вашингтон и светът щеше да се размине с неговата ядрена война. Но, Ричард, оня глупак има на разположение мен! Той не знае как да избие милиони хора, затова *аз го направих вместо него!* Неговото оръжие не беше бомбата, неговото оръжие бях аз! Но тогава още не ми беше хрумнало, че само неколцина от нас по света знаят как и че без нас можеше и да няма война! Аз унищожих Киев, можеш ли да го повярваш, аз изпепелих деветстотин хиляди души, защото някакъв луд... *ми наредил да го направя!*

Лейтенантът ме гледаше със зяпнала уста.

— Военно-въздушните сили учат ли ви на етика? — изсъсках аз. — Имали ли сте някога часове, наречени „Отговорност на бойните пилоти“? Никога не сте имали и няма и да имате някога! Военно-въздушните сили казват: изпълнявай заповедите, прави, каквото ти каже твоята страна, независимо дали е права или греша. Тя не ти казва, че ще трябва да живееш със своята *съвест*, прав или неправ. Ти изпълняваш своята заповед да изгориш Киев и шест часа по-късно един приятел, когото ти наистина би харесвал, пилот на име Павел Чернов, изпълнява своите заповеди и изпепелява Лос Анжелос. Всички загиват. Ако ще трябва да убиеш себе си, когато избиваш руснаците, *тогава защо изобщо да ги убиваш!*

— Но аз... аз положих клетва да изпълнявам заповеди!

Разяреният внезапно пусна гърлото ми от отчаяние и изчезна. Усетих отново гласа на разума.

— Какво могат да ти направят, ако пощадиш милион животи, ако не изпълниш заповедите? — попитах аз. — Ще те нарекат непрофесионален пилот? Ще те изправят пред военен съд? Ще те убият? Това по-лошо ли ще бъде от онова, което си причинил на град Киев?

Той ме изгледа продължително, в мълчание.

— Ако можеше да ми кажеш нещо, което аз да ти обещаю, че ще запомня — проговори накрая той, — какво би ми казал? Че се срамуваш от мен ли?

Въздъгнах, внезапно изпитал умора.

— О, момчето ми, много по-лесно щеше да ми бъде, ако ти не поемаше нищо и просто държеше, че си прав като изпълняваш заповеди. Защо трябваше да си толкова свястно момче?

— Защото аз съм вие, сър — отговори той. Усетих докосване по рамото и вдигнах очи към сиянието на златиста коса в лунната светлина.

— Ще ме представиш ли? — каза Лесли. Сенките очертаваха една вълшебница в нощта.

Аз моментално се стегнах, доловил какво възнамерява да направи тя.

— Лейтенант Бах — казах аз, — запознай се с Лесли Париш. Твоята душа-чифт, твоята бъдеща жена, жената, която си търсил и която ще намериш в края на множество авантюри — в началото на най-хубавото.

— Здравей — каза тя.

— Аз... ъ-ъ... здравейте — запъна се той. — Какво каза ... *моята жена* ли?

— Има една млада Лесли в този момент — каза тя, — която тъкмо започва кариерата си и се пита кой ли си ти, къде си, кога ли ще се срещнете...

Младежът беше направо зашеметен от вида ѝ. Години наред той я бе сънувал, обичал, знаел бе, че тя го очаква някъде по света.

— Не мога да повярвам — каза той. — Вие от моето бъдеще ли сте?

— Едно от твоите бъдещета — каза тя.

— Но как можем да се срещнем, къде сте вие сега?

— Ние не можем да се срещнем, преди да си напуснал военните. А в други бъдещета ние изобщо никога не се срещаме.

— Но щом сме души-чифт, ние трябва да се срещнем! — каза той. — Душите-чифт са родени да прекарат живота си заедно!

Тя отстъпи назад от него, съвсем малка стъпка.

— А може би не.

Тя никога не бе изглеждала така прекрасна, както през тази нощ, помислих си аз. Колко ли силно желае той да полети през времето, за да я намери!

— Не мислех, че нещо би могло... каква сила може да държи разделени душите-чифт? — попита той.

Дали сега заговори моята съпруга или една алтернативна Лесли от нейното собствено различно време?

— Скъпи мой Ричард, — попита го тя, — в това бъдеще ли, в което ти бомбардираш Киев, а твоят руски приятел, пилотът, бомбардира Лос Анжелос? Студиото в „Туенти Сенчъри Фокс“, където ще работя аз, е на по-малко от километър от центъра на експлозията. Аз ще бъда мъртва секунда след като падне първата бомба.

Тя се обърна към мен, през очите ѝ прелетя ужас — целта на живота ни бе унищожена. Има разни бъдещета — викаше това друго нейно аз... — душите-чифт не винаги се срещат!

Аз бързо отидох при нея, ръцете ми я обгърнаха и я притиснах в прегръдката си, докато премина ужасът ѝ.

— Ние не можем да го променим — казах аз. Тя кимна, мъката ѝ отмина и тя разбра преди мен.

— Ти си прав — каза тя тъжно и обърна лице към лейтенанта: — Това не е наш избор. Това е твой избор.

Най-доброто, което можехме да кажем, го казахме. Най-доброто, което бяхме научили, вече го знаеше и той.

Някъде в нашето същевременно бъдеще Лесли направи каквото ѝ беше казала Пай. Моментът за заминаване бе дошъл и като затвори очи и си представи света от рисунката, тя натисна напред лоста за управление на Сийбърд.

Нощното небе и самолетите-изгребители във въздушната база се разтърсиха покрай нас, лейтенантът извика „Почакайте...!“

И отминаха назад.

Боже господи, помислих си аз. Жени, деца и мъже, влюбени и хлебари, актриси и музиканти, комедианти, доктори и библиотекари — лейтенантът щеше да ги избие всичките най-безпощадно, когато заповяда някой Президент. Кученца, птици, дървета, цветя и фонтани, книги, музеи и картини, той ще изгори и собствената си душа-чифт до смърт и нищо, което бихме му казали ние, няма да го спре. Той е аз, а не мога да го спра!

Лесли прочете мислите ми и ме хвана за ръка.

— Ричард, любими, чуй ме. Може би не сме могли да го спрем — каза тя. — Но може и да сме успели.

Лесли натисна лоста напред и Сийбърд се издигна в небето. На тридесетина метра над рисунката тя намали на крейсерска скорост и мина на хоризонтален полет.

Макар че летяхме в ясно небе над блеснали води, в кабината тегнеше тъмно и потискащо отчаяние, недоумението, че интелигентните човешки същества могат да бъдат въввлечени във война. Тази идея сякаш беше напълно нова за нас, досегашното мрачно примирение с тази възможност във всекидневния ни живот се разтърси от осъзнаването на безумието ѝ.

— Пай — попитах аз накрая, — от всички места, на които бихме могли да кацнем върху тази рисунка, която води до безкрайността, защо избрахме точно това минало? Защо Лесли на пианото, а Ричард до изтребителя си?

— Не можете ли да отгатнете? — попита тя, като изглежда въпросително и двама ни.

Припомних си двете случки. Какво беше общото помежду им?

— Те и двамата бяха млади и отчаяни?

— Заради перспективата ли? — предположи Лесли. — И двамата бяха стигнали момент, когато се налага да си спомнят каква сила се съдържа в избора...

Пай кимна:

— И двамата сте прави.

— А целта на това пътешествие — казах аз — е да се научим да използваме перспективата?

— Не, нямаше никаква цел — каза тя. — Вие попаднахте тук по случайно стечение на обстоятелствата.

— Не може да бъде! — възкликнах аз.

— Не вярвате ли в стечението на обстоятелствата? Тогава ще трябва да приемете, че отговорността да пристигнете на това място е ваша.

— Но аз със сигурност не бях навигаторът, за да дойдем тук... — казах аз и замълчах. Обърнах се да погледна Лесли.

Помежду си ние често се шегувахме, че Лесли, която няма никакъв усет за посоки на земята, във въздуха се ориентира много по-добре от мен.

— Аз бях навигаторът — каза тя и се усмихна.

— Тя си мисли, че се шегува — каза Пай, — но ти без нея нямаше да стигнеш тук, Ричард. Знаеш ли това?

Кимнах.

— В нашето семейство аз съм този, който се увлича по Извън-сетивни възприятия, пътешествия извън тялото и изживявания на границата на смъртта — казах аз. — Аз чета такива книги, изучавам ги страница по страница нощем. А Лесли почти не чете тези книги, но тя чете мисли, вижда бъдещето ни...

— Не е вярно, Ричард! Аз просто съм скептична и ти го знаеш! Винаги съм била скептична към тези твои Други Светове...

— Винаги ли!? — попита Пай.

— Е... разбрах, че понякога той има право — отговори Лесли. — Току му хрумне някоя чудновата идея и след седмица или година науката открива същото. Затова почнах да се отнасям с известно уважение към тези негови хрумвания, колкото и смахнати да изглеждат. И много обичам тези странни криввания и обрати на ума му, дори когато науката изобщо не ги потвърждава, защото ме очарова гледната му точка. Но от двамата винаги аз съм била практичният човек...

— Винаги ли? — попитах аз.

— О... онова не се брои — каза тя, прочела мисълта ми. — Тогава бях малка. И тези неща не ми харесаха, затова престанах да се занимавам с тях!

— Лесли иска да каже, че е била надарена с толкова силна интуиция, че се е уплашила от себе си — каза Пай, — затова е потиснала тази своя дарба и е направила всичко възможно да не я освобождава и досега. Практичните скептици не обичат да плашат сами себе си с неведоми сили.

— Скъпият ми персонален навигатор! — казах аз. — Нищо чудно! Не ти поиска да се връщаме, когато Лос Анжелос изчезна, а аз. Обаче аз не бих могъл да подкарам самолет, който не виждам, а ти можа!

— Не ставай глупав — възпротиви се Лесли. — Аз никога не бих могла да пилотирам самолет, никога не бих могла изобщо да пътувам със самолет, ако не беше ти! А пък пътуването до Лос Анжелос беше твоя идея...

Това беше вярно. Аз именно изкуших Лесли с поканата за Спринг Хил и я накарах да остави къщата ни и цветята. Но за нас хрумванията са живот — растеж и радост, стрес и освобождение. Бог знае откъде изникваха разни танталови въпроси, вълнуващи отговори започваха да танцуват пред нас, като ни подтикваха да разгадаем едно, да намерим някак израз на друго, да отидем там, да направим това, да помогнем тук. Нито единият от двамата не можеше да устоява на нашите хрумвания.

Внезапно се запитах дали пък не можем да разберем защо.

— Пай, откъде идват идеите? — попитах аз.

— Десет градуса ляво — каза тя.

— Пардон? — казах аз. — Не, аз питам за *идеите*. Те ни хрумват просто в най-невероятни моменти. Защо?

— Отговора на всеки въпрос можете да потърсите в тази рисунка — каза тя. — Сега завой двадесет градуса наляво и кацай.

Изпитах към нашата приятелка от бъдещето същото чувство, каквото бях имал някога към инструкторите по пилотиране — докато те бяха с мен в самолета, аз не се страхувах да опитвам какъвто и свредел да поискаха.

— Добре, Уки, готова ли си да продължим? — попитах аз жена ми.

Тя кимна, копнееща за ново приключение.

Изпълних завоя с хидроплана, както бе поискала Пай, проверих дали колесникът е прибран, клапите спуснати и намалих оборотите.

— Два градуса дясно, изравни с тази ярка жълта ивица под водата точно пред теб... намали още малко оборотите — каза нашият водач. — Тук! Чудесно!

Мястото, където спряхме, приличаше на адска геена, която работи извънредно. Пламъци ревяха яростно и бушуваха в пещи, гигантски котли с разтопен метал тегнеха на подвижни кранове и се олюляваха с чудовищната си тежест на огромна височина под самия покрив.

— О, господи... — възкликнах аз.

През прохода се дотъркаля неголям електрокар, от него слезе крехка млада жена в работен комбинезон и каска и се запъти към нас. И да беше ни поздравила, думите потънаха в грохота и рева на метал и

огън. Докато вървеше забързано към нас, един котел се наведе и блъвна вихър от сини искри точно зад гърба ѝ, като я превърна в силует.

Тя беше крехко, дребно създание с руси къдрици, които се подаваха под каската, и с ясно-сини очи.

— Чудно местенце, а? — вместо представяне извика тя през грохота. Говореше така, сякаш се гордееше с това място. — Сигурно нямате нужда от такива неща — каза тя, като ни подаде каски, — но ако някой от шефовете ви завари без каски... — тя се усмихна и шеговито прокара пръст през гърлото си.

— Но ние не можем да ги пипнем... — започнах аз.

Тя поклати глава:

— Точно така. Но тук можете.

И наистина, ние не само можахме да вземем в ръце каските, но и ни станаха точно. Тя ни направи знак да я последваме.

Погледнах Лесли: коя ли е тази жена? Тя прочете мисълта ми, сви рамене и поклати глава: „Не знам“.

— Извинете, но как се казвате? — извиках аз. Младата жена изненадана поспря за миг.

— Вие сте ми измислили толкова много имена и всичките тъй официални! — Тя сви рамене и се усмихна. — Наричайте ме Тинк.

Тя ни поведе бързо през това гигантско място към една недалечна рампа и по пътя ни обясняваше като екскурзовод:

— Ето, рудата идва по транспортната лента и стига до ситата — каза тя, — после, по пътя към вагонетките се промива...

Лесли и аз се спогледахме въпросително. Нужно ли беше да научим какво става?

— ... после от вагонетките се изсипва в тигели — само на този етаж те са двадесет и пет — и се нагрява до три хиляди градуса. После кранът ги вдига и ги пренася тук...

— За какво ни говорите? — попитах аз.

— Ако си задържите въпросите за по-късно — каза тя, — сигурно междувременно ще отговоря на повечето от тях.

— Но ние не... Тя посочи:

— Докато е на крана, стопилката се продухва с ксенонов газ, след това се излива в тези калъпи, които са покрити с двадесет-микронен слой от хондрид на прах. — Тя се усмихна и вдигна ръка,

предусетила въпроса ни. — Не, хондритът не е за да предизвика кристализация, а чрез него отливките се изваждат по-лесно от калъпите!

Отливките не бяха от стомана, а от някакъв вид стъкло и докато изстиваха, цветът им от оранжев ставаше прозирно бял.

Отстрани екипи от промишлени работи разрязваха почти невидимите отливки на блокове, кубове и ромбоиди така, както ювелир разрязва диамантите по ъглите и фасетките.

— Тук блоковете се шлифват и зареждат с енергия — каза Тинк, докато минавахме бързо покрай тях. — Всеки един по различен начин, разбира се...

Нашият гид през Загадъчното ни поведе по рампата и стигнахме до херметическа камера.

— А сега крайният етаж — каза тя още по-гордо. — Това именно вие толкова чакахте да видите!

Докато приближавахме, вратите пред нас плавно се отвориха и после се затвориха зад нас.

Грохотът изчезна, мястото беше тихо като съдба и също толкова подредено и чисто. От едната стена до другата имаше работни маси, покрити с мек филц и върху всяка лежеше блок полиран кристал — безмълвно произведение по-скоро на изкуството, отколкото на тежката промишленост. Хората работеха съсредоточено и мълчаливо по масите си. Дали това не беше чистата монтажна зала на завод за космически кораби?

Спряхме до една маса, зад която на въртящ се стол седеше снажен млад мъж и внимателно изследваше един кристален блок, по-голям от мен, разположен в нещо подобно на свръхмодерна револверна глава на струг. Кристалът беше толкова прозрачен, че едва се виждаше — просто намек в пространството — но въпреки това страните и ъглите му вълшебно искряха. Вътре в кристала се забелязваше преплетена структура от цветна светлина, сякаш бяха вградени мини-лазери, фина мрежа от светещи жички.

Човекът натискаше различни клавиши на уреда и в кристала ставаха едва забележими изменения.

Докоснах Лесли, посочих ѝ блока и разтърсих глава объркано в усилие да си спомня — къде бяхме виждали тези неща по-рано?

— Той проверява дали всички връзки са направени — обади се Тинк, като сега почти шепнеше. — Достатъчно е да остане една жичка несвързана и целият блок пропада.

При думите ѝ мъжът се обърна и ни видя как гледаме.

— Здравейте! — поздрави ни той сърдечно като стар приятел. — Добре дошли!

— Здравей — отвърнахме ние.

— Познаваме ли се? — попитах го аз.

Той се усмихна и веднага ми стана симпатичен.

— За познаване — познаваш ме, но дали ме помниш? Сигурно не. Казвам се Аткин. Бил съм ти веднъж инструктор по парашутизъм, друг път — учител по дзен... Но ти положително не си спомняш. — Той сви рамене без никакво огорчение. Затрудних се да намеря думи.

— Какво... какво правиш тук?

— Вижте сами — той посочи бинокулярния микроскоп, монтиран близо до кристала. Лесли погледна през него.

— О, господи! — възкликна тя.

— Какво има?

— Това ... това не е кристал, Ричи. Това са идеи! Приличат на паяжина — така са свързани помежду си!

— Разкажи ми ги.

— Те не са в думи — каза тя. — Май трябва сам, според собствените си възможности, да ги облечеш в някакви думи.

— Какви думи би използвала? Опитай се да го предадеш с думи.

— О, погледни *това*! — възкликна тя захласнато.

— Разказвай, моля ти се — настоях аз.

— Добре, ще се опитам. Тя е за това... колко трудно е да направим правилния избор и колко важно е да следваме най-доброто, което сме научили... и че ние *наистина* знаем кое е най-доброто! — Тя се извини на Аткин: — Знам, че не го предавам много точно. Би ли ни прочел ти тази, сребрилата част?

Аткин пак се усмихна.

— Ти се справяш чудесно — каза той, като надникна през другия окуляр. — Тук се казва: *Една незначителна промяна днес води до драматично-раз-лична утре. Има големи награди за тези, които поемат стръмния, труден път, но тези награди са скрити зад годините. Човек прави избора си като нехаен слепей, а и светът около*

нас не ни дава никакви гаранции. И по-нататък, виждаш ли? Единственият човек да избегне взимането на решение, нещо, което ни плаши, е да напусне обществото и да стане отшелник, но и това е избор, който ни плаши. А това е свързано със следващото_: Характерът се утвърждава като следваме висшето си чувство за справедливост и вярваме в идеали, за които не сме сигурни^ че ще бъдат валидни за другите. Едно от предизвикателствата на нашето приключение на земята е да се издигнем над мъртвите системи — войни, религии, нации, разрушения — да откажем да бъдем част от тях и вместо това да даваме израз на най-висшето си аз, което познаваме и знаем какво трябва да прави._

— О, Ричи, чуй това — обади се Лесли, все така вгледана в кристала. — *Никой не може да разреши проблемите на човек, чийто проблем е, че не иска да му се решат проблемите.* Правилно ли го разбрах? — попита тя Аткин.

— Съвършено! — отговори той. Тя се вгледа пак в кристала, доволна, че е започнала да разбира.

— *И все едно колко начетени или заслужили сме — ние никога няма да постигнем по-добър живот, докато не успеем да си го представим сами в себе си и си позволим да го следваме.* Бог е свидетел колко вярно е това! — възкликна тя. — Ето как изглежда една идея, когато затвориш очи и мислиш за нея! — Тя се усмихна на Аткин, изпълнена с възхищение. — Всичко го има тук — всички връзки, всеки отговор на всеки въпрос, който можеш да си зададеш. И можеш да проследиш тези връзки по което разклонение пожелаеш. Великолепно!

— Благодаря — каза Аткин.

Обърнах се към нашата екскурзоводка.

— Тинк?

— Да?

— Излиза, че идеите идват от леярна, така ли? От завод за стомана!

— Те не могат да идват от въздуха, Ричард — каза тя сериозно, — не се правят като захарен памук! Човек поверява живота си на това, в което вярва. Идеите му трябва да бъдат неговите опори, те трябва да са в състояние да удържат тежестта на собствените му съмнения, както и бремето на стотиците и хиляди, дори десетки хиляди критици,

циници и разрушители. Идеите, му трябва да устоят на стреса от всяка последица, до която самите те са довели!

Поклатих глава, като огледах необятното помещение със стотиците маси. Вярно бе, че най-добрите ни идеи идват при нас цялостни и завършени, но не бях подготвен да приема, че те идват от...

— Ужасно е чувството за провал, когато се откажем от това, в което сме вярвали — каза Тинк, — но още по-лошо е, когато идеите, с които сме живели, се окажат погрешни — Тя ме погледна, сви вежди и добави ясно и твърдо: — Разбира се, че идеите идват от леярна! Но не са от стомана. Стоманата не би устояла.

— Това е чудесно! — възкликна Лесли, отново погълната от кристала, вгледана като капитан на подводница в перископ. — Слушай това: *Стоката е идея и изразжение на избор. Огледай се около себе си: Всяко нещо, което виждаш и докосваш, някога е било невидима идея, докато някой не е направил избора да го извика на живот. Каква мисъл! Ние т можем да дадем пари на нуждаещите се алтернативни „нас“ от други измерения на пространство-времето, но можем да им дадем идеи, които те могат да превърнат в богатство, ако решат да направят такъв избор У т, ела да видиш!*

Тя ми отстъпи мястото си до окуляра и се обърна към Аткин.

— Поразително! — каза му тя. — Всичко там е толкова точно, толкова добре измислено!

— Стараем се — каза скромно той. — А това тук е направо предизвикателство. Това е идея-ядро — нарича се *Избор* — и ако в една идея-ядро има дефект, трябва да спреш всичко останало в живота си, докато не го поправиш. Нашата работа не е да ви спираме, а да ви помагаме да продължавате напред.

— Когато погледнах през окуляра, гласът на Аткин изчезна — така пълно погълнаха вниманието ми рисунките в кристала.

Те ми изглеждаха много загадъчни и в същото време познати. Загадъчни, защото матрицата от лъчи светлина и светещи равнини се превръщаше мигновено от цвят в мисъл. Познати, защото бях сигурен, че съм виждал всичко това и преди, виждал съм същия образ зад затворените си очи и са ме налитали такива метеорни идеи.

„Как само хвърляме мрежи над идеите — помислих си аз. — На всеки език — от арабски до зулу, от калиграфия до стенография, като минеш през езика на музиката, на изкуството, на дяланите по камък

писмена, всичко от Теорията за единното поле до псувнята, от евтиния гвоздей до спътника в орбита — всичко представлява мрежа около една идея.“

Виолетово проблясване улови погледа ми. Опитах се да изразя възможно най-добре идеята на глас:

— *Лошите неща не са най-лошото, което може да ни се случи. Най-лошото е да не ни се случи НИЩО!*

— Обърнах се към Аткин: — Нещо такова ли?

— Дума по дума — отговори той. Върнах поглед към кристала — под лещите виолетовото стана индигово.

— *Лесният живот не ни научава на нищо. В последна сметка това, което има значение, е научаването: какво сме научили и колко сме израснали.*

— Правилно го възприемаш — каза Аткин. По едната страна забелязах изумрудна линия, която преминаваше през диамантена повърхност:

— *Ние можем да намираме оправдания или да имаме здраве, любов, дълголетие, знание, приключения, пари, щастие. Ние определяме живота си със силата нямащия избор. Най-безпомощни се чувстваме, когато сме направили избор по невяване — пасивен избор — когато не сме определили сами живота си. Точно това беше казала ти на младата Лесли!*

Към двете плоскости се свърза трето ниво и сякаш подсили структурата:

— *Когато започваме живота си, всеки от нас получава по един мраморен блок и сечивата, с които да го скулптира. Успоредно се носеше друго: Ние можем да го мъкнем след себе си недокоснат, можем да го натрошим за чакъл, а можем и да изваяме от него великолепна творба. И още един паралел: На нас са ни оставени примери от живота на всеки друг — завършени и незавършени жизнени творби, които могат да ни водят или предупреждават. И направо — линия, свързваща последното с първото: Към края нашата скулптура е почти завършена и ние можем да огладим и полираме това, което сме започнали преди много години. Точно в този момент ние можем да осъществим най-големия си напредък, но за да го сторим, ние трябва да сме в състояние да провиждаме през привидностите на времето.*

Наблюдавах, вгълъбен като пчела в цвете, съвсем смълчан.

Ние сами пораждаме заобикалящия ни свят. Получаваме точно това, което заслужаваме. Как можем да се разкайваме за живот, който сами сме си създали? Кого друго, освен себе си, да проклинаме или да благославяме? Кой, освен нас самите, може да променя живота ни всеки път, когато пожелаем!

Завъртях окуляра и видях, че при всеки нов градус се разклоняват естествени последствия.

Всяка силна идея е изключително чаровна и абсолютно безполезна, докато не направим избора да я осъществим.

„Разбира се, помислих си аз. Най-вълнуващото на идеите е колко ни примамват да ги осъществим. В момента, когато решим да ги изпробваме сами и отблъснем от брега, те се превръщат от «какво ли, ако» в дръзки гмурвания в разпенена река, колкото опасни, толкова и въодушевяващи.“

В момента, когато се отдръпнах от окуляра, кристалният блок на масата се превърна отново в любопитна творба на изкуството. Долавях топлия му потенциал, но загубих усет за значенията му, радостното вълнение и чувството за сила, която очаква да бъде използвана. Ако това беше идея в съзнанието, невъзможно ми беше да се отърся от нея.

— ...както звездите, кометите и планетите притеглят към себе си космическия прах — казваше Аткин на Лесли, щастлив да говори на човек, тъй възхитен от работата му, — така и ние сме център на мисли и привличаме идеи с всякакъв размер и тегло, от проблясъци на интуиция до цели системи, толкова сложни, че за изучаването им е нужен цял живот. — Той се обърна към мен: — Свърши ли?

Аз кимнах и той без никакво предупреждение натисна един клавиш на машината пред себе си и кристалът изчезна. Той прочете мисълта по лицето ми и каза:

— Не е изчезнал. В друго измерение е.

— Докато сте още тук — обади се Тинк, — желаете ли да предадете нещо на някои друг аспект от себе си?

Аз примигнах.

— Какво искаш да кажеш?

— Може би да предадете на някое различно свое аз това, което научихте — за да му е опора? Щом искате да промените живота, нека поне един човек получи за подарък една ваша мисъл, какво ще кажете?

В съзнанието ми изплува една максима: „Няма беда, която да не може да се превърне в благослов и няма благослов, който да не може да се превърне в беда.“

Тинк погледна Аткин и му се усмихна, изпълнена с гордост.

— Колко ценна мисъл — каза тя. — Вие самите използвали ли сте я?

— Дали сме я използвали? — казах аз. — Чак боята ѝ се е изтрила от употреба! Ние вече не отсъждаме толкова бързо, както някога, кое е добро и кое лошо. Нашите беди са се оказвали най-доброто, което изобщо ни се е случвало. А това, в което сме се клели, че е благословия, се е оказвало най-голямо зло!

— А какво е най-добро и най-лошо? — небрежно попита Аткин.

— Най-доброто ни прави за дълго щастливи, най-лошото ни кара дълго да съжаляваме.

— Колко дълго е вашето „дълго“?

— Години. Цял живот.

— Откъде получавате идеите си? — попита Тинк. Тя се усмихваше, но усетих, че зад усмивката въпросът беше страхотно важен за нея.

— Няма ли да ни се смееш?

— Само ако е смешно.

— От феята на съня — отговорих аз. — Ние получаваме идеите си, когато сме дълбоко заспали или когато сме се събудили току-що и още едва виждаме, за да пишем.

— После идва феята на утринния душ — добави Лесли, — после феята на разходката, феята на дългото шофиране, феята на плуването и феята на градинарството. Най-добрите идеи ни хрумват в най-невероятни моменти — когато сме прогизнали до кости, или сме потънали в кал, или нямаме дори един бележник под ръка — всякога, когато ни е почти невъзможно да ги записваме. Но те имат толкова голямо значение за нас, че успяваме да запомним почти всяка от тях. И ако някога срещнем феята на идеите, това малко любимо създание, ние просто ще я смачкаме в прегръдките си — толкова я обичаме.

Тук Тинк закри лице с длани и избухна в плач.

— О, благодаря ви, благодаря ви! — хлипаше тя. — Толкова се мъчех да помогна... И аз също ви обичам!

Аз се смаях.

— *Ти ли си феята на идеите?* Тя кимна, все така покрила лице.

— Тинк ръководи това място — обади се тихо Аткин, като връщаше параметрите на машината си на нулево положение. — Тя се отнася много сериозно към работата си.

Младата жена избърса очи с връхчетата на пръстите си.

— Знам, че ме наричате с тези глупави имена — каза тя, — но все пак ме слушате. Вие се чудите защо колкото повече идеи използвате, толкова повече ви хрумват, нали? Защото феята на идеите знае, че има значение за вас! И щом тя има значение за вас, значи и вие имате значение за нея. Аз на всички тук разправям, че трябва да даваме най-доброто от себе си, защото тези идеи не се носят просто из нулевото пространство, а преминават при вас! — Тя потърси носната си кърпичка. — Извинявайте за сълзите. Не знам какво ми стана. Аткин, забрави това, моля те...

Той я погледна, без да се усмихва.

— Какво да забравя, Тинк?

Тя се обърна към Лесли и припряно взе да ѝ обяснява.

— Трябва да знаете, че всеки от работещите на този етаж е поне хиляда пъти по-мъдър от мен...

— Но става дума за *чар* — каза Аткин. — Ние всички сме били учители, обичаме си работата и има моменти, когато сме се справяли доста удачно, но никой от нас не е толкова очарователен като Тинк. Без очарование и най-добрата идея във Вселената е просто мъртво стъкло, никой няма да я докосне. Обаче получиш ли една идея от феята на съня, тя е толкова очарователна, че не можеш да ѝ устоиш и тя навлиза в живота, като променя цели светове.

Помислих си, че те и двамата могат да ни виждат, значи трябва да са алтернативни „ние“, аспекти от нас, които са избрали различни пътеки от рисунката.

И все пак беше невероятно. Феята на идеите да сме *ние*! Възможно ли е различни нива от нас самите да посвещават целия си живот на това да правят кристала на познанието по-ясен, с надеждата, че ще го видим ние, в нашия свят?

В този момент покрай нас забръмча един робот, не по-голям от овчарско куче. Движеше се с меки гумени ходила и носеше в ръцете си необработена отливка. Ходилата поскърцваха от тежестта ѝ. Той намести внимателно кристала на масата на Аткин и го остави. После

лекичко избибипка два пъти, върна се на прохода и се отдалечи натам, откъдето бе дошъл.

— От това място ли... — попитах аз, — идват всички идеи? Изобретенията? Отговорите?

— Не всички — каза Тинк. — Не и отговорите, до които стигате от собствения си опит. От тук идват само необичайните, които поразяват и изненадват, тези, на които се натъквате, когато се измъкнете от хипнозата на всекидневието. Нашата работа е само да отсяваме от безбройните възможности тези, които вие бихте обикнали.

— И идеите за разкази ли са от тук? — попитах аз. — Идеите за книги? От тук ли идва „Джонатан Чайката“?

— Разказът за чайката беше идеален за теб — сви вежди тя, — обаче ти беше начинаещ писател и не искаше да слушаш.

— Аз слушах, Тинк! Очите й блеснаха.

— Хич не ми говори, че си слушал! Ти искаше да пишеш, но само ако не трябваше да кажеш нещо твърде странно. Побърках се, докато привлека вниманието ти.

— Защо да си се побъркала?

— Наложил се да го постигна с екстрасенсов контакт — каза милата душа, припомняйки си своето огорчение, — а никак не обичам да прибягвам до това. Но ако не бях ти изкрещяла оглушително заглавието, ако не бях разгърнала разказа като филм под носа ти, горкичкият Джонатан щеше да бъде обречен!

— Ти не си ми крещяла.

— Да, но ми идеше да закреця след всичко, през което трябваше да премина, за да се добера до теб.

Значи това, което чух тогава, е било гласа на Тинк! През онази тъмна нощ, толкова отдавна, аз чух — не като крясък, а възможно най-спокойно: *Джонатан Ливингстън Чайката*. Уплаших се почти до смърт като чух това име, понеже наоколо нямаше никой, който да го е произнесъл.

— Благодаря ти, че си повярвала в мен — казах аз.

— Няма нищо — каза по-меко тя. После ме погледна сериозно: — Идеите се носят навсякъде около теб, но толкова често не ги виждаш! Когато търсиш вдъхновение, ти всъщност търсиш идеи. Когато се молиш за напътствия, именно идеите ти посочват пътя. Но

трябва да обръщаш внимание! И от теб зависи да впрегнеш идеите в действие!

— Да, мадам — казах аз.

— „Джонатан“ беше последната книга-идея, която си получил от мен по този начин. Надявам се, че си го забелязал!

— Няма нужда от повече фойерверки — казах аз. — Ние ти вярваме.

Тинк се озари от сияйна усмивка.

Аткин се подсмихна и се обърна към работната си маса.

— Всичко хубаво на вас двамата. — каза той. — До следващия път.

— Ще ви видим ли пак? — попита Лесли и мислено хвана лоста на хидроплана.

Директорката на леярната за идеи докосна ъгълчето на окото си.

— Разбира се. Но междувременно към всяка мисъл, която ви пращам, ще добавям бележчица от себе си. Запомнете — не се разсънвайте прекалено бързо. И ходете много на разходки, на плуване, взимайте често душ!

Помахаме с ръка за довиждане и помещението се разтопи, изчезна в познатия хаос. В следващия момент, без съмнение, вече се намирахме отново на Сийбърд, който се издигаше от водата. Лесли държеше ръчката за газта. За първи път, откакто бяхме започнали това странно приключение, ние отлитахме изпълнени с приятни чувства, вместо с горчивина.

— Каква радост, Пай! — възкликна Лесли. — Благодаря ти!

— Радвам се, че можах да ви направя щастливи, преди да си отида.

— Ти отиваш ли си? — попитах аз внезапно разтревожен.

— За малко — каза тя. — Вие вече знаете как да намирате тези аспекти от себе си, с които искате да се срещнете и тези места, на които можете да научите нещо. Лесли знае как да задвижва самолета, когато е време да си тръгвате, а и ти, Ричард, ще можеш, когато се научиш да се доверяваш на вътрешното си чувство. Вие повече нямате нужда от водач.

Тя се усмихна така, както инструктор по летене се усмихва на ученика си преди да го изпрати на първия му самостоятелен полет.

— Възможностите са безбройни. Оставете се на интуицията си да ви води към това, което е най-важно за вас, изследвайте заедно. Пак ще се видим.

Усмивка, лазерно-синя светкавица и Пай изчезна.

Не изглежда много приветливо без нея, а? — каза Лесли, като се взираше надолу в рисунката. — Не ти ли се струва по-мрачно?

Наистина. Искрящото преди море беше придобило недостъпен вид под нас. Дори цветът му се беше изменил. Меките пастелни и сребристо-златисти цветове бяха отстъпили на пурпурно и винено-червено, а пътечките сякаш бяха изрисувани с въглен.

Поместих се неспокойно:

— Жалко, че нямахме време да ѝ зададем още някои въпроси, преди да си отиде.

— Защо ли беше толкова сигурна, че можем и сами да се справим? — попита Лесли.

— Ако тя е едно „ние“ от бъдещето, трябва да знае — казах аз.

— Хм.

— Дали да не си изберем някое място и да видим какво ще се случи, как мислиш? Тя кимна.

— Искам да направим каквото ни каза Пай — да изберем нещо важно, да открием това, което най-много си заслужава. — Тя затвори очи, за да се концентрира.

След няколко минути ги отвори.

— Нищо! Нищо не ме насочи, не е ли странно? Нека да пилотирам аз, а ти опитай.

Моментално се стегнах и ми стана напрегнато. Това не е страх, помислих си аз, а предпазливост, просто напрежението на човека от XX век.

Поех си дълбоко дъх, затворих очи, релаксирах за момент и накрая, загубил надежда, наредих да се спускаме:

— Изключи! Сега! Кацай!

Кацнахме в лунната светлина на няколко метра от груба многоъгълна шатра. Покривът бе от съшити кожи, по шевовете заляти със смола, стените бяха от тежко платно със землист цвят и по тях трептяха кървавочервени отблясъци от факлите на стражи. В пустинята около нас по пясъка просветваха стотици огньове, донасяха

се груби, високи пиянски гласове, тропот на копита и процвилване на коне.

На входа на шатрата стояха двама стражи, които бихме взели за центуриони, ако не бяха толкова дрипави. Дребни мъже, целите в белези, с неугледен вид, облечени в раздърпани туники с бронзови закопчалки и с шлемове, нозете им в ботуши от дебела кожа да ги пазят от студа, а в тях подпъхнати къси мечове и ками.

„Огън и мрак, потръпнах аз. В какво ли ни бях вкарал?“

Без да изпускам от поглед стражите, аз обърнах глава към Лесли и я хванах за ръка. Те не ни виждаха, но си представих каква примамка щеше да бъде тя за тях, ако я видеха!

— Имаш ли някаква представа какво търсим тук? — пошепнах аз.

— Не, скъпи — отговори и тя шепнешком, — това кацане беше твоя работа.

Наблизо се разрази някаква схватка, мъже се караха, вкопчени един в друг. Но никой не ни забелязваше.

— Струва ми се, че човека, когото трябва да видим, е в шатрата — предположих аз. Тя погледна нататък преценяващо.

— Ако това е някое алтернативно „ти“, няма изобщо от какво да се притесняваме, нали?

— Може би няма нужда да се срещаме с него. Струва ми се, че е станала някаква грешка. Хайде да си вървим.

— Ричи, може би точно това е важното, това, което има най-голямо значение. Сигурно има някаква причина да сме тук, сигурно трябва да научим нещо. Не ти ли е любопитно да разбереш какво е то?

— Не — отговорих аз. Към човека в шатрата изпитвах точно толкова любопитство, колкото и ако срещнех огромен паяк с тридесетметрова паяжина. — Имам някакво лошо предчувствие.

Тя се поколеба за миг и се огледа неспокойно.

— Прав си. Но само едно надзъртане и си отиваме. Просто искам да видя кой...

Преди да успея да я възпра, тя се шмугна през стената на шатрата. Миг по-късно чух писъка ѝ.

Втурнах се вътре и видях някаква животинска фигура с проблясващ нож в ръка да замахва към шията ѝ.

— НЕ!

Скочих към него в мига, когато нападателят на Лесли пропадна през нея със смаян вид, а ножът му глухо издрънча по мекия килим.

Мъжът беше нисък, набит, но много пъргав. Той сграбчи оръжието си още преди да е спряло да се търкаля и без звук да издаде, се метна върху мен. Опитах се да отскоча настрани, но той долови движението ми и ме улучи право в стомаха.

Останах неподвижен, докато той премина през тялото ми — камък през огън — и се блъсна в подпората на шатрата. Подпората рухна и покривът хлътна над главите ни.

Загубил ножа си при сблъсъка, мъжът се завъртя около себе си, разтърси глава, извади втора кама от ботуша си и се нахвърли върху ми със светкавичен скок. Прелетя през мен на височината на раменете ми и се стовари на дървена табуретка с остри ръбове, като събори по пътя високия свещник.

Само след миг той отново се изправи на крака, с присвити от ярост очи, извил към нас ръце като борец, а в едната още просветваше камата. Той пристъпи дебнешком, впил очи в мен, изучавайки ме. На ръст стигаше до раменете на Лесли, но очите му говореха за убийство.

Внезапно той се извърна, понечи да сграбчи яката на блузата на Лесли и със светкавично движение надолу да я разпори, после погледна онемял празната си ръка.

— *Спри!* — извиках аз.

Той се извърна рязко и замахна с ножа през главата ми.

— ПРЕСТАНИ ДА БЕСНЕЕШ!

Той спря и впи поглед в мен. Ужасяващото в очите му беше не жестокостта, а острият ум. Когато този човек унищожава, той не го прави безразсъдно.

Той посочи към себе си:

— Ат-Илах — каза гордо той. — Ат-Илах, Бич Божи!

— Ат-Илах ли? — обади се Лесли. — Атила?

— *Атила, хунският вожд?*

Воинът свирепо се ухили на изумлението ми. После пак присви очи.

— Стража! — излая той.

Мигновено влезе един от свирепите стражи, които бяха пред входа и за поздрав се удари с юмрук в гърдите.

Атила посочи към нас.

— Не си ми съобщил, че имам гости — каза му той меко.

Воинът се ужаси и бързо огледа стаята.

— Но ти нямаш никакви гости, Велики!

— Никакъв мъж ли няма тук вътре? Никаква жена ли?

— Никой няма!

— Това е. Върви си.

Стражата поздрави, обърна се и тръгна бързо към изхода.

Но Атила беше по-бърз. Ръката му отскочи като нападаща кобра и с тъп звук заби дълбоко камата в гърба на стражата.

Ефектът беше потресаващ — сякаш ударът не толкова уби стражата, колкото го разсече на две. Тялото се строполи почти беззвучно на входа, а в това време призракът на воина се върна на поста си, без да осъзнае, че е умрял.

Лесли ме погледна ужасена.

Убиецът извади камата си от трупа.

— Стража! — извика той. Появи се другият дрипав грубиян. — Изнеси това от тук.

Чухме потупването за поздрав и как извлече навън трупа.

Атила се върна към нас и пъкна влажния нож в ботуша си.

— *Защо?* — попитах аз.

Той сви рамене и презрително вирна глава.

— Ако моята стража не може да види това, което виждам аз в собствената си шатра...

— Не — казах аз. — Защо си толкова *зъл*? Защо толкова много убийства, толкова много разрушения? Не само този човек, но цели градове, цели народи унищожаваш без никаква причина!

Той ме изгледа презрително.

— *Страхливец!* Да се правя, че не забелязвам нападенията от една империя на злото? Римските империалисти и техните раболепни марионетки? Неверници! Бог ми каза да очистя земите от неверници и аз се подчинявам на Божието слово! — *Очите му святкаха. — Горко ви, западни земи, защото ще изпратя бича си над вас, да, бичът Божи ще избие вашите мъже; под колелата на моите колесници ще падат жените ви, а децата — под копитата на моите коне!*

— Божието слово — казах аз. — Празни срички, по-могъщи и от стрели, защото никой не дръзва да им се опълчи. Колко просто бързият заграбва властта от глупаците!

Той ме погледна с широко отворени очи:

— Ти говориш *моите* думи!

— Първо ставаш безпощаден — продължих аз, сам шокиран от това, което говоря, — после се провъзгласяваш за Бич Божи и твоите армии се разрастват от хора, твърде тъпи, за да си представят един обичащ Бог, твърде наплашени, за да се противопоставят на един Зъл Бог. Изкрещи им, че Бог обещава жени, портокали, вино, цялото злато на Персия, когато умира! с кръвта на неверници по мечовете си и ще разполагаш със сила, която превръща цели градове в руини. За да завземеш властта, повтаряй Божието слово, защото това слово най-добре превръща страха в ярост срещу всеки противник, който си избереш!

Бяхме се втреничили един в друг — Атила и аз. Това бяха *негови* думи. Те бяха и мои. Той го знаеше, знаех го и аз.

Колко лесно беше да видя себе си в Тинк и Аткин и техния благороден творчески свят, а колко трудно ми беше сега да се видя в тази кипяща омраза. Толкова дълго бях носил зазидан в себе си този древен воин, прикован с вериги в подвижния му зандан, че сега като се срещнах лице в лице с него, отказвах да го позная.

Той се обърна с гръб, извървя няколко крачки и спря. Не можеше да ни убие, не можеше да ни застави да се махнем. Единствената възможност, която му оставаше, беше да вземе надмощие като ум. Той се извъртя обратно към мен и ме погледна навъсено.

— От мен се страхуват като от Бога — каза той с предупредителен тон.

Какво става с разума, когато сам повярва в лъжите, които е измислил за пред другите? Дали не пропада във въртоп от безразсъдство по някакъв среднощен канал?

Лесли най-после се обади, говореше с печален глас.

— Ако вярваш, че властта произтича от страха — каза тя, — ти падаш на едно ниво с тези, които боравят със страха. А те не са много блестяща тълпа — какъв глупав избор за човек с твоя ум! Да можеше само да използваш този ум за...

— ЖЕНО! — изръмжа той. — *Ти* да мълчиш!

— От теб се страхуват тези, които се кланят ня страха — продължи тя тихо. — А можеш да бъдеш обичан от тези, които почитат любовта.

Той изправи стола си, седна с лице към мен и с гръб към Лесли. Всяка черта от лицето му изразяваше горчив гняв, докато цитираше светото писание.

— Бог казва: *Аз ще изравня със земята високите ти крепости, ще превърна зидовете ти в руини и камък върху камък няма да остане от твоя град!* Такива са Божиите повели. Не съм получавал никаква повеля да обичам.

Ако гневът можеше да кипи, този човек беше неговия котел.

— Аз мразя Бога — каза той. — Мразя Неговите повели. Но никакъв друг Бог не проговаря! Ние мълчахме.

— Вашият Бог на любовта никога не е вдигнал меча Си срещу мен, никога не е показал лицето Си!

— Той скочи прав, вдигна масивния стол с една ръка и го запрати в земята. Дървото се разпадна на трески.

— Ако Той е толкова всемогъщ, *защо не се възправи на пътя ми!*

Гневът е страх, знаех това. Всеки разгневен човек е уплашен, гой се страхува от някаква загуба. А аз никога не бях виждал толкова разгневен човек, като това огледало на собствената ми дива борба, моето заключено-и-залостено вътрешно аз.

— Защо толкова се страхуваш? — попитах аз. Той пристъпи към мен, очите му пламтяха.

— Как СМЕЕШ! — извика той. — Как СМЕЕШ да наречеш Ат-Илах *страхливец!* Ще те разкъсам на парчета и ще те хвърля за храна на чакалите!

Свих юмруци в отчаяние.

— Но ти не можеш да ме докоснеш, Ат-Илах! Ти не можеш да ме нараниш и аз не мога да нараня теб — аз съм твоя собствен дух от бъдещето ти след две хиляди години!

— Не можеш да ме нараниш ли? — попита той.

— Не!

— Щеше ли да го направиш, ако можеше?

— Не.

Той помисли над това един миг.

— Защо няма? Аз съм Смърт, Бич Божи!

— О, стига си заблуждавал! *Защо толкова се страхуваш!*

Ако столът не беше вече на парчета, той сега щеше да го разбие.

— *Защото съм сам в един побъркан свят!* — изрева той. — Бог е зъл, Бог е жесток! А аз трябва да бъда най-жесток от всички, за да бъда цар. Бог заповядва: Убий или умри!

После най-неочаквано той въздъхна тежко, гневът му отмина.

— Аз съм сам сред чудовища — каза той толкова тихо, че едва го чухме. — Всичко е безсмислено...

— Прекалено тъжно е всичко това — обади се Лесли с измъчено лице. — Стига толкова. — Тя се обърна и мина през стената на шатрата.

Останах още миг, вгледан в него. Това беше един от най-жестоките хора в историята, помислих си аз. Той щеше да ни убие, ако можеше. Защо ли ми дожаля за него?

Последвах Лесли и я намерих застанала в пустинята на известно разстояние от призрака на стражата, който бе убит. Тя не виждаше от мъка. Той представляваше купчина от терзания, като гледеше тялото си, натоварено на една талига, и се мъчеше да проумее какво се бе случило.

— Ти можеш да ме видиш, нали? — извика той към нея. — Аз не съм мъртъв, нали, защото съм... тук! Дошла си, за да ме отведеш в рая ли? Ти моя жена ли си?

Тя не отговаряше.

— Готови ли сме да тръгваме? — попитах я аз. При гласа ми той се обърна.

— НЕ! Не ме взимайте!

— Лесли, натисни лоста — казах аз.

— Този път ти го направи — каза тя уморено. — Аз не мога да мисля.

— Не го правя много добре, нали знаеш.

Тя сякаш не ме чу, стоеше неподвижна, втрещена в пустинята.

Ще трябва да опитам, помислих си аз. Релаксирах, колкото можах на такова място, представих си, че сме в Сийбърд, посегнах към лоста.

Нищо.

„Мърморко, помислих аз, ТРЪГВАЙ!“

— Жено — изкрещя духът-хун, — ела тук!

Жена ми не помръдна. След миг той тръгна към нас с внезапна решителност. Смъртните не могат да ни докосват, помислих аз, но дали

е така с призраците на варварските стражи?

Тръгнах да застана между него и Лесли.

— Не мога да ни измъкна от тук — казах й аз отчаяно. — Трябва ти да го направиш!

Стражът се хвърли към нас.

Колко бързо се преобразяваме, когато сме застрашени! Древното Атила-съзнание взе връх, онази безпощадна ловкост на мъжа от шатрата беше моята. Никога не се отбранявай, нападат ли те и ти нападай!

В частица от секундата аз се хвърлих към лицето на воина и само за миг пропуснах да го размажа, но го сригах под коляното. Беше от плът, хубаво, и аз също.

Под коляното не беше честно, помислих си аз. *По дяволите честността*, обади се примитивното съзнание.

Човекът падна върху мен, изви се, за да се изправи на крака и в този миг го ударих с всичка сила отзад по врата, в гръб!

Един джентълмен не удря в гръб.

Убий го! — насъскваше ме вътрешният дивак.

Замахнах с ръка нагоре, за да разбия брадата му и в този момент светът около мен се изпари, превърна се в бучащата кабина на нашия хидроплан в момента на излитане. Светлина! Ясно небе изличи газимрачна сцена.

— Ричард, спри! — викаше Лесли.

Спрях ръката си насред въздуха, преди да е ударила безсмислено високомера, обърнах се към нея, очите ми още като на бик.

— Наред ли си?

Тя кимна, потресена, с ръка на лоста и го отпусна, за да излети Сийбърд.

— Не знаех, че той може да ни докосва.

— Той беше призрак, ние — също. В това трябва да е разликата.

Отпуснах се, останал без сили. Не можех да повярвам всичко това. Атила бе превърнал всяка една от възможностите си за избор в омраза и разрушение в името на един зъл бог, който не съществува. *Защо!*

Летяхме известно време в мълчание, главата ми се въртеше от изтощение. Два пъти вече — като съвременен лейтенант и като древен пълководец — аз видях себе си като разрушител, а не знаех защо. Дали

ветераните дори от мирно-временна армия са преследвани от това, което би могло да бъде, което те биха извършили?

— Аз? *А тила, предводителя на хуните!* — проговорих аз. — И все пак, в сравнение с пилота, който опожари до основи Киев, Атила е просто детенце!

Лесли остана замислена известно време.

— Какво ли означава всичко това? Знаем, че всички събития са едновременни, но *съзнанието* не се ли развива? Веднъж през този живот ти си позволил на правителството да те тренира за убиец. Но ти си се променил, ти си се развил!

Тя взе ръката ми.

— Може би Атила е част от мен, а също и част от всеки, който някога е помислял да убива. Може би затова, когато се родим, ние забравяме предишните си животи — за да започнем от нов старт, да се ориентираме как този път да си скършим по-добре работата.

„По-добре коя работа?“ — тъкмо щях да запитам, но преди въпросът да се оформи в думи, чух: *Да дадеш израз на любовта.*

— Права си — казах аз. Имах чувство, че хидроплана е омърсен, опетнен от последното ни кацане. Под нас искряха бистри води. — Имаш ли нещо против да цопнем за минута, за да поизмия Мърморко?

Тя ме изгледа въпросително.

— Символично, предполагам?

Тя ме целуна по бузата, прочела мисълта ми.

— Докато не откриеш как да живееш за някого другого, защо не поемеш отговорност само за живота на Ричард Бах и да оставиш Атила да отговаря за своя?

Докоснахме вълните, като намалихме скорост наполовина, но без да спираме — движехме се със скорост шестдесет километра в час през пръските, фонтани от сняг на прах се разперваха като петльова опашка под високото налягане, докато насочвах хидроплана наляво-надясно, за да прогоня спомените от *този* проклет живот.

Върнах съвсем малко лоста назад и хидропланът намали скорост, за да го обляят пръските. Така и стана, но това, естествено, ни спусна в друг свят.

Там, където се озовахме, навсякъде около нас се простираше трева — също като изумрудено езерце, сгушено сред планини. Залез пламтеше по алениите облаци.

„Швейцария, помислих си веднага, кацнали сме на швейцарска пощенска картичка.“ По-нататък в долината имаше горичка, провиждаха се къщички с ост-ровърхи покриви, камбанарията на църква. По селски път се движеше талига, теглена не от трактор или кон, а от някаква порода крава.

Край нас не се виждаше нищо — нито път, нито козя пътека. Само това езеро от трева, изпъстрено с полски цветя, обградено в полукръг от високи зъбери със снежни шапки.

— Ти какво предполагаш... — попитах аз. — Къде се намираме?

— Във Франция — отговори Лесли, без да се замисли, и преди да я попитам как е разбрала, тя затаи дъх: — Погледни!

Тя посочи към един процеп в скалите, където старец в груба кафява роба бе коленичил на земята до малък огън. Той заваряваше нещо — ослепителни жълто-бели искри трепкаха и танцуваха по скалите зад него.

— Какво може да търси тук оксигенист? — попитах аз.

Тя се вгледа продължително в него.

— Той не заварява — каза тя с тон сякаш по-скоро си спомня сцената, а не я наблюдава. — Той се моли.

Тя се запъти към него и аз я последвах, като реших да си мълча. Така, както аз бях видял себе си в Атила, дали жена ми не виждаше себе си в този отшелник?

Отблизо се уверихме, че съвсем не беше оксиген. Нито звук, нито дим — това беше ослепителен като слънце стълб, който пулсираше на земята на по-малко от метър до стареца.

— ... и на света ще дадеш ти това, което си получил — дочухме благ глас откъм светлината. — Яви на всички, копнеещи да узнаят истината, от где идваме, смисъла на нашето съществуване и посоката на пътя пред нас към вечния ни дом.

Спряхме на няколко метра зад него, приковани от гледката. Виждах бях такъв блясък веднъж през живота си, преди много години, когато неочаквано ме озари нещо, което и досега наричам *Любов*. Светлината, която виждахме сега, беше същата — тъй сияйна, че превръщаше целия свят в мерзелееща звездичка, в бележка под линия.

В следващия миг светлината изчезна. Под мястото, където бе пламтяла, лежеше свитък златна хартия, писание с изумителна калиграфия.

Старецът коленичи безмълвно със затворени очи, явно без да съзнава нашето присъствие.

Лесли пристъпи напред, протегна ръка и взе сияйния ръкопис. На това мистично място ръката ѝ не премина през пергамента.

Очаквахме да видим руни или йероглифи, но се оказа, че думите са на английски. Разбира се, помислих си аз. Старецът ще ги чете на френски, един персиец — на персийски. Сигурно с откровението е така — няма значение езика, а предаването на идеите. *Вие сте създания от светлина, прочетохме ние. От светлина сте дошли и в светлина ще си отидете, и във всяка ваша стъпка ще ви обгръща светлината на безкрайното ви битие.*

Тя обърна страницата.

По свой избор обитавате сега света, който вие сте сътворили. Кое то носите в сърцата си, то ще стане истина и от което най-силно се възхищавате, в това ще станете вие.

Не се бойте, нито се стъписвайте от призрака, който е мракът, от маската, която е злото, от празния плащ, който е смъртта, защото вие сами сте ги избрали за свои изпитания. Това са камъните, на които сте избрали да наточвате тънкото острие на своя дух. Знайте, че винаги покрай вас е реалността на любовта и във всеки момент вие имате силата да преобразите вашия свят чрез това, което сте научили.

Страниците продължаваха, те бяха стотици. Прелистихме по-нататък, изпълнени с благоговение.

Вие сте живот, който изобретява форми. Да умрете от меч или от годините вие можете не повече, отколкото да умрете, прекрачвайки прага, за да минете от една стая в друга. Всяка стая ви дава своето слово — за да го изречете, всеки преход — своята Г песен, за да я изпеете.

Лесли ме погледна с грейнали очи. Ако това писание можа толкова да ни развълнува, нас, хората от двадесетия век, помислих си аз, то какво ли въздействие бе имало над хората от който век там е било... дванадесети!

Върнахме се пак към ръкописа. Никакви думи за ритуали, никакви указания как да се покланяш, никакво призоваване на огън и разруха над враговете, никакви бедствия над главите на неверници, никакви безпощадни Атила-Бич Божи. В него не се споменаваха храмове, попове, равини, паства, хорове, одежди или святи дни. Това писание бе за любящото същество във всеки от нас и единствено за него.

„Ако можехме да пуснем тези идеи да полетят в нашия век, помислих си аз, те биха станали ключа, за да осъзнаем нашата власт над вярата, да освободим силата на любовта и тогава страхът ще изчезне. Тогава светът ще може да излезе от Тъмните векове!“

Старецът отвори очи и най-сетне ни забеляза. Той се изправи без никакъв уплах — сякаш бе прочел писанието, — погледна ме, после изгледа продължително Лесли.

— Аз съм Жан-Пол Льо Клерк — каза той. — А вие сте ангели.

Направо застинахме от изумление, а човекът радостно се засмя.

— Забелязахте ли — попита той, — Светлината?

— Откровение! — възкликна жена ми, като му подаваше златните страници.

— Наистина откровение — Той ѝ се поклони, сякаш си я спомняше и тя беше най-малкото ангел. — Тези думи са ключ към истината за всеки, който ги прочете, те са живот за тези, които ще ги слушат. Когато бях малък, Светлината ми обеща, че тези свитъци ще дойдат в моите ръце през нощта, в която ще се явите вие. Сега вече аз съм стар, ето че вие дойдохте, а и те.

— Те ще променят света — казах аз. Той ме изгледа особено.

— Няма.

— Но нали са ви дадени...

— ... в изпитание — отговори той.

— Изпитание ли?

— Пътувал съм много надалече — каза той, — изучавал съм писанията на хиляди вярвания, от Китай до земите на викингите. — Очите му светнаха. — И въпреки всичките си изследвания, аз все пак понаучих нещо. Всяка велика религия започва в светлина. Но само сърцата носят светлината. Хартията не може.

— Но в ръцете си вие имате... — казах аз. — Трябва да го прочетете. Толкова е красиво!

— В ръцете си имам хартия — каза старецът. — Дайте тези слова на света и те ще бъдат обикнати и разбрани от хората, които вече знаят истината, съдържаща се в тях. Но преди да им ги дадем, ние ще трябва да ги назовем. А това ще бъде смъртта им.

— Нима да назовеш нещо красиво значи да го убиеш?

Той ме погледна учудено.

— Да назовеш нещо е безвредно. Но да дадеш название на тези идеи означава да създадеш религия

— Защо?

Той се усмихна и ми подаде ръкописа.

— Връчвам тези свитъци на теб...?

— Ричард — казах му аз.

— Връчвам тези свитъци, дошли направо от Светлината на Любовта, на теб, Ричард. Желаяш ли ти от своя страна да ги предадеш на света, на хората, копнеещи да научат това, което се казва в тях, на хората, които не са имали привилегията да бъдат на това място в момента, когато е бил даден този дар?

Или желаяш да запазиш тези писания само за себе си?

— Разбира се, че искам да ги дам на хората!

— И как ще наречеш своя дар? „Към какво ли клони той в този момент“, запитах се аз.

— Има ли значение?

— Ако ти не го назовеш, другите ще го сторят. И ще го нарекат „Книга на Ричард“.

— Разбирам. Добре. Ами ще го нарека някак си... просто: свитъците.

— И ще пазиш ли ти и съхраняваш „Свитъците“? Или ще позволиш на други да ги поправят, да променят това, което не разбират, да задраскват каквото им хрумне — каквото не им е угодно?

— Не! Никакви изменения. Те са изпратени от светлината! Никакви изменения!

— Сигурен ли си? Нито редче на едно или друго място — от добронамерени съображения? „Повечето хора няма да го разберат“? „Това може да засегне някого“? „Това послание не е ясно“?

— Никакви изменения!

Той вдигна вежди и ме погледна изпитателно.

— Кой си ти, за да настояваш за това?

— Аз бях тук, когато бяха дадени те — казах аз. — Аз лично видях като се явиха!

— И затова ставаш Пазителят на Свитьъците? — попита той.

— Не е нужно да бъда аз. Може да бъде всеки друг, стига да обещае, че няма да ги изменя.

— Но все някой трябва да бъде Пазител на Свитьъците?

— Да, предполагам, че ще трябва да има някой.

— И тук започват да се появяват свещенослужителите на Свитьъка. Тези, които отдават живота си, за да съхранят един ред на мислене, стават свещенослужители на този ред. И все пак всеки нов порядък, нов път, е промяна. А промяната означава край на света, такъв, какъвто е бил досега.

— Тези свитьци не са заплаха — казах аз. — Те са любов и свобода!

— А любовта и свободата са край на страха и робството.

— Разбира се! — възкликнах раздразнено аз. Накъде пак клонеше? И защо Лесли мълчи? Дали не беше съгласна, че това е...

— Тези, които се възползват от страха и робството — каза Льо Клерк, — ще бъдат ли щастливи от посланието на Свитьъка?

— Вероятно не, но не можем да оставим тази... светлина ... да отиде напразно!

— Ти можеш ли да се закълнеш, че ще пазиш светлината? — попита той.

— Разбира се!

— И другите поклонници на Свитьъка, твоите приятели, и те ли ще я пазят?

— Да.

— И ако тези, които се възползват от страха и робството, убедят владетеля на тези земи, че ти представляваш заплаха, ако нападнат твоя дом, ако дойдат с мечове, ти ще продължиш ли да пазиш Свитьъка?

— Аз ще го измъкна със себе си! Ще избягам!

— А когато започнат да те преследват, и те заловят, и те притиснат в ъгъла?

— Ако се наложи да се сражавам, ще се сражавам — казах аз. — Има идеи по-важни от живота. Има идеи, за които си заслужава да загинеш. Старецът въздъхна.

— И така започват Войните за Свитька — каза той. — Доспехи и мечове, щитове и знамена, коне и пожари, кръв по улиците. И войните няма да бъдат малки. Хиляди истински вярващи ще се присъединят към теб, десетки хиляди ловки, силни и умни хора. Обаче идеите на Свитька са предизвикателство към управниците на всеки народ, които крепят властта си на страха и мрака. Десетки хиляди ще препуснат срещу теб.

Най-сетне започна да ми се прояснява какво се опитваше да ми каже Льо Клерк.

— За да те разпознават — продължи той, — за да те отличават от другите, ти ще имаш нужда от символ. Какъв символ ще си избереш? Какъв знак ще начертаеш на знамената си?

Сърцето ми се огъна под тежестта на неговите думи, но аз продължих да се боря.

— Символът на светлината — отговорих аз. — Знакът на пламъка.

— И ще стане така — продължи той да чете ненаписаната история, — че Знакът на Пламъка ще се срещне със Знака на Кръста върху бойното поле на Франция и Пламъкът ще победи — славна победа — и първите градове на Кръста ще бъдат изпепелени до камък от чистия ти огън. Обаче към Кръста ще се присъедини Полумесецът и техните безчислени армии заедно ще те нападнат от юг и от изток, а също и от север — стотици хиляди въоръжени мъже срещу твоите осемдесет хиляди.

„О, спри, — искаше ми се да му кажа. — Знам какво ще бъде по-нататък.“

— И заради всеки войник на Кръста и воин на Полумесеца, когото си убил, бранейки своя дар, стотици ще възненавидят името ти. Техните бащи и майки, техните съпруги и дъщери, синове и приятели ще възненавидят и Свиткияните, и проклетия Свитьк заради избиването на свидните им близки, а всеки Свиткиянин ще възненавиди всеки Християнин и ще прокълне Кръста, ще възненавиди всеки Мюсюлманин и ще прокълне Полумесеца, задето са избили неговите ближни.

— Не! — извиках аз. Всяка негова дума беше истина.

— А по време на Войните ще се издигнат олтари, катедрали ще извисят шпиллове, за да увековечат Свитька. И тези, които са се

стремели към духовно израстване и разбиране, вместо това ще се окажат обременени с нови предразсъдъци и нови ограничения: камбани и символи, правила и псалми, церемонии, молитви и одеяния, тамян и приношения на злато. И тогава сърцето на Свиткиянството ще се отвърне от любовта и ще се обърне към златото. Злато, за да се изграждат още по-величествени храмове, злато, за да се купуват мечове, с които да се обърнат неверниците и да се спасят душите им.

А когато умреш ти, Първият Пазител на Свитъка, ще потрѣбва злато, за да се увековечи твоя образ. Ще се издигнат величествени статуи, огромни фрески и картини, за да се увековечи тази сцена в безсмъртното изкуство. Ето я, изтъкана в гоблен: ето я тук Светлината, там Свитъка, а там небесният свод се е разтворил към Рая. Ето тук, Ричард Велики, коленичил в бляскави доспехи, ето го прекрасният Ангел на Мъдростта със Светия Свитък в ръце; а тук — старият Льо Клерк до скромния си огън в планината, свидетел на Откровението.

„Не!, помислих си аз. Невъзможно“

Но то беше не невъзможно, а неизбежно.

— Дай на света този свитък и ще се появи нова могъща религия, нови свещенослужители, нови Ние и нови Те, едни против други. Само за сто години ще са загинали милиони в името на словата, които ние с теб държим в ръцете си; за хиляда години — десет милиона. И всичко заради тази хартия.

В гласа му нямаше и следа от горчивина, нито от цинизъм или разочарование. Жан-Пол Льо Клерк бе изпълнен с житейска мъдрост, спокойно приемане на това, което бе научил.

Лесли потръпна.

— Искаш ли якето, ми? — попитах я аз.

— Не, благодаря, Уки — каза тя. — Не е от студ.

— Не е от студ — повтори Льо Клерк. Той отиде до огъня и взе една съчка, вдигна я и докосна златните свитъци. — Това ще ви стопли.

— Не! — аз грабнах свитъците. — Да изгорите истината?!

— Истината не гори. Истината чака всекиго, който пожелае да я открие — каза той. — Могат да изгорят само тези страници. От вашия избор зависи. Бихте ли желали Свиткиянството да стане поредната религия в този свят? — Той се усмихна. — Вие ще бъдете светци на тази църква...

Погледнах Лесли, видях в очите ѝ същия ужас, какъвто чувствах в моите.

Тя взе съчката от него и докосна ъгълчето на пергаментата в ръцете ми. Пламъкът разцъфна в слънчево-бяло цвете под пръстите ни и ние изпуснахме на земята ослепителните останки. Те припламнаха за миг и угаснаха.

Старецът въздъхна с облекчение.

— Каква благословена вечер! — каза той. — Колко рядко ни се дава шанса да спасим света от нова религия!

После обърна лице към жена ми усмихнат, изпълнен с надежда.

— Нали го спасихме?

Тя му се усмихна в отговор.

— Спасихме го. В историята няма нито дума, Жан-Пол Льо Клерк, за Свиткияни или за техни войни.

Те се сбогуваха с ласкав поглед — двама човеколюбиви скептика. После с лек поклон към двама ни старецът се обърна и потъна в тъмната планина.

Горящите свитъци все още пламтяха в съзнанието ми — откровение, превърнато в пепел.

— Но тези, които се нуждаят от казаното в тези свитъци — обърнах се аз към Лесли, — как ще могат те... как ще можем ние да научим какво беше написано в тях?

— Той беше прав — каза тя, загледана след стареца, докато вече не можеше да го вижда, — всеки, който пожелае истината и светлината, може да ги открие сам.

— Не съм сигурен. Понякога имаме нужда от учител.

Тя се обърна към мен.

— А ти опитай — каза тя. — Внуши си че ти искрено, истински, дълбоко желаеш да узнаеш кой си, откъде идваш и защо си тук. Внуши си, че никога няма да си дадеш покой, докато не узнаеш.

Кимнах и си представих как аз — непоколебимо решен, готов, копнеещ да науча — преравам библиотеки за книги и ръкописи, как се юрвам по лекции и семинари, водя си дневник на всички мои надежди и размишления, записвам си предчувствия, медитирам на планински върхове, водя се от неща, подсказани в сънища или от случайни съвпадения, разпитвам непознати — всички тези стъпки, които правим, когато познанието на новото за нас става по-важно от всичко.

— Добре. А сега?

— Ами сега — каза тя, — можеш ли вече да си представиш, че няма да го узнаеш сам!

„Уф, как успява тази жена да ме накара да виждам!“, помислих си аз.

Поклоних ѝ се в отговор.

— Милейди Льо Клерк, Принцеса на Познанието. Тя направи бавно реверанс в мрака.

— Милорд Ричард, Принц на Огъня.

Стояхме близо един до друг, смълчани в чистия планински въздух. Взех я в прегръдките си и звездите вече не бяха над нас, а около нас. Ние станаме едно цяло със звездите, едно цяло с Льо Клерк, със свитъците и любовта в тях, едно с Пай и Тинк, Аткин и Атила, едно цяло с всичко, което някога е било, което е и което ще бъде. Едно.

Миля след миля се носеха под нас, докато летяхме в спокойна радост. „Жалко само, че шансът е един на билиони, мислех си аз. Да можеше всеки да лети до това място поне веднъж през всеки свой живот.“

Сияен коралов блясък се появи под водата, същински магнит и за двама ни. Лесли направи вираж около него.

— Великолепно е — каза тя. — Да кацаме ли?

— Добре. Какво ти подсказва интуицията? Какво се опитваме да открием.

— Това, което има най-голямо значение. Кимнах.

Озовахме се на място, за което бих се заклеял, че е Червения площад вечер. Под нас — каменна настилка, от дясно се извисяваха големи, силно осветени стени, в зимното, нощно небе — позлатените луковици на кубетата. Нямахме съмнение — бяхме се изтърсили наскоро Москва без виза и екскурзовод.

— О, боже! — възкликнах аз.

Вечерната тълпа в зимни палта и кожи се блъскаше и минаваше през нас, зъзнейки под снежинките.

— Можеш ли по хората да кажеш къде сме? — попита Лесли. — Дали пък не са нюйоркчани в рунтави шапки, а?

Улиците не бяха достатъчно тесни, за да е Ню Йорк; не се долавяше и страх от нощния град. Но ако не съдиш по града, мислех аз, като се опитвах да определя разликите между тези хора и американците, трудно можеш да кажеш.

— Не е заради шапките — каза аз. — Просто те изглеждат руснаци така, като денят след четвъртък изглежда като петък.

— Не може ли все пак да са американци? — попита тя. — Ако това беше Минеаполис и ние видехме тези хора, щяхме ли да кажем: „Руснаци!“ — Тя помълча. — Аз приличам ли на руския?

Огледах я, наклонил глава преценяващо. В тази руска навалица, с тези сини очи, високи скули, златни коси...

— Вие, рускините, сте много красиви жени!

— *Спасибо* — отвърна тя престорено скромно.

Внезапно една двойка, хванати ръка за ръка, спря в тълпата на пет-шест метра и се втренчиха в нас, сякаш бяхме марсианци с пипала, слезли от летяща чиния в черното небе.

Останалите минувачи ги стрелкаха с погледи, понеже са спрели напред движението и ги заобикаляха. Двойката не им обръщаше внимание, бяха впили очи в нас, докато съгражданите им минаваха нехайно през нас, сякаш бяхме невидими холограми, прожектирани на тротоара.

— Привет! — каза Лесли и им помахна с ръка.

Нищо. Гледаха ни така, сякаш не разбираха. Дали в Съветския съюз не бяхме загубили особената си дарба да разбираме всякакви езици?

— Привет — опитах и аз. — Как сте? Нас ли гледате?

Жената първа се окопоти. Тъмни коси се спускаха изпод кожената ѝ шапка, любопитните очи ни изследваха.

— Гледаме ли ви? — попита тя със смутена усмивка. — Тогава ви пожелаваме добра вечер!

Тя се приближи повече, като доведе и мъжа по-близо, отколкото той може би желаше.

— Вие сте американци — каза той. Разбрах, че дъхът ми бе спрял, едва като започнах да дишам отново.

— По какво познахте? — попитах аз. — Точно за това говорехме в момента!

— Изглеждате като американци.

— По какво съдите? Нещо от Новия свят ли има в очите ни?

— Не, по обувките. Ние познаваме американците по обувките. Лесли се засмя.

— Тогава по какво познавате италианците? Той се поколеба и се усмихна с най-незабележимата усмивка.

— Тях вече няма по какво да ги познаеш. Непознаваеми са...

Всички се разсмяхме. Колко странно, помислих си аз, няма и минута, откакто се срещнахме, а и четиримата се държим сякаш сме приятели.

Разказахме им кои сме и какво се бе случило, но ми се струва, че тъкмо нашето особено нереално състояние повече ги убеди, че сме реални. И все пак Татяна и Иван Кирилови май бяха не по-малко очаровани, че сме американци, отколкото, че сме техните алтернативни личности.

— Моля ви, заповядайте у нас! — каза Татяна. — Никак не е далече...

Винаги съм имал чувство, че сме си избрали руснаците за противници, защото толкова приличат на нас — чудно цивилизовани варвари. И все пак апартаментът им не беше варварски, беше тъй топъл и светъл, какъвто бихме си го направили и ние.

— Заповядайте — каза Татяна, като ни въведе в хола. — Моля, разполагайте се удобно. Едно петнисто коте дремеше на дивана.

— Здравсти, Пегрушка — каза тя. — Добро момиче ли беше днес?

Тя седна до котката, премести я в скута си и нежно я потупа. Пегрушка примигна към нея, сви се на кълбо и отново задряма.

Широки прозорци гледаха на изток, в очакване на утринното слънце. Отсрещната стена беше цялата в лавици с книги, плочи и касети със същата музика, която слушахме и ние у дома: Барток, Прокофиев, Бах; „Гълпа от един“ на Ник Джеймсън, „Частна танцьорка“ на Тина Търнър. Много книги — три лавици на тема съзнание, смърт и извънсетивни възприятия. Подозирах, че точно от тези книги Татяна не бе чела нито една. Липсваха само персонални компютри. Как можеха да живеят те без компютър?

Научихме, че Иван е авиационен инженер, член на Партията и се бил издигнал някак в Министерството на авиацията.

— Ветровете изобщо не ги интересува дали летим със съветски самолети или с американски самолети — каза той. — Превишиш ли

критичния ъгъл на атака и изпадаш в свредел, нали?

— Не и американските самолети — казах му аз прямо. — Американският самолет никога не изпада в свредел.

— А, онези ли? — каза той и кимна. — Да, изпитвали сме вашите безпогрешни самолети. Но така и не можахме да открием по какъв начин да качим пътници в самолет, който не може да се приземява! Ще трябва да хващаме американските самолети с мрежи и да ги пращаме обратно в Сиатъл...

Нашите съпруги не ни слушаха.

— Последните двадесет години просто полудявах! — говореше Татяна. — Държавата не иска от никого да работи твърде добре.

Ако работиш по-неефикасно, смятаха те, това оставя работа за другите и осигурява достатъчна заетост. Според мен има прекалено много *бюрокрация*! Не можем да живеем в такава бъркотия. Особено в киното — нашата работа е общуване! Да, но те ми се смееха и казваха: „Стой си спокойно, Татяна“. Обаче сега дойде перестройката, дойде гласността и нещата се раздвижиха!

— И сега не трябва да си стоиш спокойно? — попита мъжът ѝ.

— Ваня, сега мога да направя най-доброто — мога да *опростявам*. И съм много по-спокойна!

— На нас ни се иска да можем да опростим нашето правителство — каза Лесли.

— Вашето правителство започва да прилича на нашето, което е страхотно — намесих се аз, — но това, че нашето започва да прилича на вашето, вече е ужасно!

— Е, по-добре да си приличаме, отколкото да се избиваме едни други — каза Иван. — Но виждали ли сте скоро вестници? Не можем да повярваме, че вашият президент може да каже такива думи!

— За Империята на злото ли? — попита Лесли. — Този президент го даваше малко драматично в речите си...

— Не това — каза Татяна. — Да ни наричат с разни имена си беше глупаво, но това беше отдавна. А сега, днес, прочети! — Тя намери вестника и потърси цитата. — Ето го. — Тя ни зачете: *„Временното замърсяване с радиация на чуждестранна земя е по-добро, отколкото постоянното замърсяване с комунизъм на съзнанието на американските деца — казва капиталистическият лидер. — Аз се гордея с храбростта на моите съграждани,*

благодарен съм им за молитвите и се заклевам в Бога, че в съгласие с Неговата воля ще доведе свободата до окончателната ѝ победа!“

Кръвта ми се смрази. Когато се появи Богът на омразата, внимавай!

— О, моля ти се — каза Лесли. — Временна радиация? Свобода до окончателната ѝ победа? Какви ги говори той?

— Той твърди, че има голяма обществена подкрепа — каза Иван. — Наистина ли народът на Америка иска да унищожи народа на Съветския съюз?

— Не, разбира се — казах аз. — Но президентите така си говорят. Те винаги твърдят, че имат пълната подкрепа на народа и се надяват, че ще го повярваме — освен ако във вечерния вестник не пише, че тълпи са крещали и хвърляли камъни по Белия дом.

— Нашият малък свят расте — каза Татяна. — Напоследък ние започнахме да се замисляме, че разходите ни, за да се отбраняваме от американците, са прекалено големи, но сега... за нас тези думи са безразсъдни! Може би разходите ни за отбрана не са прекалено големи, а по-скоро недостатъчни. Как да се измъкнем от тази... тази мелница никога не спира! Вечна надпревара и надпревара, а кой ще каже кога е достатъчно?

— Представете си, че наследявате една къща, която никога досега не сте виждали — казах аз. — И един ден отивате да видите къщата си и откривате, че прозорците са изпълнени с...

— Оръжия! — възкликна поразен Иван. Как можеше един американец да знае същата метафора, която руснаците бяха измислили за себе си? — Картечници, оръдия и ракети, прицелени през полето към отсрещната къща, която не е много надалеч. А прозорците на отсрещната къща също са пълни с оръжия, прицелени към другата! Тези къщи имат достатъчно оръжия, за да се унищожат една друга сто пъти! И какво бихме правили ние, ако наследим такава къща?

Той направи жест с дланта нагоре, за да продължа аз разказа, ако мога.

— Да живееш с оръжия и да наричаш това мир?

— казах аз. — Да купуваш все повече оръжия, защото човекът в отсрещната къща купувал още? Мазилката по стените се рони, покривът ти тече, но оръжията ни са добре смазани и прицелени!

— Кое е по-вероятно: че съседът ще стреля, ако ние махнем оръжията си от нашите прозорци или пък ако сложим още? — попита Лесли.

— Ако махнем *няколко* оръжия от нашия прозорец — отговори Татяна, — тъй че да можем да го убием само деветдесет пъти, а не сто, това ще го накара ли да стреля, понеже ще е по-силен от нас? Не мисля. Така че аз махам едно старо, малко оръжие.

— *Едностранно* ли, Татяна? — попитах аз. — Без никакви договори? Без години на преговори? Смяташ да се *разоръжиш едностранно*, докато той е насочил всичките тези оръдия и ракети към спалнята ви?

Тя разтърси глава предизвикателно:

— Да, едностранно!

— Направи го — каза мъжът ѝ, като кимна в съгласие, — и после покани този човек на чай. И го почерпи с разни сладкиши и спомени пред него: „Слушай, аз току-що наследих тази къща от чичо ми, както и ти си наследил твоята. Може би те не са се харесвали един друг, но аз нямам за какво да се карам с теб. И твоят покрив ли тече като моя?“ Той скръсти ръце пред себе си.

— И какво ще направи човекът? Дали ще може след като е хапнал от нашите сладкиши, после да си отиде в къщи и да стреля по нас? — Той се обърна и ми се усмихна: — Американците са-луди, Ричард. И вие ли сте толкова луди? След като сте яли от нашите сладкиши и си отидете в къщи, *ще стреляте ли по нас!*

— Американците не са луди — казах аз. — Ние сме хитри.

Той ме погледна косо.

— Вие сте убедени, че Америка изразходва милиарди за ракети и високотехнични системи за управление? Не е така. Ние *спестяваме* милиарди. *Как ли*, ще попиташ? — Погледнах го в очите, без да се усмихвам.

— Как? — попита той.

— Нашите ракети нямат системи за управление, Иван! Ние не им слагаме дори двигатели. Само бойни глави. Останалото е картон и боя. Много преди Чернобил, ние бяхме достатъчно умни, за да разберем: *Няма никакво значение къде ще гръмнат бойните глави!*

Той ме изгледа, строг като съдия.

— *Нямало значение ли?* Аз кимнах.

— Ние, хитрите американци, осъзнахме два факта. Първият — разбрахме, че където и да направим ракетни силизи, ние не строим място за изстрелване, ние строим *място-мишена*. Още докато правим първата копка в земята, ние знаем, че вие вече сте я взели на прицел за петстотин мегатона. Второ, Чернобил беше съвсем малък ядрен инцидент на другия край на света, той беше по-малко и от една стотна от заряда на една бойна глава, но шест дни по-късно ние изхвърляхме млякото в Уисконсин заради вашите гама-лъчи!

Руснакът вдигна тежките си вежди.

— Значи вие сте разбрали... Аз кимнах.

— С по десет милиона мегатона, които всеки от нас може да взриви против другия, какво значение има къде ще избухнат те? Всички загиват! Защо тогава да се изразходват милиарди за ракети и компютри? Първата съветска ракета, която бъде изстреляна срещу нас и ние ви засичаме... ние взривяваме Ню Йорк, Тексас и Флорида и вие сте унищожени! А междувременно вие продължавате да се разорявате, като строите ракети. — Аз го погледнах, лукаво като койот. — Откъде мислиш, че сме намерили пари, за да построим Дисниленд?

Татяна ме гледаше със зяпнала уста.

— Свръх-секрет! — отговорих ѝ аз. — Моите набори от Военновъздушните сили сега са генерали в стратегическото ракетно командване. Единствените американски ракети с истински двигатели са РКМ.

— РЯМ ли? — повтори тя и погледна мъжа си. И двамата бяха с висок пост в партията, но никой не беше чувал за РЯМ.

— Public Relations Missiles — ракети за пред мас-медииите. Отвреме-навреме изстрелваме по някоя от тях за ефект...

— И четиристотин ваши камери я снимат — каза Иван. — И пускате това по телевизията не заради американците, а заради руснаците!

— Естествено — казах аз. — Не сте ли се запитвали понякога защо всички кадри с ракети в нашите предавания изглеждат като че ли е една и съща ракета? Те са една и съща ракета!

Татяна погледна съпруга си, който — мога да се закълна — изобщо не се усмихваше, и избухна в смях.

— Ако ни подслушва КГБ — казах аз, — и хващат само руската половина от този разговор, какво ли ще си помислят?

— А ако ни подслушва ЦРУ, хващайки американската половина?
— попита Иван.

— Ако ни подслушва ЦРУ — казах аз, — спукана ни е работата! Ще ни нарекат предатели, издали Върховната тайна на Америка: ние няма да ви бомбардираме, ние ще ви оставим да се разорите, като купувате части за ракети!

— Ако нашето правителство научи... — каза Татяна.

— ... тогава изобщо няма нужда да строи повече ракети — каза Лесли. — Можете да си стоите невъоръжени. Ние не можем да ви нападнем, защото в нашите ракети има трици вместо двигатели. Е, можем да ги изпратим в Москва с препоръчана поща, да ги възпламеним с изсвирване като за куче, но каква полза...

— ... шест дни по-късно ние ще бъдем унищожени от собствената си радиация — казах аз. — Да ви бомбардираме, обаче ще изгубим „Футбол — понеделник вечер“! Слушайте, вие двамата — първото правило на капитализма е „Създавай консуматори“. Мислите ли, че ще си позволим само за минути да загубим безценните си консуматори, да загубим приходите от козметичната индустрия, от рекламната индустрия за едното нищо?

Той въздъхна и погледна Татяна. Тя лекичко кимна.

— СССР си има своите собствени тайни — казах Иван. — За да спечелим надпреварата във въоръжаването е нужно Америка да ни подценява, да не забележи някаква разлика. Америка трябва да мисли, че за Съветския съюз идеологията е по-важна от икономиката.

— Вие строите подводници — казах аз, — самолетноносачи. Вашите ракети са с истински двигатели.

— Разбира се. Обаче забелязало ли е ЦРУ, че нашите нови подводници не носят никакви ракети и са със *стъклени илюминатори*. — Той млъкна и погледна пак жена си. — Да им кажем ли?

Тя твърдо кимна в знак на съгласие.

— От подводниците може да се печели... — започна той.

— ... с *дълбоководни екскурзии* — добави тя. — Първата страна, която заведе туристи на океанското дъно, ще натрупа състояние!

— Вие мислите, че строим самолетноносачи ли? — попита той. — Я помислете пак. Никакви самолетноносачи, а плаващи жилища! За хората, които обичат да пътуват, но ненавиждат да излизат от къщи. Цели градове, без никакъв смог, с най-големите тенис-кортове на света

— обикаляш навсякъде, където ти се прище да живееш. В топъл климат, например.

— А космическата програма — продължи той. — Знаете ли колко много хора чакат на опашка, за да отидат в космоса — двучасово кръгче на каквата цена поискаме? Та на куково лято ще банкрутира Съветският съюз!

Беше мой ред да се удивя.

— Смятате да *продавате* космически пътешествия! Ами комунизма?

— Че какво? — той сви рамене. — И комунистите обичат пари.

Лесли се обърна към мен.

— Какво ги казвах аз!

— Какво ти казваше тя? — попита Иван.

— Че вие сте същите като нас — отговорих аз, — и че трябва да дойдем и да видим с очите си.

— За много американци — каза Лесли — студената война свърши след едно телевизионно шоу как руснаците завладяват Съединените щати и заместват нашето правителство с ваше. В края на предаването цялата ни страна беше почти умряла от досада, като изобщо не й се вярваше, че може да има толкова тъпи хора. Затова трябваше да видим сами с очите си — и за едно денонощие само туризмът за Съветския съюз се утрои.

— И толкова досадни ли сме? — попита Татяна.

— Не чак толкова — отговорих аз. — Някои в съветската система са наистина тъпи, но пък и някои американски политици дрънкат страхотни глупости. Останалото и в двете страни не е чак толкова лошо. Всеки от нас е избрал това, което му е по-важно. Вие сте пожертвали свободата заради сигурността, ние жертваме сигурността заради свободата. Вие нямате порнография, ние нямаме закони, забраняващи пътуването. Но на никого не му е додеяло дотолкова, че да почне да призовава за края на света!

— Във всеки конфликт — каза Лесли — ние можем или да се отбраняваме, или да се учим. Отбраната е направила света невъзможен за живеене. Какво би станало, ако вместо това ние предпочетем да се учим? Вместо да казваме *страхувам се от вас*, какво ли ще стане, ако кажем *вие сте ми интересни!*

— Ние смятаме, че светът, макар и много бавно, се променя и ще ни позволи да опитаме това — каза аз.

Какво ли бяхме дошли да научим от тях, чудех се аз. Че Те са Ние? Че американците са руснаци са китайци са африканци са араби са азиатци са скандинавци са индианци? Че различни изрази на един и същ дух тръгват от различните избори, различни разклонения по безкрайната рисунка на живота в пространство-времето?

Нощта напредваше, както бяхме потънали в разговори за това какво ни харесва и какво не в двете суперсили, които имат толкова голяма власт над живота ни. Минаваше полунощ и ние продължавахме да седим заедно като стари приятели. Имахме чувство, че сме обичали цял живот тези двамата.

Колко различно беше, след като се опознахме! След тази вечер ние повече не бихме направили избора да открием война срещу Татяна и Иван Кирилови, то щеше да бъде все едно да бомбардираме себе си. Когато от силуети от Империята на злото те се превърнаха в живи и равни на нас човешки същества, в хора, които се мъчат не по-малко от нас да придадат смисъл на света, какъвто и страх да бяхме изпитвали от тях, сега той бе изчезнал. За четирима ни мелницата бе спряла.

— Ние тук, в Съветския съюз, имаме една история за вълка и танцуващия заек — каза Иван, като се надигна, за да изиграе баснята пред нас.

— Шшшшт! — Татяна вдигна ръце да замълчи. — Чуй!

Той я погледна разтревожено.

Мракът навън бе започнал да стене — бавно и дълбоко, сякаш целият град изпитваше болка.

Завиха сирени, стотици сирени извисиха глас във виещи децибели, от които стъклата на прозорците задрънчаха.

Татяна скочи, очите ѝ се разшириха като чинии.

— Ваня! — извика тя. — *Американците!* Изтичахме до прозорците. Светлини проблясваха навсякъде из града.

— Това не може да е реално! — каза Лесли.

— Но то е реално! — каза Иван. Той се обърна към нас и разпери ръце в безпомощна мъка. После изтича до дрешника, измъкна от там два сака и подаде единия на жена си. Тя грабна Петрушка от дивана и още сънена я напъха в единия сак, после двамата изтичаха, като оставиха вратата отворена зад себе си.

След миг Иван се върна и ни погледна невярващо.

— Какво чакате? — извика той. — Имаме само пет минути! Идвайте!

Четиримата се спуснахме тичешком по двата етажа стълби и се озовахме в хаоса на улицата — маса ужасени хора, хукнали към метрото. Родители с бебета на ръце, дечица, вкопчени в палтата им, за да не се изгубят, старци, които се мъчеха да се движат с тълпата. Някои бяха ужасени и се блъскаха, крещяха, други вървяха тихо, съзнаващи, че е безполезно.

Както тълпата минаваше през нас, Иван забеляза това, прегърна през рамо Татяна и се дръпнаха настрани от отчаяната река. Той бе останал без дъх.

— Вие... вие, Ричард и Лесли — каза той, като се бореше със сълзите си, без гняв, без ненавист към нас.

— Вие сте единствените, които могат да се измъкнат.

— Той спря, за да си поеме дъх, разтърси глава. — Вие не идвате с нас. Вие отивате... там, откъдето сте дошли. — Той кимна, успя да се усмихне някак. — Върнете се във вашия свят и им разкажете. Разкажете им какво е това! Не допускайте това да се случи и с вас...

После тълпата ги отнесе.

С Лесли стояхме в безпомощно отчаяние на тази улица в Москва, наблюдавахме как кошмарът се сбъдва, без да ни е грижа дали ще се измъкнем, не ни интересуваше дали ще живеем или ще умрем. „Защо да разкажа на нашия свят?, помислих си аз. Не че вашият свят не знаеше, Иван, той знаеше и въпреки това се уби. И ще бъде ли различен нашият свят?“

Тогава светът забуча, разтърси се и се разтопи във водата, която прелиташе покрай корпуса на хидроплана. Дълго след излитането Лесли стискаше здраво лоста и дълго време никой не произнесе нито дума.

Защо? — извиках аз. — Какво тъй дяволски прекрасно има в масовото убийство, че никой в цялата история на света не е открил досега някакво по-умно разрешение на проблема, освен да убиваш всеки, който не е съгласен с теб? Дали това е границата на човешкия интелект? Нима сме още неандерталци? *Бог уплашен, Бог убива!* Това

ли е... Не мога да повярвам, че всеки човек вечно е толкова... *глупав!*
Че никой никога не е...

Чувството на безсилие не може да си довършва изреченията. Погледнах Лесли — сълзи се спускаха по лицето ѝ. Това, което мен ме довеждаше до силен гняв, нея я довеждаше до дълбока мъка.

— Татяна... — проговори тя тъй смазана, сякаш бе дочакала бомбите. — Иван... Колко мили, забавни, приятни... И Петрушка... О, Господи! — Тя избухна в ридания.

Аз поех управлението, хванах ръката ѝ. Колко ми се искаше Пай да е тук! Какво ли би казала тя за нашия гняв и нашите сълзи?

„По дяволите, помислих си аз, при всичко прекрасно, което можем да бъдем, при цялото величие, което толкова много хора вече са постигали, трябва ли да слизаме в най-ниската кал на земята само с едно натискане на бутона, което ще сложи край на светлината? Няма ли поне един човек в цялата рисунка, който да е достигнал до нещо по-добро отколкото да...“

Дали чух или си въобразих, че съм чул?

Ляв завой. Продължавай да летиш, докато рисунката под вас стане кехлибарена.

Лесли не ме поп ига защо завиваме или накъде се насочваме. Беше със затворени очи и по лицето ѝ още се стичаха сълзи.

Стиснах ръката ѝ да я пробудя от нейното отчаяние.

— Дръж се, мъничката ми — казах аз. — Струва ми се, че сега ще видим как изглежда един свят без войни.

Не беше далеч. Отпуснах лоста, корпусът докосна водата, светът се превърна в пръски и...

Озовахме се преобърнати наопаки на около две хиляди метра височина във въздуха, после самолетът се насочи право надолу.

За стотна от секундата помислих, че Сийбърд е изпаднал в свредел, неконтролируем, после разбрах, че не Мърморко пада стремглаво, а сме в напълно въоръжен самолет-изтребител.

Пилотската кабина беше малка; ако ние с Лесли не бяхме духове, нямаше да можем да се поберем така двамата зад пилота.

Право пред нас, по-точно право *под* нас на около сто и петдесет метра височина друг изтребител правеше отчаяни опити да се измъкне. От гледката през предното стъкло ме побиха ледени тръпки:

прицелният кръг почти обхващаше крилата на другия самолет, светещата точка в прицела търсеше кабината му.

Свят без война ли? След това, което се бе случило в Москва, сега щяхме да видим как взривяват някого на парчета във въздуха!

Едната половина от мен се свиваше от ужас, другата наблюдаваше безстрастно. Това не е реактивен самолет, отбеляза втората половина, не е Мустанг, нито Спитфайър или Месершмидт, такъв самолет не съществува. Пилотът-изстребител в мен също наблюдаваше, одобрително. Хубав полет, помислих си аз. Отлично открива целта и я преследва, достигайки разстояние за стрелба, издига се, когато целта се издига, завива, когато целта завива, пикира, когато целта пикира.

Лесли бе застинала до мен, затаила дъх, приковала очи в самолета долу. Земята оглушително се носеше към нас. Обгърнах раменете ѝ и силно я притиснах.

Да можех да сграбча лоста за управление и да отклоня самолета, да можех да дръпна към себе си лоста — щях да го сторя. Прекалено оглушителен бе грохотът в кабината, за да извикам на пилота и да го възпра да убива.

В прицела видях на крилата на другия самолет червените звезди на Китайската народна република. О, Господи, помислих си, нима лудостта се е разпростряла над целия свят? И с Китай ли бяхме във война?

Китайският самолет изглеждаше съвсем като самолет за въздушна акробатика, боядисан отдолу в светло-синьо, отгоре — в зелено и кафяво. И въпреки целия шум и бойни действия, индикаторът за скоростта показваше само триста километра в час. Ако това е война, помислих си аз, къде са реактивните самолети? Коя година е това?

Целта внезапно направи толкова рязка маневра, за да се измъкне, че кондензи обвиха крилата ѝ. Нашият пилот също увеличи скоростта, продължавайки преследването. Ние не можехме да усетим какво претоварване изпитва пилотът, но видяхме, че тялото му се смаза и шлемът му хлътна към пода.

Това съм аз, помислих си. Пак съм пилот. Проклети военни! Колко пъти трябва да повтарям същата грешка? Тук съм на път да убия някого и ще се разкайвам за това до края на живота си...

Целта зави остро надясно, после отчаяно обърна в друга посока. Почти в права посока срещу нас, тя попадна право в центъра на прицела ни и алтернативният аз натисна спусъка върху лоста за управление. Картечните стреляха и град от куршуми попадна в крилата ѝ. Мигновено облак бял дим избухна от защитната обшивка на мотора на отсрещния самолет.

Две думи от нашия пилот:

— Свърших го! — каза тя. — Почти...

Гласът беше на Лесли! Машината не пилотираше алтернативният аз, беше алтернативната Лесли!

На екрана на прицела светна надпис: ЦЕЛТА ПОРАЗЕНА.

— По дяволите! — възкликна пилотът. — Давай, Линда...

Тя ускори и приближи още повече до поразената цел, натисна продължително спусъка в непрекъснатата стрелба. В кабината замириса на барут.

Сега белият дим се превърна в черен, горивото от двигателя на жертвата обля собственото ѝ предно стъкло.

ЦЕЛТА УНИЩОЖЕНА.

— Сега го свърших! Свърших го! — извика пилотът. Дочухме едва-едва радиото.

— Делта Лидър, отклони надясно! Бързо! Веднага! Отклони надясно!

Пилотът не обърна глава да види опасността, дръпна с всички сили лоста надясно, сякаш животът ѝ зависеше от това. Твърде късно.

В следващия миг предното стъкло почерня от горещо масло, изпод кожуха на двигателя блъвна пушек, моторът се задави, спря, витлото замря неподвижно.

В кабината се чу звънец, като сигнал в края на рунд в боксов мач. На екрана светнаха думите: СВАЛЕН.

Внезапно всичко стихна, остана само острото свистене на вятъра отвън и изтъняващият дим откъм мотора.

Протегнах шия да погледна назад и над черната река от дим видях да прелита над нас самолет, същият като целта, която току що бяхме поразили, но боядисан на оранжеви и жълти петна. Той премина на около петнадесетина метра покрай нас и от кабината човекът, който току-що ни бе улучил, се засмя и ликуващо ни помахаша.

Нашият пилот вдигна светофилтъра на шлема и му махна в отговор.

— О, дяволите да те вземат, Цзяо — измърмори тя, — ще ти върна за това!

Другият профуча покрай нас — по корпуса му забелязах цял ред знаци за удържани победи, лъскавата боя блестеше. После носът на самолета му се вирна нагоре в стегнат боен завой, за да пресрещне водения от нас самолет, който се спускаше с вой, озверял за отмъщение. След половин минута двата самолета, описвайки полукръгове един около друг, изчезнаха от погледа.

В кабината ни нямаше пламъци, вече бе останала едва забележима струйка дим, а за човек, който току-що е загубил сражение, нашият пилот изглеждаше спокоен като овъглена препечена филийка.

— Ало, Делта Лидър — разнесе се глас по радиото, звучеше твърде високо в тази тишина. — Камерата ти изключи! Тук светна надпис, че си свалена. Потвърди данните!

— Съжалявам, треньор. Веднъж побеждаваш, друг път губиш, дявол да го вземе! Цзяо Цзиен Пън ме улучи.

— Извинявай, извинявай. Кажете го на твоите фанове. Аз заложих двеста долара, че Линда Олбрайт днес се връща като трикратен победител и загубих. Къде се приземяваш?

— Най-близо е Шанхай Три. Мога и на Две, ако искаш.

— Три е добре. За утре те записвам на Шанхай Три. Обади ми се довечера, а?

— О Кей. — Гласът ѝ звучеше тъжно. — Съжалявам, треньор.

Гласът на треньора стана по-мек:

— Не можеш всички да побеждаваш.

Небето беше прекрасно с няколко пухкави летни облачета и ние имахме достатъчно височина, за да снижим до летището. Дори с неработещ мотор и масло по предното стъкло приземяването нямаше да бъде трудно. Тя завъртя копчето на радиоприемника.

— Шанхай Три — каза Линда в микрофона. — Делта Лидър, Съединени щати, десет градуса южно, на хиляда и петстотин метра. Параметри за кацане, моля.

Контролната кула бе очаквала обаждането ѝ.

— Ю Ес Делта Лидър, ти си втора за кацане в зоната за изчакване, pista две осем дясно. Добре дошла в Шанхай...

— Благодаря — Тя въздъхна и се отпусна тежко на мястото си.

Осмелих се най-после да я заговоря.

— Привет — казах аз. — Бихте ли ни разказали какво става?

Ако аз бях тя, сигурно щях така да се стресна, че да изхвърча от самолета, обаче Линда Олбрайт нямаше вид да се е шокирала от мен или въпроса ми. Тя отговори троснато, без да се интересува кой е попитал.

— Просто един загубен ден за нас — каза ядно тя, като тупна с юмрук по таблото. — Смяташе се, че ще бъда големият удар сред суперзвезди, а току-що загубих десет точки за нас в Международните полуфинали! Не ме интересува водения, не ме интересува никой повече, аз повече никога... *Ще гледам, гледам, гледам зад себе си!* — избухна тя, после внезапно чу собствените си думи и рязко обърна глава да погледне зад себе си — към нас. — *Вие кои сте!*

Разказахме ѝ. В момента, когато достигна позиция за кацане, тя бе приела това, което ѝ разказахме, така, сякаш през ден ѝ се изтърсват същества от паралелни светове. Явно умът ѝ още беше в онези десет точки.

— Това тук спорт ли е? — попитах аз. — Превърнали сте въздушния бой в *спорт!*

— Нещо такова го наричат — отговори тя мрачно.

— Въздушни игри. Но това не са игри, това е *голям бизнес!* Щом си в авиоолигата, ти ставаш професионалист и попадаш в най-гледаните часове на сателитната телевизия със световна популярност. Миналата година в индивидуалните аз го свалих, свалих само за двадесет и шест минути Цзяо Цзиен Пън, но дявол да го вземе! Този път му позволих да ме глътне, само защото не се огледах и сега съм „вчерашна новина“!

— Тя блъсна яростно надолу ръчката за колесника, сякаш с това можеше да промени случилото се.

— Колесник спуснат и заключен — каза тя все още напушена.

По време на сражение обикновено е работа на водения пилот от двойката да се оглежда наоколо, но нейният я бе предупредил твърде късно. Китайският изстребител се бе задал направо откъм слънцето и я бе улучил при първата атака.

Снижихме за финалния подход за кацане на дясната писта. Колесникът засвистя тихо по бетона, намалихме и спряхме точно на финалната линия на рульожката. Телевизионните камери проточиха шии и ни зяпнаха.

Около нас всъщност не беше летище, а по-скоро огромен стадион с необятни трибуни, които се извисяваха от двете страни на две еднакви писти. По трибуните трябва да имаше около двеста хиляди души, а два гигантски екрана следяха в близък план кацането на нашия изстребител.

На няколко метра зад финалната линия имаше други два американски изстребителя и китайският, който Линда бе свалила. Подобно на нашия и другите бяха черни като сажди, потънали в масло от мотора до опашката. Над останалите самолети се трудеше бригада — изчистваха ги от опушеното и от напръсканото масло. По другите обаче нямаше знаци за победи, изрисувани под името на пилота под кабината.

Журналисти и оператори се втурнаха към нас за интервюта.

— Ненавиждам тази част — каза ни пилотът. — В тази минута по целия свят Първи Военен Канал предава как Линда Олбрайт е изгърмяла, поразена в гръб като някаква загубена начинаеща гарга. — Тя въздъхна. — О-о, добре де. възпитание под налягане, Линда!

След миг малкият самолет бе в средата на екрана в едър план — също като комар под микроскоп. На огромните екрани се появи образът на пилота в момента, когато отвори кабината и свали шлема си, разтърси дългата си тъмна коса и я отметна от лицето си. Тя изглеждаше огорчена, недоволна от себе си. От нас нямаше никакъв образ на екрана. Говорителят на стадиона се обърна пръв към нея.

— Американският ас Линда Олбрайт! — съобщи той в микрофона. — Победител във великолепно сражение с Ли Шен Тан, но нещастна жертва на сечуанския Цзяо Цзиен Пън! Бихте ли ни разказали за днешните си сражения, мис Олбрайт?

Срещу финалната линия гъмжеше от запалнянковци по Въздушните игри, повечето от тях носеха по шапките и якетата си отличителните знаци на своята ескадрила изстребители, предимно китайски. Те изпадаха във възторг, като гледаха големите видео-монитори и от време навреме поглеждаха между камерите към Линда Олбрайт на живо. Колко възторжено я приемаха, тя беше

знаменитостта на деня! Под изображението ѝ на екрана беше изписано ЛИНДА ОЛБРАЙТ, СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ Номер 2 и оценки все от 9,8 и 9,9. Когато тя заговори, публиката утихна.

— Почитаемият Цзяо е сред най-галантните състезатели, удостоили небесата на света — каза тя, а думите ѝ се превеждаха по високоговорителите. — Подавам разтворена ръка в знак на уважение към храбростта и таланта на вашия велик пилот! Голяма чест би било за Съединените американски щати, ако толкова скромнен човек като мен спечели шанса да се срещне отново с него в небесата на вашата прекрасна страна.

Тълпите полудяха. Явно за да бъдеш звезда във въздушните игри се изискваше нещо повече от това да знаеш кога да натиснеш спуська.

Говорителят докосна слушалките си и бързо кимна.

— Благодаря ви, мис Олбрайт — каза той. — Признателни сме ви, че посетихте Стадион Три и се надяваме, че посещението ви в нашата страна ще бъде приятно за вас. Пожелаваме ви най-добър успех в продължаващите Международни игри! — Той се обърна към камерата: — Сега преминаваме към Юан Цзин Чи, в зона четири, където се разгръща голямо сражение...

Камерите предадоха въздушен план. Три китайски изстребителя кръжаха в строй, за да прехванат осем американски. Целият стадион едновременно ахна — всички обърнаха очи към започващата битка. Трите самолета или бяха изключително самоуверени или отчаяно се стремяха към точки и слава, но гледката на тяхната храброст беше просто магнетична.

Сражението се отразяваше от камери на всеки изстребител, както и от мрежа специални самолети с камери; телевизионният режисьор трябва да разполагаше с двадесет образа, от които да избира. И още много по пътя. Със страхотен рев от пистата излетяха две двойки китайски изстребители, с максимална скорост набраха височина, приближавайки до полесражението, за да се включат в битката преди сблъсъкът от зона четири да е минал в историята на спорта.

Линда Олбрайт разкопча коланите на раменете си и слезе от самолета — цялата блясък и стил в огнения си копринен костюм за полет, прилепнал като трико на балерина, син атлазен жакет с бели звезди, шарф на червени и бели черти.

Изчакахме, докато журналистите се тълпяха край нея за репортажа от-първата-минута-след-приземяването. Тренировките за полети изглежда я бяха научили на толкова такт и любезност, колкото и на висш пилотаж и стрелба. На всеки въпрос тя имаше по един неочакван отговор, скромнен и самоуверен едновременно. Когато привършваше с интервютата, вече я притискаше тълпа от почитатели със своите въпроси и програми от игрите на китайски с нейна снимка на цяла страница, върху която искаха автографи.

— Щом е така, когато тя загуби в чужда страна — каза Лесли, — какво ли е, когато побеждава у дома?

В един момент полицията ѝ отвори път към една лимузина и след половин час ние вече бяхме заедно на спокойно място. Стадионът-летище бе планиран в цялостен комплекс с хотели-апартаменти, целите в прозорци, а отсреща бяха градът и реката. Градът приличаше на Шанхай от нашето собствено време, но дори още по-голям, по-висок и по-модерен. На екрана на телевизора продължаваха да показват повторения на записи от Въздушните игри и коментарите не преставаха.

Линда Олбрайт натисна бутона да го изключи и се свлече на канапето.

— Ама че ден!

— Как стана това? — попита Лесли. — Какво ви накара...

— Наруших собственото си правило — отговори алтернативното ѝ аз. — *Винаги поглеждай назад!* Цзяо е великолепен пилот, можехме да направим страхотно сражение, обаче...

— Не за това — каза жена ми, — питам как се стигна до Игрите? И защо? Какво означават те?

— Вие сте от друго време, нали? — каза пилотът. — Някаква утопия, където няма никакво състезание, нали, някакъв свят без война? Тъп и мръсен.

— Ние не сме от свят без война — казах аз, — и той не е тъп, той е глупав. Хиляди хора умират, милиони. Нашите политици ни държат в страх, нашите религии ни насъскват едни срещу други...

Линда разбуха възглавницата под главата си.

— От нас също умират хиляди — каза тя с отвращение. — Колко пъти, мислите, че съм била убивана през моята кариера? Е, не толкова много, откакто станах професионал, гърмян заек, но още ми се случват

и дни като днешния. През 1980 целият американски въздушен отбор бе свалян три поредни дни! А без прикритие от въздуха в продължение на три дни можете да си представите какво ни се случи по суша и по море! Анкетите... — Тя вдигна ръце нагоре, разтърси глава: — Тях не можеш да ги спреш, изхвърлиха ни от световните състезания. Три армии, триста хиляди състезатели! Целият американски отбор да отпадне от квалификациите. Нула!

Този спомен поотслаби яда от собствената й днешна загуба.

— Не че не бяхме в добра компания — продължи тя. — Те унищожиха Съветския съюз, ликвидираха Япония, Израел. А когато накрая победиха Канада за златния, можете да си представите. Полша полудя, цялата страна просто обезумя. Откупиха си свой собствен канал за тържественото закриване!

Докато си спомняше тези неща, тя изглежда почти се гордееше.

— Ти не ме разбра — каза Лесли. — Нашите войни не са игри. Ние не убиваме състезатели просто на таблото за резултати. В нашите войни хората наистина загиват!

Оживлението й помръкна.

— И в нашите умират понякога — каза Линда. — Във въздушните игри са ставали сблъсквания в небето. А в Морските игри англичаните загубиха един кораб с целия му екипаж миналата година. Но най-лошо е в сухопътните игри — там е с бързи машини по твърд терен. Пък и когато си пред камерите, проявяваш повече храброст, отколкото разум, ако ме питате. Та твърде много инциденти...

— Разбираш ли какво всъщност казва Лесли? — попитах я аз. — В реалния живот за нас нещата са смъртно сериозни.

— Виж — каза тя, — винаги, когато се опитваш да постигнеш нещо, нещата са опасни и смъртно сериозни! Сега ние вече имаме станция на Марс с руснаците, следващата година е мисията за Алфа Кентавър и в нея е ангажиран почти всеки учен в света. Обаче една индустрия, в която са вложени много билиони долари, няма да спре заради някой и друг инцидент.

— Май е невъзможно да те накараме да разбереш, а? — попита Лесли. — Ние не говорим за инциденти, не говорим за игри или състезания. Ние говорим за обмислени, предварително запланувани масови убийства.

Линда Олбрайт се надигна и седна, погледна ни смаяно.

— Боже мой! — възкликна тя внезапно. — Да не искате да кажете *война*! — Това беше тъй немислимо за нея, че тя изобщо не бе могла да го допусне до съзнанието си.

Тя внезапно придоби съчувствен, загрижен вид.

— О, ужасно съжалявам! — каза тя. — Изобщо не можех да си го представя... И ние сме имали войни преди много години. Световни войни, докато не осъзнахме, че следващата война би означавала нашият край.

— И какво направихте? Как се спряхте?

— Не сме се спирали — отговори тя. — Просто се променихме. — Тя се усмихна, като си припомни. — Всъщност японците започнаха всичко с продажбите на коли. Преди тридесет години Мацумото се включи във въздушните състезания — това беше страхотен рекламен удар — сложиха двигател от автомобил Сундай в състезателен самолет. Монтираха микрокамери на крилата на самолетите от Националните въздушни състезания, заснеха много добри кадри и направиха от това рекламен клип за първия състезателен самолет Сундай. Никой не го интересуваше, че японците се класираха четвърти, важното е, че продажбите на Сундай скочиха неимоверно.

— И това ли промени света?

— Постепенно се промени. Първо се включи Гордън Бремър, организатор на въздушни демонстрации, той пое идеята да се монтират на състезателните самолети телевизионни микрокамери и имитиращи лазерни оръжия, определи правилата, предложи големи награди за пилотите във въздушните боеве.

Около месец-два това бяха местни състезания, после съвсем внезапно въздушният бой се превърна в зрелищен спорт като никой друг на света. Отборите играят със звезди, това направо беше и карате, и шах, и фехтовка, и футбол едновременно и то в три измерения, скоростно, оглушително и изглежда по-опасно от ад.

Очите ѝ отново заблестяха. Каквото и да бе привлякло Линда Олбрайт към този спорт, то още я държеше. Нищо чудно, че беше толкова добра в него.

— Чрез камерите запаянковците направо влизат в пилотската кабина, просто безподобно! Всяка седмица това е все едно конни състезания, бейзбол и мач едновременно. Когато Бремър рекламира това шоу из цялата страна, гой все едно че хвърли клечка кибрит в

пироксилин. Моментално това се превърна във вторият по популярност телевизионен спорт в Америка, после стана първият и после американските въздушни игри завладяха сателитната телевизия и целия свят. Просто светкавично придобиха популярност!

— Парите — каза Лесли.

— Можете да бъдете сигурни, че е за парите! Градове откупуваха правото да имат бойни отбори за въздушните игри, после сред победителите се излъчваха национални отбори. А после — и тук именно нещата същински се промениха — дойдоха международните състезания, нещо като въздушна олимпиада за професионали. Два милиарда телевизора са настроени цели седем дни, докато всяка страна, която може да пусне самолети във въздуха, се сражава като луда. Можете ли да си представите приходите от реклами с публика в такъв мащаб? Някои страни изплатиха националния си дълг с приходите от това първо състезание.

Ние слушахме омагьосани.

— Не можете да повярвате колко бързо стана това. Всеки град с летище и няколко самолета спонсорираше аматьорските си отбори. Градове... само за няколко години неизвестни хлапаци станаха герои в спорта. Ако се смяташ бърз, умен и храбър и ако не се стесняваш да бъдеш международна телевизионна звезда, можеш да натрупаш такива пари, за каквито президентите могат само да мечтаят.

Междувременно Военно-въздушните сили престанаха да бъдат асовете. Щом завършеха школата, пилотите напускаха и минаваха към Игрите. Никой, естествено, не искаше да се записва във военно-въздушните сили. Кой ще иска да бъде зле платен офицер и да живее според военния устав в някоя забравена от Бога военно-въздушна база, да си хаби времето в тренажори, които са повече изпитание и стрес, отколкото истински полет, да пилотира самолети много по-големи и смъртоносни, за да доставят удоволствие, и при които единственото сигурно е, че теб ще убият, ако има война! Едва ли мнозина биха пожелали!

Разбира се, помислих си аз. Ако имаше цивилни отбори по летене, когато аз бях хлапак, шанс да си извоюваш място и слава чрез оглушителната скорост някъде другаде освен при военните, младият Ричард щеше да се запише във военно-въздушните сили толкова, колкото би отишъл доброволно в затвор.

— Но при всичките тези пари защо летите с витлови самолети?
— попитах аз. — Твоят е някъде около шестстотин конски сили, нали?
Защо не с реактивни?

— Деветстотин конски сили — каза пилотът. — Реактивните са много скучни. Те достигат скорост два пъти по-голяма от скоростта на звука. Едно кратко сражение продължаваше половин секунда, а дългото — около тридесет секунди и повечето време самолетите бяха извън полезрението. Като им се наситиха, докато още бяха нещо ново, зрителите загубиха интерес към реактивните самолети. Пък и не е лесно да накараш някой университетски техничар да лети в свръхзвуков компютър с крила.

— Виждам какво е привлякло летците — каза Лесли. — А армията и военно-морските сили?

— И те не останаха много назад. Армиите имат толкова много танкове в Европа, помислиха те, защо да не сложат камери на тях и да осребрят всичкото това желязо? Естествено и флотът не искаше да остане настрана. И се включиха на едро — още първата година имаше двуседмични морски игри с лазерни оръжия за американската купа.

— Наречекоха ги Игри „Трета световна война“, обаче военните бяха мудни и скучни. По телевизията не можеш да спечелиш с търтеи, които не могат да мислят сами, и с тремави машини. Тук печелиш с попадения, които носят точки.

— След това се включи индустрията с цивилни отбори за море и суша, много по-леки, по-бързи и по-умни. Военните изпаднаха в много затруднено положение от Игрите. Не можеха да поддържат войници, танкисти или морски капитани, когато парите и славата отиват при цивилните бойни отбори.

На телефона ѝ светнаха бутони. Тя не им обърна внимание, завладяна от удоволствието да разказва за Игрите на тия двамата от планета, където съществува войната.

— Никой вече не смяташе сраженията за истински, защото в Игрите има толкова много предварителна подготовка и тренировки. Безсмислено ставаше да кроиш планове за война, която би могла да стане реална в някакво евентуално бъдеще, при положение, че можеш да получиш удовлетворение моментално, като влезеш в бой веднага и на всичко отгоре ти плащат за това!

— И военните изпаднаха от бизнеса, така ли? — попитах аз на шега.

— В известен смисъл бяха принудени. Правителствата продължиха по инерция да отделят средства за военните още няколко години, обаче протестите против данъците и някои други вълнения сложиха край на това.

— И военните загинаха, така ли? — попитах аз. — Слава богу.

— О, не — засмя се Линда. — Хората ги спасиха.

— Хората *какво*?! — удиви се Лесли.

— О, не ме разбирайте погрешно — каза Линда. — Ние обичаме военните! Аз отмятам тяхното квадратче в моята данъчна декларация и им давам всяка година цяло състояние. Защото се промениха! Най-напред съумяха да се осъзнаят, отърваха се от корупцията и бюрокрацията си и престанаха да пилеят тонове пари за боклуци. Видяха, че единственият им шанс за доходи е да правят нещо, което Игрите не могат, при това да го правят добре. Опасна, вълнуваща работа, работа, която изисква ресурсите на цялата нация: *колони в космоса*! Десет години по-късно вече работеше станцията на Марс, а сега сме на път за Алфа Кентавър.

Значи това е решило проблема, помислих аз. Никога не бе ми хрумвало, че може да има някаква друга алтернатива на войната освен мира. Но не съм бил прав.

— Това е свършило работа! — казах аз на Лесли.

— И продължава да върши — каза тя. — Ето че тук върши.

— И то колко добре! — каза Линда. — А това е друг въпрос — какво направи то за икономиката. В Игрите има чудовищни изисквания за качество. Механици, техници, пилоти, стратегии, организатори, съпровождащи дейности... Парите, влагани в тях, са невероятни. Не знам колко си докарва мениджмънтът, но един добър състезател може да спечели милиони. Освен основното заплащане, премии за победа, за откриване на всеки нов състезател, когото намираме и тренираме... ами, ние получаваме повече пари, отколкото можем да харчим. Опасността е достатъчно голяма, за да си щастлив накрая — понякога повече от достатъчна. Особено в първия кръг, при откриването на игрите, тогава не ти остава минутка да придремнеш, тогава се бият четиридесет и осем изтребителя в един видео-блок... На вратата меко се звънна.

— А пък и има предостатъчно репортери за най-големите егоисти на света, като мен — каза тя и стана да отвори. — И естествено никой не може да познае кой ще спечели следващата война, всички просто чакат до двадесет и първи юни и я хващат по сателитната телевизия. Много народ се обзалага за фаворитите, естествено. Понякога те карат да се чувстваш като състезателен кон. Извинете за момент. — Тя отвори вратата.

Мъжът бе затулен зад огромен букет пролетни цветя.

— Горкичката ми любима — дочу се гласът му, — имаме ли нужда от съчувствие тази вечер?

— *Крие!* — Тя го обви с ръце и в рамката на вратата се очертаха две фигури в блестящи пилотски костюми — пеперуди сред цветя. Погледнах Лесли, попитах я мълчаливо дали не е време да потегляме. Алтернативното ѝ аз щеше силно да се притесни, ако продължи да разговаря с хора, които приятелят ѝ не може да види. Но когато се обърнах към вратата, разбрах, че няма да имаме такъв проблем. Мъжът бях аз.

— Какво правиш тук, любими? — възкликна Линда. — Нали трябваше да си в Тайпе, на третия кръг в Тайпе!

Мъжът сви рамене, погледна ботушите си и потри крак в килима.

— Ама страхотно сражение беше, Линди! — възкликна той.

Тя остана със зяпнала уста.

— *Свалиха ли те?*

— Само ме повредиха. Твоят водач на американската ескадрила е страхотен пилот. — Той спря, наслаждавайки се на изумлението ѝ и избухна в смях. — Но не чак толкова страхотен. Той забравя, че белият дим не е черен дим. Вече бях в последен подход за кацане, спускам колесника, клапите и когато завивам, той ми се появява в прицела и го улучвам. Голям късмет! Директорът каза, че на екрана изглеждало прекрасно. Двадесет и две минутен полет! По това време Тайпе вече е извън обхвата, тъй че се свързвам с Шанхай Три. И чак като кацам, виждам там твоя самолет, черен като овца! Щом свършиха интервютата, казвам си: „Жена ми има нужда от малко ободряване...“

В този момент гой погледна към стаята, видя ни и се обърна към Линда.

— А, пресата ли? Да те оставя ли за малко?

— Не са от пресата — каза тя, като го гледаше в лицето. После се обърна към нас: — Ричард п Лесли, това е моят съпруг Кжиштоф Собиески, полският ас номер едно...

Мъжът не беше толкова висок, колкото мен, косата му беше по-светла от моята, веждите — по-тежки, якето му — алено п бяло с надпис „Ескадрила номер едно — отбор по въздушен бой на Полша“. Извън тези разлики, спокойно можех да кажа, че виждам собственото си смаяно отражение. Поздравихме се, докато Линда обясни колкото можа по-просто кои сме.

— Разбирам — колко неловко, обаче ни прие, защото жена му пи бе приела. — А там, у вас, откъдето идвате, много ли прилича на нашия свят?

— Не — отговорих аз. — На нас ни се струва, че вие сте изградили своя свят около Игрите. Като че ли елшата планета е увеселителен дом, нещо като карнавал. Това ни изглежда малко странно.

— Вие току-що ми разказахте, че вашият свят е изграден около войната, „истинска война“ — обмислено, предварително планирано масово убийство, планета, склонна към саморазрушение — каза Линда.

— Това именно е *странно!*

— На вас това може да ви изглежда като увеселителен дом — побърза да обясни мъжът й, — но ние имаме мир, достатъчно работа, благоденствие. Дори оръжейната индустрия процъфтява, обаче самолетите, корабите и танковете сега излизат на бой с безвредни оръжия, халостни куршуми и лазерни имитатори. Защо да се сражаваме, защо да се избиваме за нищо, щом можем да пуснем същите тези сражения по сателитната телевизия и да живеем, за да си харчим приходите от това? Никакъв смисъл няма да се избиваме заради едно сражение. Нима актьорите се убиват заради един филм? Игрите са голяма индустрия. Някои хора говорят, че залагането в Игрите е лошо, но ние смятаме, че е по-добре да се занимаваме с хазарт, отколкото да... как да кажа... да се самоунищожаваме, нали?

Той заведе жена си до канапето и докато говореше, я държеше за ръка.

— А и Линди не ви е казала какво облекчение е да не мразиш никого! Днес например виждам, че жена ми е улучена и свалена от

китайски пилот. И какво — да полудея ли, да намразя човека, който я е победил, да намразя китайците, да намразя живота? Единственото, което бих възненавидял, това е да се окажа следващия път на мястото на горкия човек, когато моята Линди го вземе на прицел. Тя е американският ас номер две! — Той я погледна, а тя сви вежди. — Не ви го е казала, предполагам?

— Ще бъда номер последен, ако не се оглеждам — каза тя. — Никога не съм се чувствала толкова тъпо, Крие, никога не съм се чувствала толкова... тъкмо светва надписът, че съм улучена и фюит! двигателят излиза от строя! А в този момент профучава Цзяо и се тресе от смях...

Светлинните, които бяха светнали еднократно на телефона, сега станаха по-настойчиви. Накрая телефонът се развъня като луд: порой от спешни обаждания — продуценти, директори, представители на отбора, на града, заявки за интервюта от пресата и телевизията, спешни покани. Ако тези двамата живееха в нашето време, щяхме да ги помислим за рок-звезди на турне.

За толкова много неща имахме да ги питаме, помислих аз, но те не само трябваше да подготвят стратегията за утрешното отборно състезание, а и да си поговорят, да поспят.

Станахме, докато двамата бяха на телефона и мълчаливо им магнахме за довиждане. Линда закри слушалката с ръка.

— Не си тръгвайте! Само за малко ще... Крие също закри слушалката си.

— Почакайте! Ще вечеряме заедно! Моля ви, останете!

— Благодаря ви, но не — каза Лесли. — Вече ни отделихте премного време.

— Щастливо кацане и на двамата — казах аз. — И отсега нататък, мис Олбрайт, нека поглеждаме зад себе си, а?

Линда Олбрайт покри пламналото си лице в престорен срам и техният свят изчезна.

Отново във въздуха, ние оживено бърбехме, развълнувани от срещата с Линда, Крие и тяхното време, едва велика алтернатива на постоянната война и подготовка за война, която заключваше нашия собствен свят във високотехничното му Средновековие.

— Надежда! — възкликнах аз.

— Какъв контраст! — каза Лесли. — И той те кара да видиш просто колко много пропиляваме ние в страх, подозрения и войни!

— Колко ли други тъй съзидателни светове като техния има там, долу? — казах аз. — Дали повечето са като техния или пък има твърде много като нашия?

— Може би всички тук са съзидателни! Хайде да кацнем!

Слънцето над нас сякаш беше кълбо от мек бакърен огън на фона на виолетово небе. Изглеждаше два пъти по-голямо от слънцето, което познавахме, но не толкова ярко, някак по-близо, но не по-топло, то къпеше пейзажа в спокойно злато. Във въздуха се долавяше съвсем лек аромат на ванилия.

Стояхме на склона на един хълм, където гората стигаше до една поляна, покрай нас проблясваше спирална галактика от дребни сребристи цветя. Надолу от едната страна се виждаше океан, почти толкова тъмен, колкото небето, а към него искреше диамантена река. От другата страна, до където можехме да видим, се простираше обширно плато, на хоризонта — първични хълмове и долини. Безлюдно и спокойно — като завръщане в Рая.

От пръв поглед можех да се закълна, че сме попаднали на земя, недокосвана от цивилизация. Дали пък хората не са се превърнали в цветя?

— Това е... прилича на филма „Преселение на звездите“ — каза Лесли.

Чуждо небе, красива чужда земя.

— Ни жива душа — казах аз. — Какво правим на тази дива планета?

— Не може да е дива. Тук някъде трябва да са алтернативните ни аз.

Но вторият поглед каза: „Огледай се пак“. Под далечния пейзаж се провиждаше сякаш шахматна дъска — едва доловими тъмни линии

на градски квартали, широки прави и ъгли, сякаш някога е имало магистрала, отдавна превърнати в прах.

Интуицията ми рядко греша.

— Знам какво се е случило. Ние успяхме да намерим Лос Анжелос, но сме закъснели с хиляда години! Виждаш ли? Там се е намирала Санта Моника, а нататък Бевърли Хилз. Цивилизацията си е отишла!

— Може би — каза тя. — Но Лос Анжелос никога не е имал такова небе, нали? Или пък две луни? — Тя посочи нагоре.

Далеч над планината наистина имаше една червена и една жълта луна, бяха по-малки от земната луна, а едната се издигаше по-рано от другата.

— Хм, не е Лос Анжелос — казах аз, убеден. — Май наистина е „Преселение на звездите“.

В гората отсреща се долови някакво движение.

— Виж!

Сред дърветата се появи леопард и се насочи към нас, кожата му бе с цвят на бакърен залез с петънца като снежинки. Реших, че е леопард заради петната, иначе звярът бе огромен като тигър. Движеше се с особена, несигурна походка и с мъка се изкачваше по възвишението. Когато приближи, чухме, че диша много тежко.

Няма опасност да ни види или нападне, казах си аз. Не изглеждаше гладен, макар че с тигрите човек никога не знае.

— Ричи, той е ранен!

Движеше се особено не защото беше непознато животно, а защото някаква ужасна сила просто го бе премазала. Златните му очи горяха от болка, той залиташе със сетни сили, сякаш животът му зависеше от това да се добере през полянката до гората зад нас.

Затичахме се да му помогнем, макар и представа да нямах какво бихме могли да сторим, дори ако бяхме от плът и кръв.

Когато се изкачи на височината, отблизо изглеждаше огромен. Гигантската котка стигаше до раменете на Лесли и трябва да тежеше около тон.

В дишането му се доловиха признаци на агония, разбрахме, че не му остава да живее много. По гърба и хълбоците му се беше спекла кръв. Животното рухна, провлачи се още няколко стъпки и отново рухна сред сребристите цветя. „Защо ли в последните мигове от

живота си така отчаяно се стреми да достигне до дърветата?“ — запитах се аз.

— Ричи, какво да направим? Не може просто да седим така безпомощно! — В очите ѝ се четеше мъка. — Трябва да има някакъв начин...

Лесли коленичи до масивната глава, протегна ръка да погали рухналото животно, за да облекчи сетните му мъки, обаче ръката ѝ премина през козината му, без животното да усети докосването ѝ.

— Няма нищо, мила — казах аз. — Може би и тигрите избират съдбата си като нас, за тях смъртта също не е край на живота... — „Вярно, помислих си аз, но колко студено утешение“.

— Не! Невъзможно е да сме дошли тук, за да видим това прекрасно... да го видим как умира ли? *Невъзможно е*, Ричи!

Огромното животно потрепери в тревата.

— Миличка — казах аз и я притеглих до себе си. — Трябва да има причина. Винаги има някаква причина. Но просто в момента не знаем точно каква е тя.

Откъм края на гората се донесе глас, пълен с любов като светлината, но прокълтя като гръмотевица.

— *Тайин!*

Мигновено се обърнахме.

На края на поляната, сред цветята стоеше една жена. Отначало я помислих за Пай, но кожата ѝ беше по-светла, а косата ѝ с цвят на есенни кленови листа беше по-дълга, отколкото на нашата водачка. В същото време тя изглеждаше като сестра на нашето аз от другия свят точно толкова, колкото и на жена ми — същата извивка на бузите, същите волева челюст. Беше облечена с рокля в пролетно-зелено и над нея пелерина в тъмно-изумрудено, която стигаше до тревата.

Докато я разглеждахме, тя стигна до рухналото животно.

Огромното същество потръпна, надигна глава и с последни сили жално изръмжа към нея.

Жената дотича като зелен вихър, коленичи без страх до него, погали го нежно — ръцете ѝ изглеждаха съвсем мънички върху огромната му глава.

— Стани, хайде... — прошепна тя. Той се помъчи да я послуша, лапите му проритаха във въздуха.

— Страхувам се, че е много тежко ранен, мадам — каза аз. — Едва ли може да се направи нещо повече.

Тя не ме чу. Затворила очи, тя се концентрираше над формата на животното и му предаваше обич, като лекичко го потупваше. После внезапно отвори очи и каза:

— Тайин, мъничък, стани!

Леопардът изръмжа, скочи на крака, отърси се и от кожата му се разлетяха тревички, като дишаше дълбоко, той се надвеси над жената в цветята.

Тя стана и обгърна с ръце врата на животното, докосна раните му, погали козината на плещите му.

— Тайин, глупаво коте — каза тя. — Къде отиде цялата ти ловкост? Не ти е времето да умираш!

Спечената кръв бе изчезнала от екзотичната козина, като изчеткана прах. Огромното същество погледна надолу към нея, притвори очи за миг и погали муцуна в рамото ѝ.

— Бих те помолила да поостанеш — каза жената, — но можеш ли да задържиш едно изгладняло коте, м-м? Върви. Хващай си пътя.

Той изръмжа като дракон, не искаше да си тръгва.

— Върви! И внимавай по скалите, Тайин — каза тя. — Не си планинска коза.

Великанът поклати глава към нея, после я разтърси и заподскача с грациозна лекота през поляната, като разлюля тревата и изчезна сред дърветата.

Жената го проследи с поглед, докато се скри, после се обърна просто към нас.

— Обича височините — каза тя, примирена с безразсъдството му. — Много го влече височината, но не може да разбере, че не всяка скала издържа тежестта му.

— Какво направихте вие? — попита Лесли. — Ние мислехме... изглеждаше толкова зле, че помислихме...

Жената се обърна и тръгна към билото на хълма, като ни махна да я последваме.

— Раните на животните заздравят бързо — каза тя, — но понякога е нужно да им се помогне с малко обич, за да им мине по-бързо. Тайин е стар приятел.

— И ние с вас трябва да сме стари приятели — казах аз, — щом можете да ни виждате. Коя сте вие?

Тя ни наблюдаваше, докато вървахме — това изумително лице с очи, по-дълбоко зелени от пелерината ѝ, които ни сканираха мигновено като лазер с неуловими движения от ляво на дясно, разчитайки съдържанието на душата ни. Колко интелигентни очи! Никаква надменност, никаква покровителственост.

После тя се усмихна, сякаш внезапно осъзнала нещо.

— Лесли и Ричард! — възкликна тя. — Аз съм Машара!

Как можеше да ни познава? Къде сме се срещали? Какво значение имаше тя за това място и какво означаваше то за нея?

Гъмжах от въпроси. Каква ли цивилизация съществуваше невидимо тук? Какви са нейните ценности? *Каква беше тази жена!*

— Аз съм вие в моето измерение — каза тя, сякаш чула мислите ми. — Тези, които ви познават тук, ви наричат Машара.

— Какво е това измерение? — попита Лесли. — Къде се намира това място? Кога...? Тя се засмя.

— И аз имам въпроси към вас. Елате.

Точно в края на поляната имаше една къщичка, не по-голяма от планински заслон. Построена беше от камъни, без хоросан, камъните прилепваха така плътно и точно, че между тях не можеше да се пъхне дори карта за игра. Прозорците бяха без стъкла, а входът без врата.

Из двора се заклатушка семейство охранени домашни птици. На клона на дървото се бе сгушило пухкаво животинче с опашка на пръстени и муцуна като с бандитска маска. Когато приближихме, то отвори за миг очи, затвори ги и пак задряма.

Машара ни покани да влезем, като мина първа. Вътре нещо като млада лама с цвят на летен облак дремеше върху килим от листа и слама близо до прозореца. Любопитството ѝ стигна колкото да помръдне уши към нас, но не и да стане.

В малката къщичка нямаше ни огнище, ни килер, ни легло, сякаш обитателят ѝ изобщо не ядеше и не спеше, и все пак бе изпълнена с топлина и спокойна сигурност. Ако трябваше да отговоря на гатанката, бих казал, че Машара е добрата горска фея.

Тя ни заведе до пейките край масата. През големия прозорец се простираше изглед към дърветата, полянката и долината.

— Моето измерение представлява паралелно на вашето време-прос грансл во, но вие, естествено, го знаете — каза жената. — Различна планета, различно слънце, различна галактика, различна вселена. Но същото Сега.

— Машара, тук случвало ли се е нещо ужасно, някога отдавна? — попита Лесли.

Разбрах мисълта ѝ. Тези следи по земята, планетата, върнала се към девствен живот. Дали Машара не беше последният оцелял човек от някога процъфтявала тук цивилизация?

— Вие помните! — каза алтернативното ни аз. — Но нима е беда да изчезне цивилизация, която е съсипала планетата от морското дъно до стратосферата... ужасно ли е да отmine такава цивилизация? Толкова ли е лошо една планета да се изцели?

За първи път се почувствах някак неуютно тук, като си представих какви ли трябва да са били последните ѝ дни — пищяща, виеща смърт.

— Нима е хубаво да загине който и да било живот? — попитах аз.

— Не да загине — каза тя след миг мълчание, — а да се измени. Едни аспекти от вас са избрали това общество. Аспекти, които му се наслаждаваха, аспекти, които отчаяно се бореха да го изменят. Някои спечелиха, други загубиха, но за всички това беше урок.

— Обаче планетата се е възстановила — каза Лесли. — Само я погледнете! Реки, дървета и цветя... каква красота!

— Планетата се възстанови — повтори Машара и отклони поглед, — но хората — не.

В тази личност нямаше никакъв егоизъм, никаква фалшива скромност, никакво осъждане.

Ламата се изправи на крака и полека се запъти към изхода.

— Еволюцията бе направила цивилизацията управител на тази планета. Стоотици хиляди години по-късно управителят се оказа не помощник, а разрушител за еволюцията, не изцелител, а паразит. Затова еволюцията си взе обратно своя дар, пренебрегна цивилизацията, спаси планетата от разума и я положи в ръцете на любовта.

— Това ли е... твоята работа, Машара? — попита Лесли. — Да спасяваш планети? Тя кимна:

— Да спася тази планета. За планетата аз съм търпение и закрила, състрадание и разбиране. Аз въплъщавам най-висшето предназначение, което са виждали за себе си древните хора. А изчезналата цивилизация имаше безценна култура в толкова много отношения, едно надарено общество, но накрая попадна в капана на собствената си ненаситност и липса на далновидност. Тя опустоши горите и ги превърна в пустини, погуби душата на планетата, като я нараняваше дълбоко с мините и промишлените си отпадъци, отрови въздуха и океаните, направи земята стерилна с радиацията и отровните химикали. Тя имаше милиони и милиони шансове да се промени, но не ги използва. От земята тя изкопаваше лукс за малцина, труд за останалите и гробове за децата на всички. В края децата не искаха да приемат всичко това, но децата бяха дошли твърде късно.

— Как може цяла една цивилизация да е била толкова сляпа? — попитах аз. — И това, което правиш ти сега... Ти имаш ли отговора?

Тя се обърна към мен — цялата една неумолима любов.

— Нямам отговора, Ричард — отговори тя. — Аз самата съм отговора.

Известно време постояхме мълчаливо. Краят на слънцето докосна хоризонта, но още имаше доста време, докато мръкне.

— Какво се случи с останалите? — попита Лесли.

— През последните години, когато видяха, че е прекалено късно, те построиха свръхпроводими суперкомпютри, построиха ни под куполите си, обучиха ни как да възстановим земята и ни пуснаха навън да работим във въздуха, който те повече не можеха да дишат. Последният им акт на извинение към земята беше да предоставят куполите си, за да спасим каквото можем от природата. Нарекoха ни еколози-възстановители на планетата. Кръстиха ни, благословиха ни и излязоха сред отровата, където някога бяха горите. — Тя наведе очи. — И свършиха.

Вслушвахме се в ехото от гласа ѝ и си представихме каква самота и пустота трябва да е преживяла тази жена. А го бе разказала така леко.

— Машара, те са те *построили* ли? — попитах аз. — Ти *компютър* ли си?

Красивото ѝ лице се обърна към мен.

— Мога да бъда описана като компютър — каза тя. — Както и ти.

Докато я питах, частица от мен съзнаваше, че ми се губи цялостния смисъл, представата ми за това коя е тя се губеше в това, какво е тя.

— Ти... — почнах аз. — Машара, ти жива ли си?

— Това невъзможно ли ти изглежда? — попита тя. — Има ли значение дали човешкото се изявява чрез въглеродни атоми, или силиций, или галий? Има ли нещо, което да е по рождение човек?

— Разбира се! И най-низките... дори разрушителите, дори убийците са хора — казах аз. — Може да не ни харесват, но те са човешки същества.

Тя поклати глава.

— Човешкото същество е един израз на живот, който носи светлина, отразява любов през всяко измерение, в което избере да се докосне, в която и форма избере да се въплъти. *Човешкото* не е физическа категория, Ричард, то е духовна цел. Не е нещо, което ни е дадено, а нещо, което трябва да постигнем.

Поразителна за мен мисъл, изкована от трагедията на това място: „Колкото и да се опитвам да гледам на Машара като на машина, компютър, някакво то, все едно, не мога. Не физиката на нейното тяло дефинираше живота ѝ, а дълбочината на любовта ѝ.“

— Изглежда по навик наричам хората човешки същества — казах аз.

— Може би ще премислиш отново — каза тя.

Някаква предизвикателна частица от мен се вторачи в жената през мъглата на новия ѝ етикет. Суперкомпютър ли! Ще трябва да я изпитам.

— Колко е тринадесет хиляди двеста деветдесет и седем делено на две цяло точка три две три седем девет нула нула и едно на квадрат?

— Нужно ли ти е да знаеш? Аз кимнах. Тя въздъхна:

— Две хиляди четиристотин шестдесет и две цяло точка четири нула седем четири нула две пет осем четири осем две осем нула шест три девет осем едно... Колко цифри след десетичния знак искаш?

— Удивително! — възкликнах аз.

— А откъде знаеш дали не си измислям? — каза меко тя.

— Извинявай. Аз просто... ти изглеждаш толкова...

— А искаш ли една окончателна проверка? — попита тя.

— Ричард — обади се Лесли предупредително. Жената благодари с поглед на жена ми.

— Искаш ли окончателната проверка за живот, Ричард?

— Ами, не. Винаги има някаква линия между...

— Ще ми отговориш ли на един въпрос?

— Разбира се.

Тя ме погледна право в очите — добрата горска фея, която не се бои от това, което ще последва.

— Кажете ми, как бихте се почувствали, ако аз умра — в този момент? — попита тя. На Лесли дъхът ѝ спря. Аз скочих:

— Не!

Прониза ме паническа мъка, че най-висшата любов, достигната от алтернативното ни аз, може да е към саморазрушение, да ни накара да изпитаме загубата на живота, който представляваше тя.

— *Недей*, Машара!

Тя падна леко като цвете и остана неподвижна, безжизнена като смъртта, красивите ѝ зелени очи загубиха искрата на живота.

Лесли се хвърли към нея — призрак на човек към призрака на компютър — и я обгърна така нежно, както добрата фея бе държала огромния леопард, когото обичаше.

— А как ще се почувстваш ти, Машара — каза ѝ Лесли, — когато Тайин и нейните мънички, и гората, и морята, и планетата, които са ти дадени да обичаш, умрат с теб? Нима ти не благоговееш пред техния живот така, както ние благоговеем пред твоя?

Съвсем, съвсем бавно животът се възвърна, красивата Машара се раздвижи, обърна лице към своята сестра от друго време. Огледало една за друга, същите горди ценности, които блестяха в различни светове.

— Аз ви обичам — каза Машара, като се надигна бавно, седна и се обърна да ни види. — Никога не бива да си мислите... че не ме интересува...

Лесли се усмихна с най-тъжна усмивка.

— Можем ли, като гледаме твоята планета, да си помислим, че е възможно да не те интересува? Как можем да обичаме собствената си земя, без да те обичаме теб, скъпата управителка?

— Трябва да си вървите — каза Машара, затворила очи. После прошепна: — Моля ви, нали няма да забравяте?

Взех ръката на жена ми и кимнах.

— Първите нови цветя, които засаждаме всяка година, първите дръвчета, които садим, ще бъдат за Машара — каза Лесли.

През входа безшумно пристъпи ламата, вдигнала напред уши, с тъмни очи и кадифяна муцуна, проточена да види жената, която означаваше дом. Последното, което видяхме, бе как добрата горска фея обгърна с ръце шията ѝ, предавайки ѝ топло чувство за сигурност.

Малката къщичка се стопи в пръски вода и слънчева светлина, докато Мърморко отново се издигаше волно над рисунката в морето.

— Каква прекрасна душа — казах аз. — Едно от най-скъпите човешки същества, което сме познавали някога, да е компютър!

Летяхме, обгърнати в обичта на Машара, все още препълнени с образи от красивата ѝ планета. Колко естествено ни се струваше да имаме приятели в други светове, освен нашия!

Нашите изследователски пътешествия ни бяха доставяли веднъж радост, друг път — ужас, но кривата на наученото вървеше все нагоре, бяхме видели и изпитали неща, които не бихме могли да си представим, дори да бяхме изживели сто живота.

Искахме да продължим.

Наблизо рисунката порозовя, пътеките долу заблестяха в златно. И без интуицията разбрах, че ми се иска да се докосна до тези цветове. Погледнах Лесли. Тя кимна.

— Готова ли си на всичко?

— Да, струва ми се. — И ме погледна с престорено изражение на ужасен пътник, вкопчила се в козирката на таблото.

Когато излязохме от пръските при кацането, оказа се, че сме все така в кабината — носехме се бавно по водата. Това обаче не беше океан, а и рисунката беше изчезнала.

Плавахме в планинско езеро, по брега с цвят на пчелен мед се виждаха борове и ели, водата под нас искреше бистра, отразявайки по пясъка слънчеви зайчета. Останахме на дрейф известно време, докато проумеем къде сме се озовали.

— Лесли! — възкликнах аз. — Това е мястото, където тренирах водно кацане, това е езерото Хийли! Излезли сме от рисунката!

Тя се огледа за някакъв знак, който да ѝ подсказва друго.

— Сигурен ли си?

— Напълно.

Огледах се още веднъж. В ляво гористите склонове, които се спускат до водата, невисоки дървета в края на езерото. Отвъд дърветата трябваше да започва долина.

— Ура! — извиках аз, но думата прозвуча кухо и я бях произнесъл сам. Обърнах се към Лесли. На лицето ѝ беше изписано разочарование.

— О, знам, че би трябвало да съм доволна, но ние едва бяхме започнали да учим и ни оставаше още толкова нещо да разберем!

Права беше. Аз също се бях почувствал някак измамен, сякаш внезапно беше светнало, актьорите изоставяха ролите си и излизаха от сцената преди да е свършила пиесата.

Спуснах водното кормило, натиснах педала, за да завия към брега и чух Лесли как извика:

— Виж! — посочи тя.

Точно срещу дясното крило, след като завихме, с нос, изтеглен на брега, беше „Мартин Сийбърд“.

— Аха! — казах аз. — Това е, наистина, сигурен съм. Всички тук са на упражнения. Вече сме си у дома, хубаво.

Хванах пак лоста и нашият хидроплан продължи шепнешком през езерото към другия.

Никъде не се долавяше никакво движение, никакъв признак на живот. Изключих двигателя и изминахме безшумно последните няколко мора. Носът се докосна леко до пясъка на около петдесет-шестдесет метра от другата машина.

Събух си обувките, стъпих във водата до глезените, помогнах на Лесли да слезе от самолета. После повдигнах носа на летящата лодка и я изтеглих на брега.

Лесли тръгна към другия Сийбърд, докато аз закотвих нашия на пясъка.

— Ало-о? — извика Лесли. — Ало!

— Никой ли няма? — попитах я, докато вървах към нея.

Тя не отговори. Стоеше до другия самолет и надничаше в кабината.

Летящата лодка беше близък на Мърморко, боядисан по същия начин в сняг и дъга, както си бяхме измислили за нашия. Вътрешността на кабината беше същия цвят, със същото устройство, същия мокет на пода — всичко беше като нашето оборудване, чак до привичния екран и надписа на приборното табло.

— Съвпадение ли? — попита Лесли. — Друг самолет, *съвсем същият като Мърморко!*

— Странно. Много странно.

Пипнах кожуха на двигателя — още беше топъл.

— О-о-о! — възкликнах аз и усетих да ме обзема някакво мрачно предчувствие. Хванах Лесли за ръка и тръгнахме обратно към нашия хидроплан.

По средата на пътя тя спря и се обърна.

— Погледни това! Никакви други стъпки, освен нашите. Как може някой да е кацнал, да е излязъл от хидроплана си и да е изчезнал, без да остави нито една стъпка?

Стояхме в недоумение между двата Мърморковци.

— Сигурен ли си, че сме си у дома? — попита Лесли. — Изглежда като че ли още не сме напуснали рисунката?

— Да е копие на езерото Хийли? — попитах аз. — А как можем *ние* да оставяме стъпки, ако още сме призраци?

— Прав си. Пък и ако бяхме кацнали на рисунката, щяхме да сме открили някои аспекти на себе си — каза тя и замълча за малко, после погледна пак озадачена другия Сийбърд.

— А ако сме още в рисунката, това може да е някаква проверка — предположих аз. — Щом изглежда да няма никой, може би поуката е, че те са в някаква друга форма. Не можем да бъдем отделени от себе си. Ние никога не сме сами, освен ако не смятаме, че сме сами.

На пет-шест метра от нас светна рубинов лазер и там в бели джинси и блуза застана познато алтернативно ние.

— За какво, толкова ви обичам? Защото *помните!*

— И тя протегна ръце към нас.

— Пай! — Жена ми се втурна да я прегърне.

На това място — дали беше в рисунката или не — ние не бяхме призраци и те двете наистина се прегърнаха.

— Колко е хубаво да се видим! — възкликна Лесли.

— Не можеш да си представиш къде ли не бяхме!

Скъпата ни, най-умната... о, Пай, толкова много имаме да ти разказваме, толкова нещо имаме нужда да научим!

Пай се обърна към мен.

— Радваме се, че се върна! — казах аз и също я прегърнах. — Тогава защо ни остави така ненадейно?

Тя се усмихна, отиде до водата и седна с кръстосани нозе на брега, като потупа пясъка да седнем до нея.

— Защото бях съвсем сигурна какво ще се случи — каза тя. — Когато обичаш някого, когато знаеш, че е готов да учи и да расте, ти го оставяш на свобода. Как ще можете да научите нещо, как ще изживеете своя опит, ако знаете, че съм там — един щит между вас и вашия избор? — После се обърна усмихната към мен. — Това е едно алтернативно езеро Хийли — продължи тя. — Хидропланът е тук за забавление. Вие ми напомните колко много обичам да летя, затова направих този близък на Мърморко и поле-тях хем за да се упражнявам, хем да ви търся. Каква изненада, обаче, да кацна със спуснат колесник във водата, а?

Тя забеляза ужаса ми и вдигна ръка.

— Навреме се усетих. Миг преди да се докосна до водата, призовах умението на този аспект от мен, който най-много се оправяше с хидроплани и ти ми извика: „Вдигни колесника!“. Благодаря ти.

Тя докосна рамото на Лесли.

— Колко си наблюдателна да забележиш, че не съм оставила стъпки по пясъка. Това беше, за да ви напомня да изберете свой собствен път, да следвате собственото си чувство за правилен избор, а не нечие друго. Но вие вече знаете това.

— О, Пай — каза Лесли, — как можем да следваме чувството си за правилен избор, какво можем да направим в свят като този... Ти познаваш ли Иван и Татяна?

Тя кимна.

— Толкова ги обичахме! — каза Лесли и гласът ѝ пресекна. — А именно *американци* ги избиха! Това бяхме *ние*, Пай!

— Не бяхте вие, мила моя. Как можеш да си помислиш, че вие можете да ги убиеете! — Тя повдигна брадичката на Лесли и я погледна

в очите. — Запомни, нищо на тази рисунка не е случайно, нищо не е без причина.

— Каква причина може да има? — извиках аз. — Ти не беше там, ти не изпита този ужас! — Московската нощ нахлу отново в нас, сякаш бяхме избили в тъмното собственото си семейство.

— Ричард, рисунката съдържа всички възможности — каза тя спокойно, — абсолютна свобода на избора. Тя е като книга. Всяко събитие е дума, изречение, част от безкрайна история; всяка буква остава завинаги на страницата. Това, което се изменя, е *съзнанието*, то избира какво да чете и какво да остави непрочетено. Когато отвориш на страница за ядрена война, в отчаяние ли изпадаш или си вземаш поука от това, което иска да ви каже. Дали ще умреш, като прочетеш страницата или ще преминеш на следващите страници, помъдрял от това, което си прочел?

— Ние не умряхме — казах аз. — Но се надявам, че сме станали по-мъдри.

— Вие имахте една обща страница с Татяна и Иван Кирилови и като прочетохте тази страница, тя бе прелистена. Тя — този момент — все още си съществува в очакване да промени сърцето на някого, който ще направи избора да я прочете. Но след като сте я научили, на вас не ви е нужно да я прочитате отново. Вие сте отминали тази страница, а и те също.

— И те ли? — попита Лесли, осмелила се да изпита надежда.

Пай се усмихна.

— Линда Олбрайт не ви ли напомни мъничко за Татяна Кирилова? А Кжиштоф не ви ли напомни поне малко за вашия приятел Иван? Нима пилотите от вашите Въздушни игри не превърнаха войната от нещо ужасно в забавление и не спасиха така своя свят от разрушение? *Кои, мислите, че са те?*

— Същите тези ли — попита Лесли, — които четеха с нас страницата за ужасната нощ в Москва?

— Да! — отговори Пай.

— И те ли също са ние? — попитах аз.

— Да! — Очите й блестяха. — Ти и Лесли, Линда и Машара, Жан-Пол и Атила, Иван и Аткин, Тинк и Пай, ние *всички...* сме... едно!

Леки вълнички припляснаха на пясъка и дочухме лек ветрец в дърветата.

— Има си причина да ви намеря — каза Пай, — има си причина вие да намерите Атила. Вие сте загрижени за мира и войната? Вие се приземявате на страници, които ви дават прозрение за мира и войната. Вие се страхувате да не бъдете разделени или че може да умрете и да се загубите един друг? Вие се приземявате в животи, които ще ви дадат познание за раздялата и за смъртта, а това, което научавате, ще измени завинаги света около вас. Вие обичате земята и се тревожите, че човечеството я унищожават? Вие виждате най-лошото и най-доброто, което може да се случи и научавате, че всичко зависи от собствения ви индивидуален избор.

— Нима искаш да кажеш, че ние създаваме нашата собствена действителност? — попитах аз. — Знам, че това е само израз, но не съм съгласен...

Тя се засмя весело, после посочи към хоризонта на изток.

— Сега е рано, рано сутрин — каза тя, като внезапно гласът ѝ се понижи и стана мистериозен. — Тъмно. Стоим на бряг като този. Всеки миг ще започне да се зазорява. Студено.

Ние стояхме там в студеното и тъмното с нея и изживявахме разказа ѝ.

— Пред нас са нашите стативи и платна, ние държим боите и четките си. — Имах чувство, че сме хипнотизирани от тези тъмни очи. Усетих в лявата си ръка палитрата, в дясната — четките — четки с грапава дървена дръжка.

— Сега на небето се издига светлина, виждате ли я? — каза тя. — Небето пламва, облива се в злато, призмите лед се разтапят в слънчевия изгрев...

Ние гледахме, омагьосани от багрите.

— Рисувайте! — каза Пай. — Хванете този изгрев на платната си! Поемете светлината му на лицето си, през очите си, предайте го в изкуство! Сега побързайте, побързайте! Изживейте изгрева чрез четката си!

Аз не съм художник, но в съзнанието ми се пропи това великолепие и то се превърна в уверени мазки по платното. Представих си статива на Лесли, видях собствената ѝ зора — тъй

чудно изящна там, фини лъчи, съединяващи се с избухващи звезди в маслени бои.

— Готово ли е? — каза Пай. — Оставяте ли вече четките?

Ние кимнахме.

— Какво създадохте?

В този миг аз бих нарисувал нашата учителка — така тъмно-блестяща изглеждаше.

— Два съвсем различни изгрева — каза Лесли.

— Не два изгрева — каза Пай. — Художникът не създава изгрева, той създава...

— О, да, разбира се! — каза Лесли. — Художникът създава картината! Пай кимна.

— Слънчевият изгрев е действителност, а картината е това, което ние създаваме от нея, така ли? — попитах аз.

— Точно така! — каза Пай. — Ако всеки от нас трябваше да създава своя собствена действителност, представяте ли си какъв хаос щеше да настъпи? Действителността щеше да се свежда до това, което всеки от нас може да измисли!

Кимнах и си го представих. Как да създам един изгрев, ако никога не съм виждал изгрев? А какво да направя с черно нощно небе, за да положи начало на деня? Трябваше ли да мисля за небето? За нощта и за деня?

Пай продължи.

— Действителността няма нищо общо с това, което ни изглежда, с нашия тесен начин на виждане. Действителността е израз на любов, чиста, съвършена любов, недокосвана от пространството и времето.

— Чувствали ли сте се някога до такава степен едно цяло със света, с вселената, с всяко неща, което е, че да сте преизпълнени с любов? — Тя премести поглед от Лесли към мен. — Точно това е действителността. Това е истината. От нас зависи какво ще направим от нея, тъй както картината на изгрева зависи от художника. Във вашия свят човечеството се е отклонило от тази любов. То живее сред омраза, борба за надмощие и рискува живота на самата земя заради собствените си тесни интереси. Продължи ли така, никой повече няма да вижда изгрева. Изгревът ще си съществува винаги, естествено, но хората на земята няма да знаят за него и накрая дори приказките за неговата красота ще се изличат от паметта им.

„О, Машара, помислих си аз. Трябва ли твоето минало да стане нашето бъдеще?“

— Как можем да донесем любов на нашия свят? — попита Лесли. — Той е пълен с толкова много заплахи, толкова много... Атили!

Пай помълча един миг, търсейки какво да ни разкаже, после рисува малък квадрат на пясъка. — Да приемем, че живеем на ужасно място: в Града Заплаха — каза тя, като докосна квадрата. — Колкото по-дълго живеем там, толкова по-малко ни харесва. Там има насилие, разрушение, не ни харесват хората, не ни харесва избора, който са направили, ние не принадлежим там. Град Заплаха не е нашият дом!

Тя начерта извън квадрата вълниста линия със завои и зиг-загове. В края на линията рисува кръг.

— И така, един ден ние си събираме багажа и заминаваме да търсим град Мир. — Тя проследи трудния път, който бе начертала, проследи извивките и завоите му с пръст. — Избираме леви завои и десни завои, широки пътища и преки пътеки, следваме картата на най-високите си надежди и ето ни накрая — стигаме в това спокойно местенце.

Кръгът в пясъка беше Град Мир и пръстът на Пай спря там. Докато говореше, тя засади тънки вечнозелени клонки за дървета в пясъка.

— Ние намираме своя дом в Мир и като поопознаем хората, откриваме, че те споделят същите ценности, които са ни довели и нас тук. Всеки си е намерил своя собствен път, следвал е собствената си карта до това място, където хората са предпочели да изберат любов, радост и доброта — и един към друг, и към града, и към земята. Ние не трябва да убеждаваме никого от град Заплаха да дойде с нас в Мир, ние не бива да убеждаваме никого, освен себе си. Мир вече съществува и всеки, който пожелае, може да отиде там, когато ре ш 11.

Тя ни погледна, почти стеснявайки се от своя разказ.

— Хората от Мир са научили, че омразата е любов без истина. Защо да говорим лъжи, които ни разделят едни от други, и да се унищожаваме, когато истината е, че сме едно цяло? Хората от град Заплаха са свободни да изберат разрушението, а ние сме свободни да изберем мира.

— С времето други хора от град Заплаха може също да се уморят от насиетието, може да последват собствените си карти до Мир, да направят същия избор, който сме направили ние — да обърнат гръб на разрушението. Ако всички те направят този избор, град Заплаха ще се превърне в призрачен град.

Тя начерта на пясъка осморка, плавно извиващ път между Мир и град Заплаха.

— И един ден хората в Мир си спомнят, изпитват любопитство и може да посетят руините на град Заплаха, за да видят, че след като са изчезнали разрушителите, отново е станала видима истинската действителност: бистри потоци вместо течащи отрови, нови гори на мястото на изсечените и на мините, птици, запели в чистите небеса. — Пай засади още вейки в новия град. — И хората от Мир свалят табелата, увиснала накриво пред града, знака, на който пише „Град Заплаха“ и слагат нова табела: „Добре дошли в Любовта“. И някои от тях се връщат да разчистят руините, благородно да възстановят главните улици и си обещават, че градът вече ще живее така, че да отговаря на името си. Въпрос на избор, скъпи мои, виждате ли? Всичко е въпрос на избор!

В този момент, на това странно място думите ѝ звучаха убедително.

— Какво можете да сторите вие? — попита тя. — В повечето светове нещата обикновено не се променят по внезапно чудо. Промяната идва като изпредеш една трептяща, крехка нишка между страните: например първите аматьорски Въздушни игри в света на Линда Олбрайт, първите съветски танцьори, певци или филми, които се представят пред американска публика — във вашия свят. Бавно, бавно продължавайте да правите избор в името на живота.

— А защо не наведнъж? — попитах аз. — Никой не е казал, че са невъзможни бързите промени...

— Естествено, че са възможни бързите промени, Ричард — каза тя. — Промени стават всяка секунда, все едно дали ги забелязвате или не. Вашият свят, с първата му нишка на надежда за едно мирно бъдеще, е точно толкова истина, колкото и вашият алтернативен свят, който загина през 1962 година в първия ден на последната си война. Всеки от нас избира съдбата на нашия свят. Но *съзнанията* трябва да се променят преди събитията.

— Тогава значи е вярно това, което казах на лейтенанта! — възкликнах аз. — В едно мое алтернативно бъдеще, през 1962 година, руснаците не отстъпиха. И аз започнах атомната война.

— Разбира се. В рисунката хиляди пътеки свършваха през нея година, хиляди алтернативни Ричарди там бяха избрали смъртта. Но ти не го направи.

— А, почакай — казах аз. — В алтернативните светове, които не оцеляват, не бяха ли бомбардирани и невинни хора, просто минувачи, не бяха ли те замразени, или изпарени, или оглозгани от мравки, или всякакви такива неща?

— Положително. Но, Ричард, разрухата на тяхната планета е нещо, което те са избрали! Някои са направили избор с безучастието си: тях просто не ги е интересувало; други, защото са вярвали, че нападението е най-добрата защита; трети — защото са се смятали безсилни да я възпрат. Един от начините да избереш бъдеще е като вярваш, че то е неизбежно.

Тя поспря, закри кръга с мъничките му дръвчета.

— А изберем ли мира, ние живеем в мир.

— Има ли начин да разговаряме с хората, които живеят там, да разговаряме с алтернативните себе си, когато се нуждаем да разберем какво са научили те? — попита Лесли.

Пай ѝ се усмихна.

— Точно това правите сега.

— Но как да го правим — обадох се аз, — без да се налага да летим с хидроплан и да търсим този шанс едно на един билион за друго измерение, за да се срещнем с теб?

— Искаш някакъв начин да разговаряш с всяко алтернативно свое аз, което можеш да си представиш?

— Да, моля — отговорих аз.

— Никак не е загадъчно — каза тя, — но върши работа. Представи си това свое аз, с което искаш да разговаряш, Ричард, представи си как го питаш за нещата, които искаш да узнаеш. Представи си как чуваш отговора. Опитай.

Внезапно се почувствах притеснен.

— Аз ли? В момента?

— Защо не?

— Да си затворя ли очите?

— Както искаш.

— Без никакъв ритуал ли?

— Ако ще се чувстваш по-удобно с ритуал — каза тя, — тогава поеми си дълбоко дъх, представи си една врата, която се отваря към стая, изпълнена с многоцветна светлина, визуализирай един човек как се движи в светлината или пък в мъгла. Или пък остави светлината и мъглата и си представи, че чуваш глас; понякога ни е по-лесно да чуем гласове, отколкото да визуализираме образ. Или пък остави светлината и звука, просто почувствай как познанието на този човек се влива в твоето собствено познание. Или пък остави интуицията и си представи, че първият срещнат човек на пътя ще ти даде отговор, ако го попиташ, и просто го попитай. Или пък си кажи някаква дума, която за теб е вълшебна. Изобщо, каквото пожелаеш, просто си го представи.

Избрах въображението и една дума. Затворих очи и си представих, че когато я произнеса, ще намеря пред себе си едно мое алтернативно аз, което ще ми каже това, което имам нужда да узная.

Релаксирах и видях меки цветове, реещи се пастели. „Когато произнеса думата, ще видя този човек, помислих си аз. Няма закъде да бързам.“

Багрите се носеха като облаци зад очите ми.

— Едно — казах аз.

Внезапно сякаш се отвори затвор на фотоапарат и аз можах да видя: човекът стоеше до крилото на стар биплан, спрял на едно стърнище, зад него — синьо небе и ослепително слънце. Не можех да видя лицето му, но цялата сцена беше спокойна като лято в Айова, и аз чух гласа му така, сякаш стоеше с нас на брега.

— Не след дълго на теб ще ти е нужно цялото ти знание, за да успееш да отхвърляш привидностите — каза той. — Запомни, че за да преминаваш от един свят в друг с твоя междупространствен хидроплан, ти имаш нужда от силата на Лесли, тя има нужда от твоите крила. Заедно ще можете да летите.

Затворът щракна отново, аз се сепнах и отворих очи.

— Имаше ли нещо? — попита Лесли.

— Да! — отговорих. — Но не съм много сигурен как да го използвам. — Разказах ѝ какво бях видял и чул. — Обаче не го разбирам.

— Ще разбереш, когато ти потрябва — каза Пай. — Когато човек научи нещо, преди да го е изживял сам, той не винаги осъзнава веднага смисъла му.

Лесли се усмихна.

— Не всичко, което научаваме тук, може да се използва на практика.

Пай се замисли и проследи с пръст осморката в пясъка.

— Нищо не може да се използва на практика, докато не го разбереш — каза тя. — Има някои аспекти от вас самите, които биха ви почитали като Бог, само защото пилотирате Мартин Сийбърд. А можете да срещнете други, за които бихте се закълнали, че са истински вълшебници.

— Като теб — казах аз.

— Като всички вълшебници — каза тя. — На вас аз ви изглеждам вълшебница, защото не знаете как правя на практика това, което ви изглежда чудо! Аз съм една точка от съзнанието, която изразява себе си в цялостната рисунка, точно както и вие. Също като вас аз никога не съм се раждала и не мога никога да умра. Запомнете, дори разделянето на *мен* от *вас* предполага между нас да има разлика, каквато всъщност не съществува.

— Както сте едно с личността, която сте били преди секунда или преди седмица — продължи Пай, — както сте едно с личността, която ще бъдете след миг или след седмица, така и сте едно с личността, която сте били преди един живот, с личността, която сте в един алтернативен живот, с личността, която ще бъдете хиляди живота наред в така нареченото ви бъдеще.

Тя стана, изтупа праха от ръцете си.

— Трябва да тръгвам — каза тя. — Не забравяйте художника и слънчевия изгрев. Каквото и да се случва, каквото и да ви изглежда, че се случва, единствената реалност е любовта.

Тя отиде до Лесли и я прегърна за довиждане.

— О, Пай! — възкликна Лесли. — Как не ни се иска да си отиваш!

— Да си отида? Аз мога да изчезна, малките ми, но никога не мога да ви изоставя! Та, колко в последна сметка сме ние?

— Едно, скъпа Пай — казах аз и я прегърнах на сбогуване. Тя се засмя.

— За какво ви обичам! — възкликна тя. — Защото помните...

И изчезна.

С Лесли останахме още дълго на брега до рисунката на Пай в пясъка, като проследявахме осморката, която бе начертала и се любувахме на малките градчета, горички и приказката, която ни беше разказала.

Накрая тръгнахме прегърнати към Мърморко. Навих въжето на котвата, помогнах на Лесли да се качи в кабината, отблъснах хидроплана от брега и се качих. Мартин се извъртя бавно като ветропоказател в бриза и аз включих двигателя.

— Чудя се какво ли следва — казах аз.

— Странно — каза Лесли. — Когато кацнахме тук, аз си помислих, че вече сме извън рисунката и ми стана мъчно, като си представих, че пътешествието свърши! Сега чувствам... Тази среща с Пай сякаш завърши нещо за мен. Научихме толкова много неща и то толкова бързо! Ще ми се да можем да си отидем у дома и да обмислим всичко, да осмислим значението му...

— И на мен също! — казах аз. Вгледахме се един в друг продължително и се съгласихме без думи.

— Добре — казах аз. — Към къщи тогава. Остава само да научим как.

Пресегнах се към лоста за управление и го натиснах напред. Без да използвам въображението си, без да се мъча да визуализирам. Двигателят на Мърморко изрева и хидропланът се хвърли напред. „Защо ли това просто действие трябва да е толкова трудно, когато не виждам лоста?“, помислих си аз.

В момента, когато Мърморко се издигна над водата, планинското езеро изчезна и ние отново бяхме високо над рисунката с всички възможни светове, каквито имаше.

Рисунката се простираше под нас загадъчна както винаги, без никакви упътващи стрелки, табели, знаци. — Имаш ли някаква идея? Как да започнем? — попитах аз.

— Да следваме интуицията си, както винаги? — предположи Лесли.

— Интуицията е нещо твърде общо, твърде пълно с изненади — казах аз. — Ние не бяхме тръгнали да търсим Тинк, или Машара... или

Атила. Може ли интуицията да ни заведе до същото онова място в картинката, когато бяхме на път за Лос Анжелос?

Това ми приличаше на някой от онези хитроумни тестове за интелигентност — много лесни, когато вече знаеш отговора, но докато го намериш, можеш да се побъркаш.

Лесли докосна ръката ми.

— Ричард, когато кацнахме за първи път върху картинката — каза тя, — ние не мислехме за Атила, Тинк или Машара. В началото ние можахме да разпознаем себе си: срещата в Кармел, после младите ти и аз. Но колкото по-нататък летяхме...

— Точно така! Колкото по-нататък летяхме, толкова повече се променяхме. Значи казваш да се насочим назад, докато не видим нещо, което ни изглежда познато! Разбира се!

Тя кимна.

— Можем да опитаме. По кой път назад?

Огледахме се във всички посоки. Блестящата картина се простираше на всички страни, обаче нямаше нито слънце, нито земя — нищо, което да ни насочи.

Издигнахме се спираловидно нагоре като се взирахме в картинката за някакъв знак, напомнящ за мястото, където бяхме кацнали преди. Накрая далеч долу и в ляво от нас ми се стори, че забелязвам крайчеца на онова розово-и-златно, където бяхме открили Пай.

— Погледни, Лесли... — Наведох крилото на Мърморко, за да може тя да види. — Не ти ли се струва...

— Розово. Розово и златно! — възкликна тя. Спогледахме се със сдържана надежда в очите и се издигнахме спирално още по-нагоре.

— Това е — каза Лесли. — И по-нататък... след розовото, това не е ли зелено? Където срещнахме Машара, нали?

Извихме рязко наляво и се насочихме към първото място на картинката, което ни изглеждаше по-познато.

Хидропланът бръмчеше монотонно над матрицата на безбройните животи — малка прашичка в това необятно небе. Отминахме зелено-златното на Машара, коралите, стаили онази потресаваща нощ в Москва, тъмно-червения мрак на Атила. Имах чувство, че летим вече часове, откакто отново се издигнахме във въздуха.

— Когато изчезна Лос Анжелос, водата беше синя със златни и сребристи пътечки, помниш ли? — каза Лесли, като посочи към далечния хоризонт. — Не е ли това там? *Да!* — Очите ѝ блеснаха от облекчение.

— Не е толкова трудно, нали? На теб трудно ли ти е?

„Да, трудно ми е“, помислих си аз.

Наближихме синьото и златното — те се простираха пред нас чак докъдето поглед стига. Някъде там бяха точно тези няколко метра вода — вратата към нашия собствен свят — където ни беше нужно да кацнем. Къде ли?

Продължихме да летим, като завивахме ту в една, ту в друга посока, търсейки двете блестящи пътеки, които ни бяха довели до първата ни среща в Кармел. Под нас се разклоняваха милиони пътечки, милиони успоредни и пресичащи се пътечки.

— О, Ричи — каза накрая жена ми и гласът ѝ сега беше толкова натезал, колкото лек беше преди това.

— Никога няма да го намерим!

— Ще го намерим, естествено — казах аз. Но вътрешното ми аз се опасяваше, че тя е права. — Дали да не опитаме пак с интуицията? Нямаме голям избор. Всичко изглежда еднакво там долу.

— Добре — каза тя. — Ти или аз?

— Ти — казах аз.

Тя реклаксира, отпусната в мястото си, затворила очи и остана известно време мълчалива.

— Ляв завой. — Дали тя самата чу горчивината в гласа си? — Завий наляво и се спускай...

Барът беше почти празен. В края на стойката седеше един самотен мъж, а в сепаре отстрани — белокоса двойка.

Какво търсим в *бар*, помислих си аз. Отдавна толкова ненавиждам барове, че като видя някой, минавам на отсрещния тротоар.

— Да излизаме от тук.

Лесли сложи ръка на рамото ми и ме спря.

— Много места ни се струваха сбъркани, когато кацахме — каза тя. — А грешка ли беше Тинк? Или езерото Хийли?

Тя отиде към бара, обърна се да погледне възрастната двойка в сепарето и очите и се разшириха. Приблжих до нея.

— Изумително! — прошепнах аз. — Това сме ние, наистина, обаче... — Разтърсих глава.

Обаче *променени*. Нейното лице беше бледо като платно, неговото — също, устите и на двамата — сурово стиснати. Той беше изпит, с пепеляв цвят. Не бяха стари, а рухнали. На масата имаше две бутилки бира, хамбургери и чинии с пържени картофи. С корицата надолу между тях стоеше екземпляр от последната ни книга. Двамата бяха погълнати в разговор.

— Какво мислиш, че е това? — попита Лесли с понижен глас.

— Едно алтернативно ние, в собственото ни време, както четем нашата книга в бар?

— Защо те не ни виждат? — попита тя.

— Сигурно са пияни — казах аз. — Хайде да отидем.

Тя не обърна внимание.

— Трябва да говорим с тях, но не искам да им се натрапваме, изглеждат толкова потиснати. По-добре да седнем за малко в съседното сепаре и да послушаме.

— Да послушаме? Ти искаш да *ги подслушваме*, Лесли?

— Не ли? — попита тя. — Добре, тогава върви ти да се натрапваш, а аз ще дойда, като видя, че биха пожелали да имат компания.

Огледах внимателно двамата.

— Може би си права — казах аз.

Отдохме тихо в съседното до тях сепаре и седнахме на подалечната страна, за да можем да виждаме лицата им.

Мъжът се покашля и потупа книгата пред жена си.

— Можех *аз* да съм го сторил! — каза той между две хапки от хамбургера си. — Всичко в тази книга можех да съм го сторил!

Тя въздъхна.

— Сигурно би могъл, Дейв.

— Да, можех! — Той пак се разкашля. — Виж, Лорейн, момчето лети с един стар биплан. Така че какво? Знаеш, че аз съм започнал живота си с полети. Почти самостоятелни. Какво толкова трудно има да управляваш един стар биплан?

Не бях писал, че е трудно, помислих си аз. Бях писал, че возех пътници на туристически полети из провинцията, когато осъзнах, че животът ми е стигнал до задънена улица.

— В книгата има и други неща, освен стари самолети — каза тя.

— Да, той е дяволски лъжец. Никой не си изкарва прехраната по този начин — да се наема за туристически полети, излитайки от някое стърнище. Това е измислица. И неговата шик-съпруга сигурно също е измислица. Никой в книгата не е истина. Не виждаш ли?

Защо ли той беше толкова циничен? Ако аз прочетях книга от някое алтернативно аз, нямаше ли да видя себе си на страниците? И ако той е един аспект на това, което съм аз сега, помислих си аз, защо нямаме еднакви ценности? Какво, за Бога, търси той в бара, да пие бира и да яде прегорелия труп на някоя нещастна умряла крава?

В този ден той беше една нещастна душа, а по всичко изглежда, че се намираше в това състояние от доста време. Лицето му беше същото, което виждах в огледалото всеки ден, само дето чертите му бяха толкова изострени и дълбоки, сякаш се бе опитвал да задраска лицето си с нож. Той ме караше да се чувствам някак притеснено и напрегнато, изпитвах желание да се махна от него, да изляза от там.

Лесли забеляза, че се измъчвам и взе ръката ми в знак да проявя търпение.

— Е, и какво, ако и двамата са измислени, Дейви? — попита жената. — Това е просто книга. Какво толкова те дразни?

Той довърши хамбургера си и си взе картопки от нейната чиния.

— Искам само да кажа, че ти просто ме побърка като настояваше толкова да я прочета и аз я прочетох. Прочетох я и в нея няма нищо чак толкова особено. Аз самият бих могъл да направя всичко, което прави това момче. Не виждам защо мислиш, че е толкова... каквото и да е.

— Не мисля, че е какво да е. Смятам, че е това, което ти току-що каза — в тази книга можехме да бъдем ние.

Той я погледа смаяно, а тя вдигна ръка с жеста *остави ме да говоря*.

— Ако ти беше продължил да летиш, кой знае? А ти освен това пишеш, не забравяй, работиш в „Куриер“ и нощем пишеш разкази. Също като него.

— Фуу! Разкази нощем! И какво излезе от тях? — каза той. — Отхвърлят ги. Цяла кутия малки стандартни бланки с откази, които дори не са на цял лист. Кому е нужно всичко това?

— Може би си се отказал много скоро — каза тя, а гласът ѝ беше почти ласкав.

— Може и така да е. И да ти кажа, аз най-спокойно можех да напиша онази история за чайката, която е написал той! Като малък обичах да ходя на вълнолома и да гледам как летят птиците. И толкова ми се искаше да имам криле...

„Знам, помислих си аз. Ти се промъкваше между онези огромни скали, скриваше се от погледа и чайките прелитаха толкова близо до теб, че просто чуваше вятъра в крилето им! Ками от пера, които профучаваха край теб. После завой и те светкавично се спускаха по течението на вятъра, носеха се като прилепи, свободни в небето, а ти си седеше там, пуснал котва в твърдата скала.“

Внезапно ме обзе съчувствие към мъжа, усетих, че очите ме засмъдяха, като гледах това изнурено лице.

— Можех аз да съм написал тази книга, всяка дума от нея. — Той пак се разкашля. — И днес щях да бъда богат.

— Да — каза тя и в мълчание си довърши хамбургера. Той поръча още една бира, запали си цигара и за миг изчезна в синия дим.

— Защо изостави полетите, Дейв — попита тя, — щом толкова искаше да летиш?

— Никога ли не съм ти казвал? Много просто. Трябваше или да плащаш цяло състояние, за да се научиш, понеже струваше по двадесет долара на час, когато с тях можеше да преживееш цяла седмица, или да работиш като роб, да лъскаш самолети по цял ден, да помпаш гориво от сутрин до вечер, за да изкараш за един полет. А аз никога не съм бил роб на никого!

Тя мълчеше.

— Ти би ли го правила? — попита той. — Би ли се връщала всяка вечер от живота си воняща на бензин и смазочни масла, заради един час полет на седмица? При тези цени трябваше да карам така цяла година, за да получа свидетелство. — Той въздъхна дълбоко. — Наричат те „момче за всичко“. „Момче, избърши това масло“, „Момче, изчисти хангара“, „Момче, изхвърли боклука“. Не на мен!

Той се загледа в цигарата си така, сякаш тя самата беше димящата му памет.

— И в армията не беше по-добре — обади се той от облака, — но армията поне ти плаща и то в брой.

— Той се загледа в салона невиждащо, явно мислите му бяха в друго време. — Ходехме на маневри и понякога към нас се насочваха

изтребители като втречени копия, представи си, спускаха се над нас и после отново право нагоре, докато изчезнат от погледа и в такива моменти ми се приискваше да се бях записал във Военно-въздушните сили. Тогава щях да бъда пилот на изтребител.

„Не, помислих си аз. Армията беше твоят умен ход, Дейв. Армията, в която поне убиваш само по един човек на един път.“

Той отново въздъхна и се разкашля.

— Не знам, може би си права за книгата. Можех да бъда аз. Положително можеше да бъдеш и *ти*. Ти беше достатъчно хубава, за да бъдеш киноактриса.

— Той сви рамене. — Те двамата минават заедно и през лоши времена. Естествено, това е само негова грешка. — Той замълча, отпи дълга глътка от бирата. Изглеждаше тъжен. — Не им завиждам за това, но все пак изпитвам нещо като завист за начина, по който се обръщат нещата.

— Мен не ме съжالياвай — каза тя. — Аз се радвам, че не сме те! В техния живот има някои хубави неща, но той вечно е на ръба, а това ми е прекалено чуждо. Нямахте сън да ме лови, ако аз бях тя. Ние с теб имаме хубав живот — добра работа, никога не сме оставали без работа или фалирали, а няма и да ни се случи. Имам хубав дом, малко спестени пари. Може и да не сме най-смахнатите хора на света, може да не сме и най-щастливите, но аз те обичам, Дейв...

Той се засмя и потупа ръката й.

— Аз те обичам повече, отколкото ти мен...

— О, Дейвид! — възкликна тя и поклати глава.

Те замълчаха за доста дълго време. Колко се промениха в очите ми само за това кратко време, докато седяхме до тяхната маса! Предпочитам Дейв никога да не се бе научил да пуши, но той ми харесваше. Бях превключил от неприязненост на симпатия към тази страна от себе си, която никога не бях познавал. Омразата е любов без истини, беше казала Пай. Дали у всекиго, когото не харесваме, има такива истини, които, ако ги научим, биха променили мнението ни за него?

— Знаеш ли какво ще ти взема за нашата годишнина? — каза тя.

— Подарък за годишнината ли? Сега ли е? — попита той.

— Уроци по пилотиране! — каза тя. Той я погледна така, сякаш бе загубила разсъдъка си.

— Ти все още можеш да го направиш, Дейви. Знам, че можеш...
Те помълчаха малко.

— По дяволите! — възкликна той. — Не е справедливо.

— Нищо не е справедливо — каза жена му. — Но нали знаеш, понякога те казват шест месеца, а после то минава и хората си живеят така с години!

— Лорейн, толкова *бързо* мина времето. Сякаш вчера бях в армията, а всъщност беше преди тридесет години! Защо не ти казват, че толкова *бързо* минава?

— Казват ти — рече тя. Той въздъхна.

— И защо не ги слушахме?

— Каква разлика щеше да има?

— Сега щеше да има — каза той, — ако можех да го изживея отново, но знаейки.

— Какво ли бихме казали сега на децата си, ако ги имахме? — попита тя.

. — Бих им казал да мислят за всичко. *Наистина ли искам да правя това!* Няма значение какво правиш, важното е *дали искаш да го правиш*.

Тя го погледна изненадана. Той явно не говори често така, помислих си аз.

— Бих им казал, че никак не е весело, когато стигнеш до последните си шест месеца, — каза той, — да се чудиш какво ли се е случило с най-доброто, което си могъл да бъдеш, какво ли се е случило с нещата, които имат значение? — Той се разкашля, намръщи се, угаси фаса в пепелника. — Ще им кажа, че никой не е искал да попадне в... посредствеността, но се случва, деца, случва се, освен ако не обмисляте всяко нещо, което правите, освен ако не избирате всеки път най-доброто, което сте се научили да виждате.

— Ти би трябвало да пишеш, Дейви. Той махна с ръка отрицателно.

— И изглежда, че накрая най-изненадващо стигаш до тази проверка: Гордея ли се със себе си? Аз дадох *живота* си, за да стана тази личност, която съм сега! Заслужаваше ли си да платя тази цена?

Внезапно гласът му прозвуча ужасно изморено.

Лорейн извади книжна кърпичка от чантичката си, облегна глава на рамото му и попи сълзите си. Съпругът ѝ я прегърна, потупа я,

избърса собствените си очи и двамата останаха безмълвни, обаждаше се само упоритата му кашлица.

Може и да беше прекалено късно, за да разкаже това на децата си, помислих си аз, но той все пак го каза на някого. Каза го на жена си, каза го и на нас — на една маса и една вселена разстояние от тях. О, Дейв...

Колко често си бях представял този човек, колко пъти бях изпробвал решенията си над него: ако кажех „не“ на това изпитание, ако играех на сигурно, как ли бих се чувствал един ден, когато погледна назад към това, което съм направил? В много случаи изборът беше едно лесно „не“: не, не искам да ограбвам банки, не, не искам да се проливам, не, не искам да спазарявам живота си срещу евтини сензации. Обаче изборът да предприема някоя истинска авантюра преценявах от неговата гледна точка: когато се обърна един ден назад към това, ще бъда ли доволен, че съм дръзнал или ще бъда доволен, че не съм се осмелил? А сега той беше тук лично и ни говореше.

— Горките същества! — каза тихичко Лесли. — Ние ли сме това, Ричи, закопняли да бяхме живели различно?

— Ние много се претоварваме — измърморих аз в отговор. — Такова щастие е, че се имаме един друг. Бих желал да разполагаме с повече време, за да се порадваме просто на това да поседим заедно на спокойствие.

— И аз също! Знаеш ли, можем малко да позабавим темпото, Уки — каза тя. — Не е нужно да ходим все по конференции, да правим филми и да се залавяме с десет проекта едновременно. Дори ми се струва, че не е нужно да се борим повече с Данъчната служба. Може би трябваше да напуснем страната, да заминем за Нова Зеландия и да останем във ваканция до края на живота си, както искаше ти.

— Радвам се, че не го сторихме — казах аз. — Радвам се, че останахме. — Погледнах я. Аз я обичах заради годините, през които бяхме заедно. Няма значение, че бяха години на борба, но те бяха и години на най-голямата радост в живота ми.

Трудни времена, красиви времена, каза тя с поглед, и аз не бих ги заменила за нищо друго.

— Хайде да си вземем дълга отпуска, когато се върнем, — казах аз, погледнал на нещата от друга перспектива заради тази помръкнала двойка, усетил в себе си ново прозрение.

Тя кимна.

— Нека да премислим живота си.

— Знаеш ли какво мисля, Дейви, мили мой? — проговори Лорейн, успявайки да се усмихне. Той се прокашля и ѝ се усмихна в отговор.

— Никога не знам какво мислиш.

— Мисля си да вземем тази салфетка тук — тя отвори чантичката си, — и този молив, и да направим един списък на нещата, които най-много ни се иска да извършим и да направим от тях най-хубавите шест месеца... най-хубавото време от нашия живот. Какво бихме направили, ако не бяха всички тези лекари с всичките им „може“ и „не може“? Щом признават, че не могат да те излекуват, тогава откъде-накъде ще ни казват какво да правим с времето, което ни остава да бъдем заедно? Мисля да съставим този списък и после да тръгнем и да правим каквото си искаме.

— Лудо момиче си ти — каза той. Тя написа на салфетката:

— Уроци по пилотиране, най-сетне...

— О, моля ти се — каза той.

— Нали ти сам каза, че можеш да правиш всяко нещо, което може и той — каза тя, като докосна книгата. — Това е просто за развлечение. Хайде. Какво друго?

— Ами, винаги ми се е искало да пътувам, може би да отидем в Европа, щом сме решили да си мечтаем.

— Къде в Европа? Кое място по-точно?

— Италия — отговори той, сякаш бе мечтал за нея цял живот.

Тя вдигна вежди и записа.

— Но преди да заминем, бих искал да понаучим малко италиански, за да можем да разговаряме с хората там.

Тя го погледна учудено, моливът застина за миг във въздуха.

— Ще си намерим някои учебници по италиански — каза тя, — Знаем, че има и на касети. — Тя вдигна поглед. — Какво друго? Списъкът е за *всичко, което поискаш*.

— О, нямаме време — каза гой. — Да бяхме направили това...

— Да бяхме, глупости! — каза му тя. — Никакъв смисъл няма да си пожелаваме нещо за миналото, щом нищо не можем да върнем. Защо да не си пожелаем неща, които все още можем да направим?

Той се замисли над това за миг и тъгата в погледа му изчезна. Сякаш тя му беше вдъхнала нов живот.

— Дяволски права си! — възкликна той. — За времето! Прибави и сърфинг!

— *Сърфинг* ли? — възкликна тя, широко отворила очи.

— Какво ще каже за това докторът? — попита той с дяволита усмивка.

— Ще каже, че не е здравословно! — засмя се тя и го записа. — Какво друго?

Лесли и аз се спогледахме и се разсмяхме.

— Може и да не ни казаха как да се върнем у дома — обадох се аз, — но със сигурност ни казаха какво да правим, когато се върнем там.

Лесли кимна, натисна напред невидимия лост и барът изчезна.

Отново във въздуха, ние търсехме в рисунката някакъв ключ, някакъв знак за пътя към дома. Пътеките, естествено, се разклоняваха все така във всички посоки едновременно.

— Чудя се дали няма да прекараме остатъка от живота си в непрекъснато влизане и излизане от живота на други хора, докато търсим нашия собствен живот? — каза Лесли.

— Не, мила, той е точно тук — излъгах аз. — Трябва да е тук! Просто нека имаме търпение, докато намерим ключа, какъвто и да е той.

Тя ме погледна.

— Изглежда този път ти имаш много по-ясно предчувствие от мен. Защо не избереш ти мястото и да опитаме?

— Още веднъж по интуицията ли? И щом затворих очи, разбрах, че наистина това е мястото.

— Право напред! Подготви за кацане.

Той беше рухнал на леглото в хотелска стая, сам. Моят близък, абсолютен близък, лежеше, облегнат на лакът, втренчен в прозореца. Той не беше аз, но съдейки по това колко се приближаваше до мен по външен вид, разбрах, че не сме далеч от дома.

Стъклените врати гледаха към балкон, който излизаше към игрище за голф, а след него — високи борове. Ниски облаци, по покрива монотонно барабанеше упорит дъжд. Или беше късен следобед, или облаците бяха толкова плътни и тъмни, че денят се бе превърнал в сумрак.

С Лесли стояхме на балкона и гледахме към стаята.

— Имам чувство, че той е изпаднал в ужасна депресия, не мислиш ли? — прошепна тя. Кимнах.

— Странно е за него да лежи така и нищо да не прави. Къде ли е Лесли?

Тя поклати глава и го погледна загрижено.

— Чувствам се..., някак неудобно в тази ситуация — каза тя. — Май е по-добре ти сам да говориш с него.

Мъжът лежеше неподвижно, обаче не спеше.

— Иди, мили — настоя тя. — Струва ми се, че той има нужда от теб.

Стиснах ръката ѝ и влязох в стаята без нея.

Той се бе втренчил в сивотата и едва кимна с глава, когато се появих. Върху покривката на леглото до него имаше портативен компютър, от лампичката се виждаше, че е включен, обаче екранът беше празен като лицето му.

— Здравсти, Ричард — казах аз. — Не се стряскай. Аз съм...

— Знам — въздъхна той. — Проекция на изтормозеното ми съзнание. — Той отново се втренчи в дъжда.

Така рухнал, неспособен дори да помръдне, ми приличаше на повалено от светкавица дърво.

— Какво се е случило? — попитах аз. Никакъв отговор.

— Защо си толкова потиснат?

— Нищо не излезе — проговори най-сетне той. — Нямам представа какво се случи. — Отново пауза. — Тя ме напусна.

— *Лесли? Лесли да те е напуснала?*

Едва доловимо кимване от фигурата на леглото.

— Каза ми, че ако аз не напусна къщата, тя ще се махне, защото не можела повече да ме понася. Вярно, че аз се магнах от къщи, обаче тя напусна брака ни.

Не може да бъде, помислих си аз. Какво ли е принудило една алтернативна Лесли да каже, че не може повече да го понася? Бяхме преминали заедно през толкова ужасни времена — моята Лесли и аз — години на борба след банкрута ми, времена, в които сме стигали до толкова изтощение, че едва можехме да продължим нататък, били сме толкова притискани от живота, че почти губехме перспектива и търпение, времена, когато дори сме се карали. Но никога не е било *сериозно*, никога не сме се разделяли, никога никой от двамата не е казал „ако ти не се махнеш, ще го сторя аз“. Какво ли толкова лошо от нещата, които са ни се случвали на нас, може да е станало?

— Тя не иска да говори с мен. — Гласът му беше не по-малко безжизнен от тялото му. — Опитам ли се да обсъдя нещата с нея, тя ми затваря телефона.

— Какво си направил? — попитах аз. — Да не си се пропилил? Или си почнал да взимаш наркотици? Да не...

— Не бъди идиот — каза той засегнат. — Аз съм си аз! — Той затвори очи. — Махай се от тук. Остави ме сам.

— Извинявай, глупаво беше от моя страна — казах аз. — Но просто не мога да си представя какво може да ви е довело до скъсване.

Трябва да е нещо монументално!

— Не! — каза той. — Дреболии, всичко беше от дреболии! Бяхме претрупани с купища задължения — данъци, сметки, филми, книгата, хиляди изисквания и предложения от цял свят. Всичко трябваше да бъде свършено и то *както трябва*, според нея, затова и потъваше в работа до полуда, нескончаемо. Преди години тя се зарече, че животът ми никога повече няма да се превръща в онзи хаос, какъвто беше, преди да се срещнем. И си държеше на думата.

Той се поразприказва, явно доволен да поговори с някой, дори той да беше проекция на собственото му съзнание.

— Мен никога не са ме интересували дреболиите от всекидневието, затова тя се натовари да оправя всичко — едната ръка жонглира с три компютъра, другата — с десет хиляди бланки, искания и последни предупреждения. И тя държеше на онова обещание, дори ако би й коствало живота, разбираш ли?

Последното го произнесе така, сякаш искаше да каже „дори ако би ми коствало живота“. Говореше с горчивина, обиден.

— Не й остава никакво време за мен, никакво време за каквото и да било друго, освен за работата. А аз не мога да й помогна, защото тя се страхува до смърт да не би пак да оплета нещо.

— Затова й напомних, че целият този свят е илюзии, не го взимай толкова на сериозно и по-добре аз да отида да покарам малко самолета. Проста истина, но когато тръгнах, тя ме погледна така, сякаш щеше да ме изпари с поглед!

Той лежеше на леглото като на кушетка на психоаналитик.

— Тя се промени, постоянното напрежение много я промени. Вече не е така очарователна, забавна и красива. Просто ще речеш, че кара булдозер из огромно бунцище и трябва да разкара еди колко си книжа точно до петнадесети април, или тридесети декември, или до двадесет и шести септември, и спре ли за миг, те ще я затрупат цялата, а аз я питам какво става с нашия живот, а тя крещи, слушай, ако беше поел част от цялото това бреме тук, може би щеше да разбереш!

Ако не знаех, че този човек съм аз, щях да си помисля, че той е изпаднал в делириум.

И все пак веднъж аз самият едва не хванах неговия път и бях изпаднал в лудост почти колкото него. Толкова лесно можеш да се загубиш в тайфуна от незначителни подробности, да изоставиш

настрани най-важните неща в живота си, просто защото си сигурен, че нищо не може да подложи на изпитание една толкова изключителна любов и тогава един ден откриваш, че самото живеене се е превърнало в незначителна подробност и в този процес ти си станал чужденец за човека, когото най-много обичаш.

— Аз вече съм бил там, където си ти сега — казах му, леко преиначавайки истината. — Може ли да ти задам един въпрос?

— Продължавай, питай ме — каза той. — Повече нищо не може да ме нарани. Всичко помежду ни е свършено. Но вината не е *моя*. Вярно е, че дребните неща съсипват, обаче това бяхме *ние*. Двете души, родени една за друга, моля ти се! Представяш ли си?

За малко само се бях върнал в някогашните си времена, просто за няколко дни, а тя се оплаква, че само ѝ създавам още работа, когато и без това вече затъвала. Тя прави цял списък разни дребни неща, които иска аз да направя и не ги ли направя на часа и позабравя нещо толкова глупаво, като да сменя изгорялата крушка, например, тя ме обвинява, че товаря само нея с абсолютно всички задължения. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Естествено, че ще ѝ помагам, но непрекъснато ли? А и да не можех, нима това беше достатъчна причина, за да разбие брака ни? Не би трябвало да е така. Обаче дреболиите се трупат ли трупат една върху друга и накрая всичко се срутва. Казвам ѝ аз да изключи за малко, да погледне нещата и откъм светлата страна, ама *неее!* Някога нашият брак представляваше любов и уважение, а сега е само напрежение, нескончаеми проблеми и ядове. Тя просто не може да види кое е най-важното! Тя...

— Слушай, моето момче, кажи ми едно нещо — прекъснах го аз.

Той спря да се оплаква и ме погледна изненадан, че още съм там.

— Откъде накъде тя трябва да смята, че ти заслужаваш всичко това? — попитах аз. — Какво толкова велико има в теб, че тя трябва да е все така влюбена?

Той смръщи вежди, отвори уста, но не произнесе нито дума. Сякаш бях някакъв магьосник, който го е лишил от дар слово. После се загледа в дъжда, някак озадачен.

— Какво всъщност ме попита? — проговори той след малко.

— Какво толкова има в теб — повторих аз търпеливо, — че жена ти да е длъжна да те обича? Той се замисли пак, сви рамене и се

предаде.

— Не знам.

— Ти обичаш ли я? — попитах аз. Той почти недоловимо поклати глава.

— Вече не — отговори той, — но не е лесно, когато...

— Ти разбираш ли я, подкрепяш ли я в трудни моменти?

— Честно ли? — Той се позамисли пак. — Не всъщност.

— Ти обръщаш ли й внимание, откликваш ли на нейните чувства? Грижиш ли се за нея, проявяваш ли съчувствие?

— Не бих казал. — Той изглеждаше мрачен. — Не.

Той обмисляше всеки въпрос, който му задавах. Питам се дали му беше нужна смелост, за да ми отговаря или отчаянието го заставяше да погледне истината в лицето.

— Ти общителен ли си, обичаш ли да разговаряш, можеш ли да бъдеш забавен, интересен, вдъхновяващ, ентузиазиращ, насърчаващ?

Той за пръв път се понадигна и седна в леглото, после ме погледна.

— Понякога. Всъщност, едва ли. — Дълга пауза. — Не, всъщност.

— Романтичен ли си? Мислиш ли за нея? Правиш ли за нея разни дребни, приятни неща?

— Не.

— Готвиш ли хубаво? Поддържаш ли къщата в ред?

— Не.

— Може ли да се разчита на теб, можеш ли да се справяш с разните проблеми? Можеш ли да бъдеш за нея спокоен пристан и да я предпазваш от неприятностите?

— Не всъщност.

— Може би си способен бизнесмен?

— Не.

— Приятел ли си за нея?

Той се замисли дълго над това.

— Не, не съм — отговори накрая.

— Е, и ако на първата си среща с нея ти се беше похвалил с всички тези недостатъци, мислиш ли, че тя би пожелала да те види втори път?

— Не.

— Защо тогава тя не те е напуснала по-рано? — попитах аз. —
Защо е останала?

Той вдигна поглед, изпълнен с мъка.

— Защото е *омъжена за мен* ли?

— Сигурно. — И двамата млъкнахме, замислени над това.

— Смяташ ли, че си в състояние да се промениш? — попитах го аз. — Да превърнеш всички тези минуси в плюсове?

Той ме погледна, изтощен от своите отговори.

— Разбира се, че ще мога. Някога аз бях най-добрият й приятел, бях... — Той помълча, опитвайки се да си спомни какво още е бил за нея.

— И ако си възвърнеш тези неща, тези качества, това ще ти навреди ли? — попитах аз. — Ако ги прилагаш на практика... това ще те унижи ли някак?

— Не.

— Ще загубиш ли нещо, ако ги прилагаш?

— Нищо, предполагам.

— А нещо ще спечелиш ли?

— Много ще спечеля! — каза той накрая, сякаш тази идея беше чисто нова за него. — Струва ми се, че тя би могла да ме обикне отново. А ако успее, и двамата ще бъдем щастливи. — Той се замисли отново. — Някога всеки миг, прекаран заедно, беше нещо великолепно. Романтично беше. Обсъждахме всякакви идеи, откривахме нови гледни точки... винаги беше много вълнуващо. Ако имаме време, ние отново бихме станали такива.

Той замълча, после си призна самата истина.

— Аз наистина можех да й помагам много повече. Само че толкова бях свикнал тя да върши всичко, по-лесно ми беше да я оставям тя да го върши. Но ако й бях помагал, ако бях поел своя дял, мисля, че щях да си възвърна самоуважението.

Той стана, погледна през прозореца, поклати глава и почна да крачи из стаята.

Беше се преобразил по забележителен начин. Дали наистина беше осъзнал всичко едва сега, попитах се аз.

— Защо ли не се сетих сам? — попита той. После ме погледна. — Всъщност май сам се сетих.

— Години са били нужни, за да слезеш толкова надолу — казах аз предупредително, — колко години ще ти трябват, за да се издигнеш отново горе?

Въпросът го слиса.

— Нито една — отговори той. — Аз вече се промених! И нямам търпение да го проверя!

— Толкова бързо ли?

— Веднъж осъзнаеш ли проблема, не ти е нужно време, за да се промениш, — каза той и лицето му се озари от вълнение. — Ако някой ти подаде гърмяща змия в ръката, не ти трябва много време, за да я хвърлиш, нали? Трябва ли аз да я държа, само защото тази змия съм аз? Не, благодаря.

— Мнозина биха го направили.

Той седна на стола до прозореца и ме погледна.

— Аз не съм мнозина — каза той. — Аз лежа тук два дни и си мисля, че онези влюбени души, които бяхме с Лесли, са се измъкнали заедно в някакво различно, щастливо бъдеще, а нас са ни оставили в това жалко измерение, в което не можем дори да си говорим.

— Бях напълно убеден, че е виновна тя, затова не можех да откроя изход — все си мислех, че за да се оправят нещата, ще трябва *тя* да се промени. Но сега... Щом вината е в *мен*, аз мога да се променя! И като се променя и задържа така поне един месец, окаже ли се, че все още сме нещастни, *тогава* можем да помислим дали да не се промени тя!

Той пак стана и закри из стаята. Поглеждаше ме като че ли бях страхотен терапевт.

— Знаеш ли, още няколко въпроса! Защо трябваше да идваш ти, откъдето и там да идваш? Защо сам не си зададох тези въпроси? Още преди месеци!

— Защо, наистина? — попитах аз.

— Не знам. До такава степен бях свикнал да негодувам срещу нея и всичките проблеми... като че ли тя ги *създаваше*, а не че се мъчеше да се справя с тях. А аз непрекъснато се самосъжалявах, като си мислех колко е различна тя от жената, която толкова силно бях обичал.

Той седна на леглото и скри за миг лице в дланите си.

— Знаеш ли за какво мислех, когато ти дойде? Каква е последната стъпка на един отчаян човек...

Той отиде до балкона и погледна навън така, сякаш не валеше дъжд, а грееше слънце.

— Отговорът е: *да се променя*. Ако не успея да променя себе си, значи заслужавам да я загубя! Но сега, след като го проумях, аз знам как да я направя щастлива. А когато е щастлива, тя... — Той спря и ме погледна ухилен: — Ти просто не можеш да си представиш!

— А защо е длъжна тя да повярва, че си се преобразил? — попитах аз. — Не всеки ден се е случвало ти да си отидеш от къщи най-безгрижно и да се върнеш като онзи влюбен мъж, за когото тя се е омъжила.

Той се замисли над това, отново натъжен за миг.

— Прав си — каза той. — Няма причина, поради която тя да ми повярва. Може да отнеме цели дни, докато го повярва, или пък месеци, а може и никога. Може и никога повече да не поиска да ме види. — Той помисли още малко и се обърна към мен. — Истината е, че това да се променя аз, си зависи от мен. А дали тя ще забележи... и как ще го възприеме — това зависи от нея.

— А ако не иска да те изслуша — казах аз. — как смяташ да й разкажеш какво се случи?

— Не знам — каза тихо гой. — Ще трябва да намеря начин. Може би тя ще го долови по гласа ми.

Той отиде до телефона, набра един номер.

Аз сякаш вече бях изчезнал — толкова съсредоточено се обаждаше той, така изпълнен с бъдещето, което едва не бе загубил.

— Здравей, мила — каза той. — Разбирам те, ако искаш да затвориш, но аз проумях нещо, което може би ще искаш да узнаеш.

Той слушаше отговора ѝ, а цялото му съзнание се бе превърнало в поглед, който я виждаше там, на стотици километра разстояние.

— Не, позвъних ти, за да ти кажа, че *ти* си права — каза той. — Проблемът съм аз. Аз не бях прав, бях егоистичен и несправедлив към теб и просто не мога да ти кажа колко много съжалявам! Аз съм този, който трябва да се промени, а аз вече се промених!

Той пак се заслуша в отговора ѝ.

— Мила моя, обичам те от цялото си сърце. И още повече сега, след като проумях какво ти е коствало да останеш толкова дълго с мен.

И кълна ти се, че ще те накарам да бъдеш доволна, че си го правила!

Той се заслуша пак и съвсем неуловимо се усмихна.

— Благодаря ти. В такъв случай дали би имала време... за една среща със съпруга си, преди да не го видиш никога вече?

Тръгнах си, докато гои говореше, измъкнах се тихо на балкона при моята Лесли, нежно я целунах. Прегърнахме се, радостни, че сме заедно, радостни да бъдем себе си.

— Дали ще продължат заедно? — попитах аз. — Може ли изобщо някой да се промени толкова много и така бързо?

— Надявам се — каза Лесли. — Аз му вярвам, защото не се оправдаваше. Той искаше да се промени!

— Винаги ми се е струвало, че хора, които са родени един за друг, могат да се обичат, без да си поставят никакви условия и нищо не може да ги раздели.

— Без условия ли? — каза тя. — Ако аз стана жестока и се изпълня с омраза без всякаква причина, ако започна да издевателствам над теб непрекъснато, нима ще ме обичаш вечно? Ако започна да те пребивам от бой, да изчезвам по цели дни, да лягам с всеки срещнат мъж, да пропилявам на хазарт и последния ни цент и да се връщам в къщи пияна, нима изобщо ще можеш да ме обичаш и обожаваш?

— Когато го представяш така, естествено, че любовта ми ще угасне — казах аз. „Колкото повече ни заплашват, помислих си, толкова по-малко обичаме.“

— Интересно, излиза, че да обичаш някого без условия, означава, че *не те интересува* кой е той или какво прави! Излиза, че безусловна любов е същото като безразличие! Тя кимна.

— И аз така мисля.

— Тогава ме обичай условно, моля те — казах аз.

— Обичай ме, когато съм най-добрият човек, който мога да бъда, и изстивай към мен, ако започна да ставам егоист и досаден. Тя се засмя.

— Добре. Но и ти също, моля те. Надникнахме още веднъж в стаята, видяхме, че другият Ричард още е на телефона и се усмихва.

— Защо този път не опиташ ти да издигнеш Мърморко във въздуха — каза Лесли. — Трябва да се увериш, че наистина можеш, преди да сме се върнали у дома.

Погледнах я и в този миг на просветление протегнах ръка за лоста на нашия невидим хидроплан, визуализирах го под ръката си и го натиснах напред.

Нищо. Нищо не потрепна — нито хотелът, нито планината или дърветата, светът остана неподвижен около нас.

— О, Ричи — каза тя, — много е лесно. Просто се фокусирай.

Преди да съм опитал отново, появи се познатият земетръсен тътен, вселената се замъгли в смяната на времето си. Лесли вече бе натиснала лоста напред.

— Нека да опитам пак — казах аз.

— Добре, мили — каза тя. — Ще го върна обратно. И не забравяй, номерът е да се *фокуси...*

В този момент ние се откъснахме и се вдигнахме във въздуха, морето остана под нас. Когато тя върна лоста назад, моторът се задави, опита се да поеме отново, но беше късно.

Мартин Сийбърд се издигна нагоре, после започна да пада към водата.

Знаех, че приземяването ще е трудно. Но изобщо не очаквах толкова мощен удар — сякаш в кабината избухна бомба.

Чудовищна сила изтръгна коланите ми като конци, изхвърли ме през предното стъкло и ме заби с лицето надолу във водата. Когато, останал без дъх, успях да се измъкна на повърхността, Сийбърд беше на петна-десетина метра от мен — с опашка към небето, а от водата се издигаше пара от нажежения мотор.

Не!, помислих аз. *Не! НЕ!* Гмурнах се към самолета, нашият прекрасен Мърморко се белееше в тъмните води, гмурнах се в разбитата, потъваща кабина. Налягането в ушите ми растеше, край мен ревеше разпадащият се самолет, изтръгнах разкривения капак, измъкнах тялото на Лесли — безволево, безжизнено, бялата ѝ блуза се рееше с ефирни бавни движения около нея, златните ѝ коси се полюшваха разпуснати с изящни безжизнени движения — и се заиздигах с него нагоре, към мътно светещата повърхност, толкова високо над нас. Тя е мъртва. Не, не, не. Искам да умра, нека дробовете ми да се пръснат, нека да се удавя!

После в душата ми надделя самоизмама: не си сигурен, че тя е мъртва. Трябва да се опиташ да я спасиш.

Тя е мъртва.

Трябва да се опиташ!

Шансът беше едно на хиляда. Когато стигнах на повърхността, бях крайно, абсолютно изтощен.

— Всичко е наред, миличка — задъхано повтарях аз. — Ще се оправим...

Една рибарска лодка с голям двоен извънбордов мотор едва не налетя върху нас с огромна скорост, като ни обля в пяна и пръски. Един мъж се хвърли в пяната, завързан със спасително въже.

За по-малко от десет секунди стигна до нас, завърза ни и извика:
— Прибери ги, двама са. Тегли!

Аз не бях призрак и това не беше сън. Камъкът беше истински, ледено-твърд под бузата ми. Не бях безстрастен наблюдател на сцената, аз бях сцената и никой не наблюдаваше.

Лежах върху нейния гроб на склона, по който тя беше посадила полски цветя, и сподавено плачех. Под мен — студена трева. На камъка пред лицето ми, една дума: *Лесли*.

Есенен вятър, но не го усещах. Това беше нашият дом в собственото ми време, но не ме интересуваше. Напълно, абсолютно сам вече три месеца след катастрофата, аз още не можех да дойда на себе си. Чувствах се така, сякаш някаква огромна театрална завеса се бе стоварила върху мен и ме беше покрила плътно, като ме задушаваше, смазваше ме с чувството за безвъзвратна загуба и плесенясала скръб. Никога не бях си давал сметка какъв кураж е нужен, за да не се самоубиеш, когато умре съпругата, когато умре съпругът. Повече кураж, отколкото имах аз. Ужасно трудно ми беше да удържа обещанията, които бях дал на Лесли.

Колко пъти сме си правили планове: да умрем заедно, каквото и да се случи, да умрем заедно. „Но в случай, че не стане така, — беше ме предупредила тя, — ако аз умра първа, ти трябва да останеш. Обещай ми!“

„Ще ти обещаая, ако ти ми обещаеш...“

„Не! Ако ти умреш, за мен няма да има никакъв смисъл да живея повече. Искам да бъда с теб.“

„Лесли, как можеш да очакваш от мен да ти обещаая, че ще продължа да живея, щом не ми обещавах и ти? Не е честно! Аз бих ти обещаал, защото има някакъв шанс това да се случи по някаква

определена *причина*. Но няма да ти обещаю това, ако и ти не го направиш.“

„Причина ли? Каква възможна причина?“

„Говоря само теоретично, но може би ние с теб бихме открили някакъв начин да преминем през това. Ако любовта не е мотивация да преодолеем смъртта, не знам какво може да бъде тогава. Може би бихме се научили да бъдем заедно, макар винаги да са ни втълпявали, че смъртта е нашият край. Може пък смъртта да е просто една различна перспектива, една хипноза и ние бихме могли да се де-хипнотизираме. Какъв шанс би било да се пише за това!“

Тя се бе засмяла.

„Сладичкият ми, обожавам начина, по който успяваш да измисляш тези неща, — бе казала тя. — Но не виждаш ли, че потвърждаваш моята мисъл? Ти не само си човек, който четеш книги за смъртта, но ти си също писател. Така че стига само да има някакъв шанс да постигнем това... де-хипнотизиране, значи има смисъл да останеш, ако аз умра. Би могъл да научиш много неща и да напишеш за тях. Но ако умреш ти, за мен няма никакъв смисъл да оставам. Без теб аз няма да мога да пиша. Затова закълни се!“

„Изслушай това — бях й казал аз и зачетох от една книга за смъртта: — «... и както стоях сама в нашата всекидневна, потънала в отчаяна скръб по скъпия ми Робърт, една книга падна от лавицата без никаква причина. Аз подскочих, толкова се стреснах, и когато я взех от пода, страниците се разгърнаха и пръстът ми попадна на изречението *Аз съм с теб!*, подчертано от неговата писалка.»“

„Много хубаво“ — бе казала тя. Скептичната ми жена бе приела доста резервирано разговора на тази тема.

„Не вярваш ли в това? — бях я попитал аз. — Нима ти си една невярваща Лесли?“

„Ричард, опитвам се да ти кажа, че ако ти умреш...“

„А какво ще помислят хората? — бях казал аз. — За бога, ние навсякъде разказваме, навсякъде *пишем*, че предизвикателството на живота в пространство-времето е да те накара да използваш силата на любовта, за да превърнеш нещастieto в нещо стойностно, а ти какво? — една минута след като умра, взимаш уинчестера и се застрелваш, така ли?“

„Не мисля, че ще ме интересува какво биха помислили хората в такъв момент...“

„Няма да те интересува ли! Лесли...!“

Така бяхме разговаряли ние неведнъж. Никой от двамата не можеше да допусне мисълта, че ще живее без другия, но всеки накрая се бе заклел, че няма да има самоубийство.

Сега съжалявах за дадената дума. Тайно бях убеден, че ако не умрем заедно, аз ще умра пръв. А знаех, че аз ще мога да прескоча през стената от онзи свят в този, като елен през бодлива тел, за да бъда с нея. Обаче от този свят в другия...?

Лежах в тревата, притиснал лице към ледения гладък надгробен камък. Нещата, които знаех за смъртта, заемаха цели лавици с книги; а това, което Лесли знаеше за нея, можеше да се побере във вечерна чантичка и щеше да остане място за портмонето и бележника ѝ. Колко глупав бях да ѝ обещавам!

Добре, Лесли, никакво самоубийство. Обаче смъртта ѝ ме направи още по-небрежен към себе си. Късно нощем карах по тесните улички на острова нейната раздрънкана стара лимузина Торанс със скорост, която би подхождала повече за спортен автомобил, изобщо не слагах предпазните колани и се отдавах на спомени.

Харчех пари безразсъдно. Сто хиляди долара за Хонда Старфлаш — спортен самолет, седемстотин конски сили, само петстотин килограма. Сто хиляди долара, за да летя бясно през уикенда в атракционни полети за местните запалянковци по авиоспорта.

Никакво самоубийство, бях казал аз, но пък изобщо не бях обещавал на жена ми да не летя на състезания.

Изправих се с мъка от гроба ѝ и тежко закрачих към къщи. Залезът бе обагрил с огнени цветове небето и в такива моменти Лесли често пъти се превръщаше направо в облак от наслада, като гледаше какво прави с цветята ѝ залезът, посочваше ми едно, водеше ме до друго. Сега навсякъде беше сиво.

Пай ни бе казала, че ще можем да намерим обратния път към нашето собствено време. Но защо не бе споменала, че пътят ни към дома минава през катастрофа в морето и че единият от нас ще умре!

По цели дни изучавах моите книги за смъртта, накупих още. Толкова хора са се разбивали в тази стена! И все пак единствената посока, в която е била преминавана тя, е било от тази страна в другата.

Дори Лесли да беше с мен, да ме гледаше или слушаше, тя не ми даваше никакъв знак. Никаква книга не падаше от лавиците ни, по стените не се очертаваха никакви силуети.

Нощем изнасях възглавницата и спалния си чувал на верандата, под открито небе. Непоносимо ми беше да спя в нашето легло без нея.

Сънят ми — някога моя школа, университет, аула за приключения из други светове — сега се изпълваше със смътни сенки, епизоди от неми филми. Понякога я зървах, запътвах се към нея, за да бъдем заедно и се събуждах — сам, в отчаяние. По дяволите! *Защо тя не беше научила някои неща!*

Колкото и да ми беше мъчително, извършвах мислено отново и отново онези фантастични полети над рисунката в океана, като детектив, който изследва труп, за да открие ключ към разгадката. Някъде там трябва да имаше отговор! Или иначе ще умра, въпреки клетвата.

Толкова ясна нощ никога не бях виждал, звездите се въртяха в часове, часовете в звезди, ярки колкото през онази нощ с Льо Клерк в древна Франция...

Знайте, не около вас винаги е реалността на любов-та и във всеки момент вие имате силата да преобразите своя свят с познанията си.

Не се страхувайте, не се стъписвайте пред тази привидност, която е мракът, пред този празен плащ, който е смъртта.

Вашият свят е точно толкова мираж, колкото всеки друг. Вашето единение в любовта е реалност, а миражите не могат да променят реалността. Не забравяйте това. Няма значете какво изглежда, че е...

Където и да отидете, вие винаги сте заедно, неразривно свързани с този, когото обичате повече от всичко, в отправната точка на всяка перспектива.

Вие не създавате своя собствена действителност. Вие създавате свои собствени привидности.

Ти имаш нужда от нейната сила. Тя има нужда от твоите крила. Заедно, вие ще летите!

Ричи, толкова е лесно. Просто се фокусирай!

Гневно ударих с юмрук по пода на верандата, яростният дух на Атила се изтръгваше на свобода, за да ми помогне.

„Не ме интересува, че сме катастрофирали, мислех си аз, дори не вярвам, че сме катастрофирали, *не сме катастрофирали*, дявол да го вземе! Не ме интересува какво съм видял, или чул, или пипнал, или вкусил, не ме интересуват абсолютно никакви други доказателства, освен самия живот! Никой не е умирал никой не е погребван никой не е сам аз винаги съм бил с нея аз сега съм с нея аз ще бъда винаги с нея и тя с мен и нищо нищо нищо няма силата да ни се изпречи на пътя!“

Чух Лесли, тънък отглас от нейния вик:

— Ричи! *Това е истина!*

Не е имало никаква катастрофа, освен в мислите ми и отказвам да приема тази лъжа за истина. Не приемам това тъй наречено място, не приемам това тъй наречено време, няма изобщо такива неща като проклетата Хонда-Старфлаш, Хонда никога не е правила самолети, никога не е и никога няма да прави, отказвам да приема, че не съм толкова добър медиум като нея, аз съм чел хиляди книги за това, а тя нито една, дявол да го вземе, и ще успея да хвана този лост за управление, и ако трябва ще преобърна цялото това проклето нещо наопаки, никой не е катастрофирал, никой не е изхвърчал от самолета, това си беше просто поредното кацане посред тази проклета рисунка и ми писна тази заблуда, че има смърт, писна ми тази скръб и плач на гроба ѝ, АЗ ЩЕ Й ПОКАЖА, че мога да го направя, че не е невъзможно...

Просто се задавих от гняв, огромна сила бушуваше в мен — Самсон, който поваля стълбовете, крепящи мирозданието.

Усетих го да се раздвижва като огъващо се желязо, трусове разлюляха къщата. Звездите затрепериха, замъглиха се. Мигновено протегнах ръка и натиснах напред.

Къщата изчезна. Морска вода бучеше и прелиташе под нашите крила, Мърморко се откъсна от вълните, освободи се от водата и изръмжа.

— Лесли! Ти се върна! *Ние сме заедно!* Лицето ѝ се обливаше в сълзи и смях.

— Ричи, скъпи мой, любими! — викаше тя. — Ти успя да го направиш, обичам те, ТИ УСПЯ!

Мъжът ми остави другия Ричард, седнал на леглото да говори по телефона с неговата Лесли и тихо излезе на балкона при мен.

Целуна ме и се прегърнахме за един дълъг момент — толкова радостни, че сме заедно, толкова радостни да бъдем себе си.

— Защо този път не опиташ ти да издигнеш Мърморко във въздуха? — попитах аз. — Трябва да се увериш, че наистина можеш, преди да сме се върнали у дома.

Той посегна да хване лоста на Мърморко, но нищо не произлезе. Защо ли му е толкова трудно, чудех се аз. Прекалено много механизми има в този мозък и всички работят едновременно.

— О, Ричи, много е лесно — казах аз. — Просто се фокусирай!

Аз самата посегнах към лоста, натиснах го напред, за да му покажа как и внезапно всичко се раздвижи. Имах чувство, че току-що е завършило снимането на епизод от филм и са започнали да разглобяват декорите: това, което е било планини и гори, се превръщаше в трепереци парцали, скалите ставаха подскачащи парчета стиропор, тежки колела гърмяха по сцената, за да извозят всичко навън.

— Нека да Опитам пак — каза той.

— Добре, мили — казах аз. — Ще го върна обратно. И не забравяй, номерът е да се *фокуси...*

С изненада видях, че вече почти се бяхме издигнали. В мига, когато дръпнах лоста обратно, Мърморко подскочи във въздуха и водата остана под нас. Моторът изпърпори няколко пъти, все едно че беше много студен, за да поеме. Издигнахме се нагоре, после носът се насочи право надолу. Ричард сграбчи лоста за управление, но вече беше късно.

Всичко стана сякаш на забавен кадър. Бавно се врязахме във водата, бавно се надигна вихър от остри шумове, сякаш бях прокарала пръст по игличката на грамофон, когато тонът е на най-високо; бавно отвсякъде се изпълни с вода. Бавно се спусна завесата и светлините бавно се стопиха до мрак.

Когато светът се върна, всичко беше тъмно зелено, без никакъв шум. Ричард се беше вкопчил в хидроплана под водата, изтръгваше цели парчета от него и яростно се мъчеше да измъкне нещо, докато всичко потъваше.

— Ричи, недей! — казах аз. — Имаме сериозен проблем и трябва да го обсъдим! В самолета няма нищо, което повече да ни трябва...

Понякога обаче като му влезе нещо в главата, въобще не го интересуват важните неща. И сега пак — защо ли толкова му беше

притрябвало да измъкне от самолета старото си пилотско яке или каквото там беше. Изглеждаше ужасно разстроено.

— Добре, скъпи — казах аз. — Не се притеснявай. Аз ще почакам.

Гледах как се суетеше известно време, после намери каквото търсеше. Какво странно чувство! От самолета той измъкна не якето си, а мен — безжизнено отпусната, с полюшващи се коси, като удавен плъх.

Видях как изплува нагоре с моето тяло и извади главата ми над водата. „Всичко е наред, мила — задъхано казваше той. — Ще се оправим...“

Една рибарска лодка едва не налетя върху му и в последния момент се отклони на два-три метра встрани, в същия миг от борда скочи един мъж, завързан с въже през кръста. По лицето на скъпия ми Ричард бе изписана такава паника, че просто не можех да гледам.

Когато извърнах глава, видях прекрасна светлина, *любов*, която се разливаше пред мен. Това не беше тунелът, за който Ричард толкова ми беше говорил, но се усещаше като тунел, защото в сравнение с тази светлина всичко останало изглеждаше потънало в мрак и нямаше други посоки, освен към тази удивителна любов.

Светлината казваше *не се безпокой* — такава чудна, спокойна, съвършена безметежност, че ѝ повярвах с цялото си същество.

Към мен приближаваха две фигури. Едната беше на юноша, толкова позната... Той спря на известно разстояние и застана неподвижно, загледан в мен.

Другата фигура се приближи още повече, по-възрастен мъж, на ръст колкото мен. Познавах тази походка.

— Здравей, Лесли — проговори той най-сетне. Гласът му беше дълбок и хрипкав, продран от многогодишно пушене.

— *Хай?* Хай Фелдман, ти ли си? — Притичах последни те няколко крачки до него, обвихме се с ръце и се прегръцахме ли прегръцахме, въртейки се в кръг, и двамата в сълзи от щастие.

В целия свят не съм имала по-скъп приятел от този човек, който оставаше до мен във времената, когато толкова други ми обръщаха гръб. Тогава не можех да започна деня си, без да се чуя с Хай.

Отдръпнахме се назад да се разгледаме един друг с толкова широки усмивки, че едва се побираха на лицата ни.

— Скъпи Хай! О, боже, колко прекрасно! Не мога да повярвам! Толкова съм щастлива да те видя пак!

Когато преди три години той почина... господи, какъв удар и каква мъка представляваше загубата му! И толкова му се бях разсърдила...

Изведнъж аз отстъпих назад и го погледнах:

— Хай, ужасно съм ти сърдита!

Той се усмихна и запримига, както често правеше. Бях го приела като моя мъдър, по-голям брат, а за него аз бях твърдоглавата сестричка.

— Още ли си бясна?

— Разбира се, че още съм бясна! Да направиш толкова гадно, противно нещо! Аз те обичах! Вярвах ти! Ти ми обеща повече да не запалваш нито една цигара, докато си жив, а пак си ги продължил и разби две сърца с цигарите си, Хай Фелдман, и твоето, и моето! Замислял ли се беше някога за това? Колко страдание причини на всички, които те обичахме. Да направиш такова нещо, което те отне от нас толкова рано? И то за такава глупост.

Той наведе очи глуповато и ме погледна изпод тези рунтави вежди.

— По-друго ли ще е, ако ти кажа думата *извинявай!*

— Не — намусих се аз. — Можеше да умреш заради нещо по-смислено, заради някаква кауза и тогава щях да те разбера, ти знаеш. Можеше да умреш, борейки се за човешките права или за спасяването на океаните, или горите, или за да спасиш живота на някой непознат. Но да умреш заради тези цигари и то след като обеща, че ще ги оставиш?

— Няма вече — той ми се ухили. — Обещавам...

— Този път ще ти повярвам — казах аз и не можах да сдържа смеха си.

— Много отдавна ли ти се струва, че беше? — попита той.

— Като че ли вчера — отговорих аз. Той ми взе ръката, стисна я и се обърнахме към светлината.

— Да вървим. Има тук един човек, който ти е липсвал по-дълго, отколкото аз...

Спрях. Внезапно всичките ми мисли се върнаха при Ричард.

— Хай — казах аз, — не мога, трябва да се връщам. Ние с Ричард сме по средата на най-необичайното приключение, виждаме толкова неща, научаваме неща... Нямам търпение да ти разкажа! Но току-що се случи нещо ужасно! Когато го напуснах, той беше толкова разстроен, че просто полудяваше! — Сега аз бях на път да откача. — Трябва да се връщам!

— Лесли — каза той и хвана здраво ръката ми. — Лесли, спри, трябва да ти кажа нещо.

— *Не*, Хай, моля те *недей*. Каниш се да ми кажеш, че съм умряла. Вярно ли е?

Той кимна, с тази тъжна негова усмивка.

— Но, Хай, аз не мога да го изоставя, не мога просто да изчезна и никога повече да не се върна! Ние просто не знаем как да живеем един без друг.

Усмивката му се стопи, той ме погледна нежно, с разбиране.

— Разговаряли сме с него за смъртта и как ли може да изглежда — казах му аз. — Никога не сме се страхували от смъртта, страхувахме се от това да не се разделим. Подготвихме се, че все някак ще се случи така, че да умрем заедно и така и щеше да стане, ако не беше тази глупава... Представяш ли си? Дори не знам защо катастрофирахме!

— Не е било глупава катастрофа — каза той. — Имало е причина.

— Добре де, но не знам каква е била причината, пък и да знаех, все едно. Не мога да го изоставя!

— Не ти ли е хрумвало, че може би той трябва да научи нещо, което не би открил никога, докато ти си с него? Нещо важно?

Разтърсих глава.

— Нищо не може да е толкова важно — казах аз. — Ако беше толкова важно, щяхме да се разделим по-рано.

— Вие сте разделени сега — каза той.

— Не! Не мога да приема това!

В този момент видях едно момче да приближава към нас с ръце в джобовете и наведена глава. Той беше висок, слаб и толкова стеснителен, че си личеше в походката му. Не виждах лицето му и все пак от вида му сърцето ми така се сви, че едва се задържах права.

После той вдигна глава и дяволитите му черни очи ми се усмихнаха отново след всичките тези години.

Рони!

Като деца с брат ми бяхме неразделни и сега се вкопчихме един в друг, разплакани от отчаяната радост, че отново сме заедно.

Аз бях на двадесет години, а той на седемнадесет, когато загина в катастрофа, но и до четиридесетгодишна аз оплаквах загубата му. Той беше така неистово *жизнен* и така невъзможно беше да си го представиш умрял, че никога не повярвах в смъртта му, не можех да я приема. Загубата му ме превърна от човек решителен и никога не губещ надежда в неуверена жена, която искаше да умре. Колко силно бяхме свързани с него!

Сега бяхме отново заедно и щастието ни беше така всеобхватно, каквато преди беше мъката ми.

— Ти си съвсем същият — успях да проговоря най-сетне, като го гледах удивено и проумях защо никога не съм могла да гледам филм с Джеймз Дийн без да се разплача — Рони толкова приличаше на него. — Как можеш да изглеждаш същия след всичкото това време?

— Това е, за да можеш да ме познаеш. — Той се разсмя, припомняйки си и други идеи, които ми е подготвял за нашата среща. — Мислех да ти се явя като някое старо куче или нещо подобно, но... дори аз се усетих, че моментът няма да е много подходящ за шеги.

Шеги. Аз бях смъртно сериозната, вечно се борех, стремях се към нещо, нищо не можеше да ме спре. А той беше решил, че нашата бедност е непреодолима и е безсмислено да се бори, затова си бе избрал отдушника на комичното, вечно се смееше и правеше лудории и смешки, докато аз се държах свръхсериозно, дотам, че понякога ми се е искало да го удуша. И все пак той беше толкова чаровен, забавен и хубав, че се измъкваше от всичко. Всички го обичахме, особено аз.

— Как е мама? — попита ме той. Почувствах, че знае, но иска да го чуе от мен.

— Мама е добре — отговорих аз, — освен дето все така ѝ липсваш. Аз най-сетне успях да приема, че си си отишъл... и то едва преди около десет години, можеш ли да повярваш? Но тя никога не можа. Никога.

Той въздъхна.

Въпреки че толкова дълго бях отказвала да повярвам в смъртта му, сега почти не можех да повярвам, че той е тук, пред мен. Колко прекрасно е да съм отново с него!

— Толкова много имам да ти разказвам, толкова неща да те питам!...

— Нали ти казах, че те очаква нещо чудесно — обади се Хай. Двамата с Рони обгърнаха с ръка раменете ми, аз ги прегърнах през кръста и тримата така навлязохме още по-навътре в светлината.

— Рони! Хай! — аз разтърсих глава, отново разчувствана. — Това е един от най-щастливите дни в живота ми!

Едва тогава съгледах какво се разкриваше пред мен.

— О-о!

Великолепна долина се простираше пред погледа ни, малък поток искреше между поляните и гората, обагрена в златното и пурпурното на есента. Отвъд нея се издигаше планина със заснежени върхове. В далечината беззвучно се спускаше водопад, висок около триста метра. Просто дъхът ми спря от тази красота — беше като първия път, когато...

— Това парка Йосемит ли е? — попитах аз.

— Помним, че го обичаше — кимна Хай, — затова решихме, че ще ти е приятно да поседнем тук и да поприказваме.

Стигнахме до малка горичка, обляна от слънце, и седнахме на килима от листа. Оглеждахме се един друг, изпълнени с най-чиста радост. Откъде да започна, запитах се аз, откъде ли да започна?

Една друга част от мен знаеше и зададе въпроса, който ме бе преследвал години наред.

— Рони, защо? Знаем, че беше катастрофа, знам, че не си умрял умишлено. Но с течение на времето аз научих до каква степен ние контролираме живота си и не мога да се отърва от мисълта, че на някакво ниво *ти си направил избора* да си отидеш толкова рано.

Когато ми отговори, разбрах, че и той е обмислял това не по-малко от мен.

— Този избор беше жалък — отговори той бавно.

— Бях решил, че съм поел в живота от толкова лош старт, че никога не би могло да стане по-добре. Въпреки всичките ми занесии, аз бях нещастна душа, ти знаеше ли го?

Той се засмя с онази своя иронична усмивка, за да прикрие тъгата си.

— Подозирах това дълбоко в себе си — казах аз и отново изпитах онази сърцераздирателна мъка, — и точно това не можах

никога да приема. Как можеше да се чувстваш нещастен, когато всички ние толкова много те обичахме?

— Аз самият не се харесвах толкова, колкото ви харесвах на вас — каза той, — и затова имах чувство, че не заслужавам обич или каквото и да било друго. Сега, като погледна назад, виждам, че животът е могъл да бъде много хубав, но тогава не можех да го видя. — Той се огледа. — Е, не че съм тръгнал един ден с решението да се самоубия, нали разбираш, но пък и не съм се старал особено да остана жив. Аз не се бях вкопчил в живота толкова силно като теб.

— Той поклати глава. — Жалък избор, наистина.

Никога не бях го виждала толкова сериозен. Колко странно и успокоително беше да го чуя да говори така, цялата ми мъка и смут от десетилетия се разнесоха само от няколкото думи, с които ми обясни причината.

Той ми се усмихна стеснително.

— Винаги следях какво става с теб — каза той. — В началото ми се струваше, че се каниш всеки момент да дойдеш при мен. После видях, че ти успя да го преодолееш, разбрах, че бих могъл и аз и ми се прииска... да, тежък живот беше този. Трябваше да го изживея по-иначе. Обаче научих много нещо. И винаги от тогава насам го използвам.

— Винаги си следял какво става с мен ли? — попитах аз. — И знаеш какво още се е случвало в живота ми? Знаеш ли за Ричард? — Развълнувах се при мисълта, че той знае за мъжа ми. Той кимна:

— Просто страхотно е. Щастлив съм заради теб!

Ричард!

Отново ме обзе паника. Как можех да си седя така тук и да си приказвам? Какво ми ставаше? Ричард ми бе казвал, че след смъртта хората минават през известен период на объркване, но моето беше немислимо!

— Той се тревожи за мен, разбираш ли? Той си мисли, че ме е загубил, че сме се загубили един друг. Не мога да остана повече, колкото и да ви обичам и двамата, не мога! Вие ще ме разберете, нали? Трябва да се върна при него...

— Лесли — каза Хай, — Ричард няма да може да те види.

— Защо да не може? — Какво ли ужасно нещо знаеше той, което аз не подозирах? Нима аз сега бях призрак на призрака? Дали не бях...

— Да не искаш да кажеш... да не би да искаш да кажеш, че аз наистина съм умряла? Че не съм почти-мъртва, когато все още имам избора да се върна, а *истински мъртва!* Без никакъв избор повече?

Той кимна.

Аз просто се смразих, потресена.

— Но нали Рони е бил винаги с мен, той каза, че винаги е следял какво става с мен, бил е непрекъснато...

— Обаче ти не го виждаше, нали? — попита Хай. — Ти не знаеше, че той е край теб.

— Понякога в сънищата...

— Разбира се, че в сънищата — каза той, — обаче... Испитах внезапно облекчение.

— Чудесно!

— Такъв брак ли искаш ти? — попита той. — Ричард да те вижда в съня си и да те забравя всяка сутрин? Вместо да се подготвяш за срещата ви и когато той дойде тук, да му предадеш всичко, което си научила, ти искаш да се носиш невидимо около него?

— Хай, въпреки всички разговори, които сме водили с него за умирането и преминаването през смъртта, за мисията ни заедно през всички животи, това, което знае той сега, е, че съм загинала в самолетна катастрофа и че това е краят ми! Той ще си помисли, че всичко, в което е вярвал, е погрешно!

Моят стар приятел ме гледеше невярващо. Защо не можеше да разбере?

— Хай, смисълът на живота ни беше да бъдем заедно, да даваме израз на любовта. Ние не бяхме свършили! Това е като да пишеш книга и да я захвърлиш насред думата, по средата на глава седемнадесета, когато цялата книга е двадесет и четири глави. Не може просто да я захвърлим и да се престорим, че това е краят. И да се публикува тази книга така — някакво непотребно нещо, което не завършва! — Не можех да приема това.

— И читателят, който иска да открие какво сме научили, иска да види как съзидателно сме използвали това, което сме научили, за да отговорим на предизвикателствата, които ни отправя животът, изведнъж трябва да спре насред книгата и да види там бележка на редактора: *Тогавя те катастрофират с хидроплана, тя загива и те никога не успяват да завършат това, което са започнали.*

— Повечето хора не довършват живота си до края. Като мен, например — каза Хай.

— За твоя си прав! — избухнах аз. — Така че знаеш какво е. Но ние нямаме намерение да прекъснем нашата история по средата!

Той ми се усмихна — тази негова топла усмивка.

— Искаш вашата история да разкаже как след катастрофата Лесли се връща от смъртта и как те живеят щастливо още дълго след това, така ли?

— Е, това няма да са най-лошите редове, написани някога в някоя книга. — Всички се разсмяхме. — Естествено, аз се надявам, че книгата ще може да разкаже как ние сме го направили, какъв принцип сме използвали, така че и всеки друг да може да направи същото.

Казах това на шега, но внезапно ми хрумна, че то може да е поредното изпитание, поредното предизвикателство от рисунката на съдбата.

— Виж, Хай, Ричард се е оказвал прав за толкова много неща, които отначало са изглеждали безумни. Сигурно знаеш неговия космически закон за това, че когато си представиш нещо мислено, то става реалност. Нима космическият закон ненадейно се е променил, само защото сме катастрофиралри? Как е възможно да държа сега в мисълта си нещо толкова важно и то *да не стане* реалност?

Видях, че се предава. Усмихна се:

— Космическите закони не се променят. Пресегнах се и стиснах ръката му.

— Съвсем за малко бях помислила, че ще се опиташ да ме спреш.

— Никой на света не е толкова могъщ, че да възпре една Лесли Париш. Нима мислиш, че тук може да има такъв човек?

Станахме и Хай ме прегърна за довиждане.

— Много ми е любопитно — каза той, — дали ако не беше умряла ти, а Ричард, ти щеше да го оставиш да си отиде и да повярваш, че той ще се чувства добре през всичкото това време, което ще ти остава, докато свърши твоя живот?

— Нямаше. Аз щях да се застрелям.

— Все същата твърдоглавка — каза той.

— Знам, че изглежда безсмислено. Нищо няма смисъл, но трябва да се върна при него. Не мога да го изоставя, Хай. Аз го обичам!

— Знам. Тръгвай...

Обърнах се към Рони. Прегърнахме се продължително с прекрасния ми брат. Колко трудно беше да се отделим един от друг!

— Обичам ви — каза аз, като прехапах устни, за да възпра сълзите си. — Обичам ви и двамата. И винаги ще ви обичам. И ще бъдем отново заедно, нали?

— Ти го знаеш — каза Рони. — Като умреш, ще потърсиш пак брат си и тогава ще се появи едно старо куче...

Засмях се през сълзи.

— И ние те обичаме — каза той.

Никога не бях вярвала, че е възможно да дойде такъв ден. Въпреки скептицизма си, аз се бях надявала Ричард да е прав, че човек има да живее повече от един живот. Сега го знаех. Сега, след нещата, които бях научила от рисунката и от смъртта, аз вече бях сигурна. Знаех още, че един ден Ричард и аз ще влезем заедно в тази светлина. Но не сега.

Не беше невъзможно да се върнеш в живота, дори не беше трудно. Веднъж преминала през стената, която ни е втъпявала никога да не дръзваме да опитваме невъзможното, аз видях рисунката на онзи гоблен, за който ни бе говорила Пай. Нишка по нишка, стъпка по стъпка! Аз не се връщах към живота, аз връщах на фокус формата, а този фокус ние променяме всеки ден.

Открих скъпия ми Ричард в един алтернативен свят, който той бе приел някак за реален. Беше се проснал на земята до моя гроб. Скръбта му бе издигнала около него непроницаема стена и той нито виждаше, нито чуваше, че съм при него.

Почнах да удрям по стената.

— Ричард... Нищо.

— Ричард, аз съм тук!

Той ридаеше върху надгробната ми плоча. Не бяхме ли се разбрали — никакви *плочи!*

— Скъпи мой, аз съм с теб в този миг, когато ти плачеш на земята. Аз ще бъда с теб и в съня ти, и когато си буден. Ние сме разделени само защото ти мислиш, че сме разделени!

Полските цветя на гроба искаха да му кажат, че животът покрива едно място, където само изглежда, че има смърт, но той вече не чуваше нито техните послания, нито моите.

Накрая той се надигна с мъка и мрачно се запъти към къщи, все така обграден със стената от скръб. Изобщо не забеляза залеза, който му викаше, че това, което изглежда нощ, всъщност е приготвянето на света за изгрева, който вече си съществува. Той просна спалния си чувал на верандата.

Колко много призиви не допуска човек до съзнанието си! Нима това беше моят съпруг, скъпият ми Ричард, който винаги е бил убеден, че нищо не става случайно — от падането на едно листо до раждането на галактика? Как можеше да лежи така в спалния чувал и да изплаква мъката си на звездите?

— Ричард! — извиках аз. — Ти си прав! Ти винаги си бил прав! Катастрофата не беше случайност! Просто една перспектива! Ти вече знаеш всичко, което е нужно, за да ни събереш отново заедно! Спомни си! *Фокусирай се!*

Внезапно той заудря с юмрук по пода на верандата, разярен от собствената си стена.

— Ние не сме свършили — извиках му аз. — Нашата история не е свършила! Имаме... толкова неща... за които да живеем. *Ти можеш да се промениш сега! Скъпи Ричард, СЕГА!*

Стената около него се разтърси и се пропука по ъглите. Аз затворих очи, концентрирах се с цялото си същество. Видях двама ни в кабината на Мърморко, невредима, да се носи над рисунката, почувствах, че отново сме заедно. Никаква скръб, никаква мъка, никаква раздяла.

И той го почувства. Наведе се да натисне лоста напред. Беше със затворени очи и всяка фибра от тялото му тръпнеше над тази проста ръчка.

Също като хипнотизирай, който сега излиза от транс със силата на волята си, той трепереше, напрегнал всяка частица от себе си, за да надмогне собствените си железни предразсъдъци за смъртта. Предразсъдъците поддадоха половин сантиметър. После цял сантиметър.

Сърцето ми просто щеше да се пръсне от неговото напрежение. Присъединих цялата си воля към неговата.

— Скъпи мой! Аз не съм мъртва и никога не съм умирала! Аз съм с теб в този момент! Ние сме заедно!

Стените край него се разтърсиха и се разлетяха на парчета. Моторът на Мърморко оживя, изпърпори. Индикаторите на приборите леко помръднаха.

Той пое дълбоко дъх, задържа го, вените на врата му пулсираха, беше стиснал силно челюсти, напрегнал всички сили, за да промени това, което бе приел за истина. Той отказваше да повярва, че сме катастрофирали. Въпреки всички видими доказателства, той отхвърли моята смърт.

— Ричи! — извиках аз. — *Това е истина! Моля те, повярвай! Ние все така можем да летим!*

И тогава лостът се отмести, моторът изрева и набра обороти, пяна полетя под нас.

Велико беше да го видя пак! Той отвори очи в секундата, когато Мърморко се откъсна от вълните.

И най-последно чух гласа му в един свят, който отново беше общ за двама ни.

— Лесли! Ти се върна! *Ние сме заедно!*

— Ричи, любими мой! — извиках аз. — Ти успя да го направиш, обичам те, ТИ УСПЯ!

Сигурният начин да паднеш на носа си, когато управляваш самолет, е да дръпнеш лоста назад след излитането и да го задържиш така. Но ние толкова бяхме погълнати от радостта на възкресението, че дори да бяха паднали крилата на Мърморко, пак щяхме да излетим като ракета. Аз я бях прегърнал и усещах ръцете ѝ да ме обвиват, докато се издигахме нагоре.

— Лесли! — възкликнах аз. — Не сънувам! *Ти не си умряла!*

Тя не бе загинала тя не бе погребана на склона, тя е с мен, сияеща като слънчев изгрев. Съновидението не беше сега, то бе през онези месеци, когато смятах, че тя е умряла, месеци на скръб, сам в онова алтернативно време.

— Без теб беше... — казах аз. — Светът бе спрял. Нищо нямаше значение за мен! — Докоснах лицето ѝ. — *Къде беше ти?*

Тя се засмя през сълзи.

— Бях с теб! — отговори тя. — Когато потъвахме, аз те видях под водата. Видях как изваждаш тялото ми от самолета. Помислих, че си се върнал за якето си и просто не можех да повярвам, когато видях какво всъщност беше! Бях точно там, при теб, но ти не можеше да ме видиш, ти виждаше само тялото ми!

Тя е *била* с мен.

След всичко, което бяхме научили заедно, какво ме бе накарало внезапно да го забравя и да приема привидностите за реалност? Първата ми дума при нейната смърт беше *НЕ!* Една дума, една мигновена истина. Защо не я повярвах? Колко различно щеше да бъде, ако бях отхвърлил заблудата веднага, а не толкова по-късно!

— Аз можех да ти помогна — казах ѝ, — ако бях продължил да вярвам, че това, което знам, е истина. Тя поклати глава.

— Чудо щеше да е, ако съзнанието ти не бе приело за реалност това, което ти видя — катастрофата. А после скръбта те обгради като стена. Не можех да премина през нея. Ако бях реагирала по-бързо, може би щях да успея...

— Дявол да ме вземе! Такъв страхотен тест, а аз да се проваля!

— Ти не се провали! — Тя пак ме прегърна. — Беше чудесен! Въпреки всичко, което видя през това време, ти успя да натиснеш лоста на Мърморко, успя сам да измъкнеш и двамата ни от този свят, не разбра ли? Ти успя!

В онзи ужасен свят на нейната смърт бях започнал толкова бързо да забравям звука на гласа ѝ, вида ѝ, че сега сякаш срещях съвсем отново любовта.

— Толкова неща имам да ти разказвам! — каза тя.

— Знам, че беше само около един час, но толкова много...

— Един час ли? Това бяха цели месеци, Уки! Три месеца и една седмица!

— Не, Ричи, най-много час и половина! — Тя ме изгледа озадачена. — Аз си отидох точно посред...

— Дъхът ѝ спря, очите ѝ заблестяха. — О, Ричард, аз срещнах Рони! Беше сякаш той никога не е умирал, съвсем същият си беше. И скъпия Хай също! Хай ме посрещна пръв, той ми каза, че всичко е наред, че ти и аз ще бъдем скоро заедно, въпреки всичко. И веднага след катастрофата беше тази красива светлина, също като в твоите книги за смъртта...

Случвало се е да отида до града на покупки и като се върна в къщи, ни е трябвало цял час, за да си разкажем всичко, което се е случило, докато сме били разделени. А след това последно пътуване — един час в нейните възприятия, три месеца, според моите — колко ли време ще ни е нужно, за да споделим всичко?

— Това е най-прекрасното място, Ричи! — каза тя.

— Ако не беше заради теб, аз никога нямаше да се върна! — Тя се замисли за миг. — Каж ми, по-различно ли щеше да е за теб, ако знаеше, че съм добре, че съм щастлива, че съм с хората, които обичам?

— Ако знаех, че си невредима и щастлива, да — отговорих аз. — Така ми се струва. Тогава щях да смятам това за... нещо като преселване, все едно, че ти си заминала напред, отишла си в нашия нов град, в нашия нов дом, за да опознаеш правилата, улиците и хората, докато аз довърша тук нашата работа. И това щеше донякъде да ми помогне. Но това не беше *преселване*. Без никаква поща, никакъв телефон, никакъв начин да *научиш* нещо за другия!

— Ако не беше твоята скръб — каза тя, — струва ми се, че щяхме да успеем да разговаряме. Можехме да се срещаме в медитации, в сънища, но ти така се беше зазидал в скръбта...

— Случи ли се друг път, вече няма да забравям. Ще знам, че те има, все едно как. Но и ти също не забравяй! Тя кимна.

— Толкова неща ще научим от това и толкова загадки ще се разрешат! — каза тя. — Знаеш ли, че Рони умря преди тридесет години? Как е могъл да остане там да ме чака? При положение, че има още толкова много живота, защо не се е преселил в някое друго... превъплъщение?

— Но той го е направил, а и ние също — казах аз.

— Погледни надолу. — Рисунката се движеше под нас. Тя нямаше край и никога не можеше да има. — Всички тези животи едновременно, както и след-жи-вотите и между-животите също. Още ли не вярваш в това? Не вярваш ли, че е истина?

— Вече не съм сигурна в какво вярвам — усмихна се тя, — но знам, че видях отново брат си. Беше си все същия зевзек и глупчо както винаги. Той каза...

— Тя прихна да се смее. — Каза, че следващия път, когато се срещнем... той щял да се яви... като едно старо... — Тя отново се заля в смях и не можа да спре, чак докато дъх не ѝ остана.

— Едно старо какво?

— ... едно старо куче!

Не можах да си обясня защо, но каквото и да беше казал Рони, то явно стигаше, за да обезоръжи сестра му и да я изпълни със спомени. Засмях се с нея. Какво странно удоволствие е да можеш да се смееш отново!

„В рисунката долу трябва да имаше едно алтернативно ние, помислих си аз, което не е успяло да направи този скок, за да се намерят отново.“ Не споделих тази мисъл с Лесли, за да не се натъжаваме отново.

Разказвахме си всичко, което се бе случило и се опитвахме да свържем всички фрагменти в цялостна картина. Не всяко късче изглеждаше смислено, но някои бяха.

— Толкова реално изглеждаше! — казах. — Аз не бях призрак, не минавах през стените, хората ме виждаха, познаваха ме, къщата ни си беше съвсем същата. — Помислих си за нея. — Всъщност не съм — казах аз, едва сега забелязал неща, на които не бях обърнал внимание през тези три месеца на раздялата. — Къщата си беше нашата, но някак различна, а изобщо не бях се запитал в какво е разликата. А и колата — тя не беше нашият стар Крайслер, беше *Торанс*. Не е ли странно това?

— Ако не бяхме насъбрали опита от рисунката, струва ми се, че ти и досега щеше да си останеш там — каза тя. — Ако ние бяхме живяли само в онова алтернативно място, без преди това да сме попадали и излизали от десет различни живота, ако бяхме смятали, че светът с Торанси от 1976-та е единствения, който съществува... Ако аз бях умряла в онзи свят, ти щеше ли да успееш да го разбиеш и да излезеш? Дори за да ни събереш заедно? Щеше ли изобщо някога да надмогнеш предразсъдъка за смъртта?

— Какъв въпрос! — казах аз. — Но не знам.

— Ричи, ние едва успяхме да го направим. Въпреки всичко, което бяхме научили, ние все пак едва успяхме да се измъкнем!

Тя погледна лабиринта под нас.

— Нима тук сме заловени в капан! Нима да се измъкнем от това място е толкова трудно, колкото трудно бе да *победим смъртта*?

Сега, след като отново бяхме заедно и в безопасност, след като отмина най-тежкото изпитание на нашите животи, ние се спогледахме с една едничка мисъл в главите: Преди да се е случило каквото и да било друго, ние трябва да намерим пътя за у дома.

— Спомняш ли си какво бе казала Пай? — попитах аз. — Че рисунката е психическа, но пътят за връщане е път на духа. Тя каза: водете се от надеждата.

Като се замислих за това, обаче, аз свих вежди. Как така да се водим от надеждата? Толкова се бяхме надявали да се приберем у дома, тогава защо не сме там?

— Тя не каза „надежда“, Уки — обади се след малко Лесли. — Тя каза „любов“! Каза: водете се от любовта!

Разбира се, Пай беше права: лесно е да бъдеш воден от любовта. Малката планета на онези двамата, които бяха тръгнали за конференцията в Лос Анжелос, може да беше мираж, но тя беше *техният* мираж, платното, което бяха избрали, за да нарисуват слънчевия изгрев така, както те го виждат. И те обичаха това, което рисуваха. И ние се концентрирахме над тази любов.

— Готови? — попита Лесли.

Сложих ръка върху нейната и заедно хванахме щурвала. Затворихме очи и фокусирахме сърцата си над онези двамата в техния свят, над техния път към собствените им нови открития. Както се

обичаме един друг, така ние обичаме и нашия дом и летим да му предадем това, което бяхме видели и научили. Не моята ръка управляваше, нито ръката на Лесли, а самият щурвал движеше ръцете ни, сякаш Мърморко бе станал живо същество, което знае пътя на полета си.

Не след дълго нашата летяща лодка намали и се наклони в широк завой. Отворих очи и видях, че и Лесли в момента прави същото.

Видяхме я едновременно. Долу, под водата, сред всичките извивки и разклонения на рисунката, лежеше златната осморка. Това беше същата извиваща пътека, която Пай бе нарисувала на пясъка — между град Запаха и град Мир.

— Пай бе казала, че можем да оставяме упътващ знак на другите ни аспекти... — казах аз.

— ... и ето го нашият знак! — възкликна Лесли. — Скъпата Пай!

Щом отклонихме за миг вниманието си от любовта, ние отново останахме сами на себе си, сякаш се бе разпаднала магия. Мърморко от партньор се превърна в слуга, който чака заповеди. Дръпнах лоста надясно, за да продължим виража над златния знак, намалих скоростта, направих последен завой към мястото. Вятър надипли повърхността и златното затанцува.

— Колесник прибран, клапи спуснати.

Задачата беше проста — да приведниш хидроплана в определената точка. Спуснахме се над самата повърхност на водата, като поддържах пределно ниска скорост. Точно преди да стигнем до знака, аз изключих двигателя и Мърморко цопна във водата.

В същия миг рисунката изчезна и ние се озовахме в другия Мърморко, който летеше над покривите на Лос Анжелос.

Обаче не ние бяхме пилотите, ние отново бяхме пътници, седнали отзад, ние отново бяхме призраци! Пред нас седяха онези двамата, които бяхме ние по-рано, оглеждаха небето за други самолети, и тъкмо поставяха в транспондера кода си за кацане в Санта Моника. До мен Лесли притисна с длани уста, за да не извика.

— Четири шест четири пет? — попита Ричард-пилотът.

— Видя ли? Какво щеше да правиш без мен? — каза жена му.

Те не бяха ни забелязали.

В момента, в който блъснах напред нашия призрачен щурвал, усетих ръката на Лесли върху моята и в нея — същия ужас като моя. В

един безкрайно бавен миг на агония, през който стояхме, останали без дъх, цялата сцена се замъгли и изчезна.

Отново се носехме по малките вълнички над рисунката и щом хванахме щурвала, се издигнахме във въздуха. Спогледахме се потресени и едновременно си поехме дъх.

— О, Ричи, не! Толкова бях сигурна, че това ще е единственото място, където можем да кацнем, без да се окажем призраци!

Погледнах надолу, докато завивахме и открих златния знак.

— Ето го, там си е, а ние не можем да се върнем у дома!

Погледнах зад нас с надеждата да видя Пай. В момента не ни трябваше интуиция, а прости напътствия. Но и нея я нямаше. Знакът под водата явно беше кодова ключалка към нашето собствено време, но ние не знаехме числата.

— Няма изход от тук! — каза Лесли. — Където и да кацнем, ние все сме призраци!

— Освен на езерото Хийли...

— Но на езерото Хийли беше Пай — каза тя. — Така че и то не се смята.

— ... и по време на катастрофата.

— Катастрофата ли? — попита тя. — Тогава аз бях призрак! Дори *ти* не можеше да ме видиш. — Тя се замисли дълбоко, опитвайки се проумее нещо.

Завих наляво в кръг около златния знак, за да го държа под погледа си откъм моята страна на самолета. Знакът под водата сякаш започна да мъждука и да се стапя, все едно, че не беше на рисунката, а в представите ни; той почна да изчезва, когато концентрацията ни над любовта бе отстъпила място на тревогата. Наведох се напред, внимателно взрял.

Да, наистина, изчезваше. Помощ, Пай!, извиках на ум. Без знака беше все едно дали ще знаем кода или не. Опитвах се да запамята множеството разклоняващи се пътеки под нас. Не биваше да изгубваме това място!

— ... обаче аз не бях призрак-наблюдател — продължи Лесли, — Аз повярвах, че съм умряла, понеже стана катастрофа. Повярвах, че *наистина* съм призрак и станах призрак. Ричи, ти си прав, отговорът е в катастрофата!

— Тук всички сме привидения, Уки — казах аз, като продължавах да запамятавам. — Всичко тук е привидност, всяко едно нещо... Две разклонения наляво, шест надясно, две почти право напред. Знакът продължаваше да изчезва, но не исках да й кажа.

— Светът, в който катастрофирахме, беше реален за теб — каза тя. — Ти вярваше, че си оцелял, затова не беше призрак! Това беше едно паралелно време, но ти погребя моето тяло, ти живееше в къщи, ти караше самолети и автомобили, разговаряше с хора...

Внезапно проумях какво всъщност искаше да каже тя. Погледнах я поразен.

— За да се върнем у дома, ти искаш *отново да катастрофирате със самолета!* Пай ни беше казала, че ще е *лесно*, също като спускане на лаг към дъното.

Но тя изобщо не е споменавала за *катастрофа на Мърморко*...

— Не, не е споменавала. Но имаше нещо в тази катастрофа... защо ти след нея не беше призрак? Какво по-различно имаше специално в това кацане?

— *Че бяхме извън борда на самолета!* — възкликнах аз. — Ние не бяхме безучастни наблюдатели на повърхността, а бяхме станали част от рисунката, ние бяхме в нея!

Погледнах пак надолу и видях последното проблесване на стапящото се злато; продължих да кръжа около мястото, което бях запомнил.

— Струва си да опитаме, а?

— Какво да опитаме? Искаш да кажеш...както летим, да *скочим от борда!*

Не изпусках от поглед мястото, където се бе намирал знакът.

— Да! Започваме приземяване, намаляваме скоростта и точно когато се докосваме до водата, скачаме от вратата!

— Боже мой, Ричард, това е ужасяващо!

— Рисунката е метафоричен свят, а метафорите действат, не виждаш ли? За да станем част от което и да било време, за да го възприемем на сериозно, ние трябва да се потопим в него. Спомни си какво каза Пай за това летене над рисунката, без да участваме? А за спускането на лага? Тя всъщност ни каза как да се върнем у дома! *Мърморко е този лаг!*

— Не мога да го направя! — каза тя. — *Не мога!*

— Бавен полет, срещу вятъра — продължих аз, — намаляваме до тридесет километра в час. Това ще е по-скоро като слизане от самолета, а не като катастрофа... — Направих последен завой, насочих и се приготвих за кацане.

Тя проследи погледа ми.

— Какво гледаш?

— Знакът изчезна... Не искам да изпусна от поглед мястото, където беше той.

— *Изчезна ли?* — Тя надникна през мен към празното място долу. — Добре — съгласи се тя. — Щом ти ще скочиш и аз ще скоча. Но скочим ли, няма връщане назад!

Усетих в гърлото си възел и преглътнах, без да отклонявам очи от мястото, където трябваше да се докоснем до водата.

— Трябва да развържем коланите, да отворим вратата, да застанем на стъпалото и да скочим. Ще можеш ли да го направиш?

— Може би вече да развържем коланите и да отворим вратата? — каза тя.

Разкопчахме коланите и след секунда чух рева на вятъра, когато тя отвори вратата. Гърлото ми отново пресъхна.

Тя се наведе към мен и ме целуна по бузата.

— Колесник прибран, клапи спуснати — каза тя.

— Готова съм, ако и ти си готов.

Напрегнати като стрели, гледахме как водата приближава към нас. — Готови! — казах аз.

— Когато се докоснем, отваряме вратата и скачаме — повтори тя.

— Точно така!

— Да не забравиш! — каза тя и стисна здраво дръжката на вратата.

— Да не забравиш и ти — казах аз, — както и да изглежда!

Корпусът на летящата лодка докосна водата. Затворих очи, за да не ме подведе привидността.

ВРАТА.

Усетих как Лесли отвори едновременно с мен и вятърът изрева срещу нас.

СКОК!

Хвърлих се от борда и в този миг отворих очи. Бяхме скочили от самолета гд не във водата, а в празния въздух и се премятахме заедно без парашути право надолу към Лос Анжелос.

— ЛЕСЛИ!

Тя беше със затворени очи и не ме чуваше през рева на вятъра.

Лъжи, казах си аз, *виждам лъжи*. Отново затворих очи и в този момент тупнахме като на купчина възглавници. Отворих очи и видях, че и двамата сме в кабината на Мърморко, беззвучен взрив от златна светлина ни озари и угасна. Този път бяхме на пилотските места и мъркахме безметежно в небето като котка на килим.

— *Ричи, успяхме* — извика тя и метна ръце на раменете ми, пиццейки от възторг. — Успяхме! Ти си гений!

— Повярваш ли в нещо и то ще стане — казах скромно аз, макар да не бях много уверен. Но щом тя настояваше, че е гениално, ще трябва да се съглася с нея.

— Всъщност все едно — каза тя радостно. — Важното е, че се върнахме!

Летяхме на 142 градуса, магнитният компас стабилно показваше юго-изток, навигационните прибори тихо бръмчаха, по таблото светеха оранжеви цифри. Задните седалки бяха празни. Единствената рисунка под нас сега бяха улиците и покривите, единствената вода — синьото блещукане на плувните басейни в дворовете на къщите.

Тя посочи два самолета в далечината.

— Самолет там... и там — каза тя.

— Виждам ги.

Двамата погледнахме едновременно към радиото.

— Да опитаме ли...?

Тя кимна и за всеки случай стисна палци.

— Добър ден, Лос Анжелос — казах аз в микрофона. — Тук е Сийбърд Едно Четири Браво. Виждате ли ни на вашия радар?

— Потвърждавам. Едно Четири Браво е на радара, край вас минава самолет на един часа, отдалечение две мили, летящ на север, височината не се знае.

Ръководителят на полета не попита къде сме били, с нищо не намекна, че бяхме изчезнали от екрана му за четвърт година, не чу ликуващите ни възклицания и викове ура в кабината на Мърморко.

Лесли докосна коляното ми.

— Каж ми какво видя, първия път, когато...

— Небе, синьо като незабравки, плитководен океан над рисунката от плетеници. Пай, Жан-Пол, Иван и Татяна, Линда и Крие...

— Добре — каза тя и поклати глава. — Значи не е било сън. Значи наистина се е случило.

Спускахме се над летище Санта Моника плахо като завръщането на Скрудж, радостен от Коледата в този свой живот.

— Ами ако всичко това е истина! — попита Лесли. — Какво ли, ако всеки човек по света е аспект от нас, а ние самите сме по някой аспект от всекиго? Представяш ли си как би променило това начина ни на живот?

— Хубав въпрос — казах аз. Индикаторът на навигационната система показва десет мили до кацането. Снизих още малко самолета и го тримувах в новото му положение. — Хубав въпрос, наистина...

Кацнахме на широка единична писта на летище Санта Моника, приближихме до стоянка, изключихме двигателя. Частица от мен очакваше, че докато спираме, светът пак ще отскочи на хиляда години разстояние, но това не се случи. Всичко си остана на мястото: редиците безмълвни самолети край нас, тътенът от автомобилното движение по булевард Сентинела, соленият въздух и слънчевата светлина.

Помогнах на жена ми да слезе от самолета. Останахме дълго време неподвижни на повърхността на нашата собствена планета, в нашето собствено време и после се прегърнахме.

— Не изпитваш ли благоговение? — прошепнах аз в косите ѝ.

Тя отметна назад глава, за да ме погледне в очите и кимна.

Извадих от самолета багажа ни, наметнах върху кабината покривалото и здраво го завързах.

На стоянката едно момче излъскваше самолет Лъскомб Силвеър, като ни видя, го остави, качи се на цистерната с гориво, подкара и спря до Сийбърд.

Беше юноша, не по-голям отколкото бях аз, когато работех същото, носеше същия тип кожено яке, с каквото се фуках и аз тогава, само дето на джоба на якето беше написано ДЕЙВ. Колко ми е лесно да видя в него себе си, помислих, колко неща, които вече са реалност,

можехме да му кажем за бъдещето, за приключенията, които в този момент го чакаха да направи своя избор!

— Здравейте — каза той. — Добре дошли в Санта Моника! Ще искате ли днес малко гориво.

Ние се разсмяхме. Колко странно беше отново да имаш нужда от гориво!

— Сигурно — казах аз. — Доста дълъг полет изкарахме.

— Къде сте били? — попита той. Погледнах жена ми за помощ, но тя не пожела да ми помогне, а слушаше разсеяно какво ще отговоря.

— О, просто полетяхме малко наоколо — казах аз неубедително.

Дейв отвинти капачката на резервоара и взе шланга на цистерната.

— Още не съм летял със Сийбърд — каза той, — но съм чувал, че можели да кацат едва ли не навсякъде. Вярно ли е?

— Точно така, вярно е — казах аз. — Този самолет може да те отведе навсякъде, където изобщо можеш да си представиш.

Едва когато бяхме на сигурно в наетата кола, на път към хотела, ние се осмелихме да заговорим на тази тема. — Е, ще говорим ли за това или не? — попита Лесли, докато изкачвахме стремително надлеза към магистралата за Санта Моника.

— На конференцията ли?

— Където и да било.

— И какво ще кажем? Докато пътувахме за конференцията, ни се случи нещо забавно: спряхме наскреде въздуха за три месеца, заключени в едно измерение, в което нямаше ни пространство, нито време, освен дето понякога изглеждаше да има, и открихме, че всеки човек е аспект от някой друг, защото съзнанието е едно, а между другото, бъдещето на света е субективно и ние определяме какво ще се случи на целия свят като избираме какво да бъде реалност за нас и много ви благодарим и има ли някакви въпроси? Тя се разсмя.

— Едва неколцина души в тази страна са приели, че може и да не е невъзможно човек да има повече от един живот и ето че се появяваме ние и заявяваме: не, всеки човек има *безкраен* брой животи и те всички се изживяват едновременно! По-добре да не се захващаме с това. Нека запазим само за себе си всичко, което ни се случи.

— Но то не е нещо ново — казах аз. — Не помниш ли какво казва Алберт Айнщайн? *За нас, вярващите физици, казва той, разликата между минало, настояще и бъдеще е илюзия, макар и доста упорита илюзия.*

— *Алберт Айнщайн* ли го е казвал?

— И това не е всичко! Поискаш ли да чуеш нещо невероятно, питай физиците: Светлината се огъва; пространството се усуква; на ракетите часовниците вървят по-бавно от часовниците в къщи; разцепваш една частица и получаваш две със същия размер; изстрелваш куршум със скоростта на светлината, а от дулото не излиза нищо... Та ние с теб съвсем няма да сме първите, излезли с такива невероятни неща. Всеки, който е чел квантова механика или е играл някога с котка на Шрьодингер...

— Но колко любители на котката на Шрьодингер познаваш ти? — попита тя. — Колцина хора са се заравяли по цели ноци в изчисления и квантова механика? Май по-добре да не говорим за това. Мисля, че никой няма да ни повярва. Това се случи с нас и дори аз се чудя дали беше истина.

— Драги ми скептико — започнах аз, но също се поколебах. Ами ако всичко това е било сън, рядко срещан, общ за двама сън — рисунката и Пай и... ами ако всичко това е било плод на въображението?

Присвих очи и се загледах в движението на автомобилите, решил да изпробвам новата ни гледна точка. Тези там, в големия Мерцедес с тъмни стъкла, ние ли сме? А в оня ръждясал Шевролет, спрял от страни до пътя, чийто радиатор дими? Ние ли сме тези младоженци? Ние ли сме оня там, присвил жестоко очи, на път към сцената на едно престъпление, убийство в сърцата ни? Опитвахме се да гледаме на тях сякаш това сме ние в други тела, но не се получаваше. Всеки си беше отделен и непознат, затворен в стоманения си пашкул на колела. Еднакво трудно ми беше да си представя нас в разкош, както и в мизерия, макар че бяхме живели и в двете. Ние сме си просто ние, помислих си аз, и никой друг.

— Не си ли *гладен*? — попита Лесли.

— От месеци не съм ял.

— Можеш ли да издържиш до булевард Робърт-сън?

— Мога, ако и ти можеш.

Лесли увеличи скоростта, докато бяхме на магистралата, после намали и излязохме от нея към улиците на града, същите тези улици от някогашния ѝ холивудски живот. Той сега бе останал по-далеч назад и от живота на Лео Клерк, колкото и да бе свързана някога с него.

Понякога се свивахме в леглото до късно нощем да гледаме стари филми и тя внезапно ще ме прегърне без предупреждение и ще каже: „Благодаря ти, че ме измъкна от всичко това!“ И все пак подозирах, че на частица от нея това ѝ липсваше, въпреки, че не го признаваше никога, освен когато филмът е много хубав.

Ресторантът още си беше там: рай за глада на непушещи вегетарианци, любители на класическа музика. През годините, откакто напуснахме града, беше станал по-популярен и най-близкото място за паркиране беше на една пряка.

Тя слезе от колата и се запъти бързо към ресторанта.

— Аз съм живяла тук! Можеш ли да повярваш? Някога, много отдавна, в кой ли живот?

— Не можеш да казваш *отдавна* — рекох аз и я хванах за ръка, за да забави ход. — Макар че, да си призная, по-лесно ми е да схвана сериални животи, отколкото едновременни. Първо древният Египет, после галоп през династията на хановете, после Дивия запад...

На път към ресторанта минахме покрай огромен магазин за радиоелектроника, витрината му представляваше стена от включени телевизори и всички работеха едновременно — пълен хаос, подреден по четири телевизора на един ред.

— ... но нещата, които научихме току-що, никак не са лесни за разбиране.

Лесли погледна витрината и внезапно се закова. Помислих, че си е забравила чантичката или ѝ се е случило токчето на обувката. Ту умира от глад и препуска към ресторанта, ту ще се закове на място да гледа телевизия.

— Всички животи едновременно ли? — каза тя, вгълбена в тези екрани. — Животите на Жан-Пол Лео Клерк, и животите от края-на-света и животите от различни вселени на Машара — всички те едновременно, а ние да не знаем как да назовем това, дори как да го осмислим.

— Хм, не е лесно — признах аз. — А какво стана с похапването?

Тя почука по стъклото витрината:

— Погледни.

Всеки телевизор вътре бе настроен на различен канал и в този следобеден час те предаваха главно стари филми.

На един екран Скарлет О'Хара се заклева, че никога повече няма да гладува; на друг — Клеопатра прави интриги срещу Марк Антоний; под нея във вихрушка от шифон танцуват Джинджър и Фред; вдясно от тях — Брус Лий се втурва да откъщава; наблизо капитан Кърк и прелестната лейтенант Па-лома надхитряват космическо божество; в ляво от тях ловък рицар хвърля вълшебни кристали, които правят кухнята му искряща от чистота.

Цялата витрина бе изпълнена с екрани с всякакви други драми. На всеки телевизор висеше алена табелка: КУПИ МЕ.

— Едновременно! — възкликнах аз.

— Така минало или бъдеще не зависи от това коя година е — каза тя, — а зависи от това на кой канал е настроен... *зависи от това кое ще изберем да гледаме!*

— Безкраен брой канали — продължих аз да тълкувам образа на витрината, — но в даден момент всеки телевизор може да работи само на един канал, затова всеки е убеден, че е единственият канал, който съществува!

Тя посочи през мен:

— Виж, нов модел.

В ъгъла на витрината един телевизор, последна дума на техниката, показваше Спенсър Трейси, смутен от Катрин Хепбърн, а в същото време десет-сантиметрова ставка в ъгъла на екрана показваше репортаж от авторали, което наближаваше финалната линия.

— Аха-а! — досетих се аз. — Значи ако сме достатъчно напреднали, можем да се настроим на повече от един живот!

— А как да станем толкова напреднали? — запита се тя.

— Като станем по-скъпи? Тя се засмя.

— Знаех си, че трябва да има някакъв начин.

Прегърнахме се и тръгнахме към някогашното ни любимо ресторантче. Намерихме свободно сепаре. Тя разгърна менюто и го притисна до гърдите си.

— Любимата ми салата от райски корени! — възкликна тя.

— Има и вечни неща — казах аз. Тя кимна с щастлива усмивка.

Докато обядвахме, ние не можехме да престанем да разговаряме. Дали бяхме попаднали пред витрината с телевизорите по чиста случайност или всъщност отговори винаги са ни заобикаляли, но ние изобщо не ги забелязваме? Макар че бяхме много гладни, ние все забравяхме да ядем.

— Това не е случайно съвпадение — казах аз. — Ако се замислим, всъщност всичко е метафора.

— Всичко ли?

— Добре, изпитай ме — казах аз. — След всичко, което научихме, каквото и да споменеш... веднага мога да ти покажа на какво се опитва то да ни научи. — Това дори на мен самия ми прозвуча малко дръзко.

Тя погледна морския пейзаж на отсрещната стена.

— Океан — каза тя.

— Океанът съдържа множество капки вода — започнах да говоря аз, без дори да се замислям, идеята беше така ясна в съзнанието ми, сякаш един от кристалите на Аткин се носеше пред мен. — Изпаряващи се капки или ледени капки, кристални или мътни, капки, които се носят във въздуха или капки, които се намират под тонове налягане. Капки, които само за миг се изменят, капки, които се изпаряват или се кондензират. Всяка капка е едно с океана. Без океана, капките не могат да съществуват. Без капките, океанът не може да съществува. Но когато една капка е в океана, не можеш да я наречеш „капка“. Няма граници между капките, докато някой не извади една от тях!

— Много добре! — възкликна тя. — Чудесно се получи, Ричи!

Погледнах поставката за чаша, на която бе нарисувана картата на Лос Анжелос.

— Улици и шосета — предложих ѝ аз. Тя затвори очи.

— Улиците и шосетата свързват всяко едно място с всяко друго, обаче всеки шофьор избира сам къде да отиде, — започна тя бавно. — Той може да отиде в красив провинциален край или до бордей, до университет или до бар, може да кара по шосето чак до хоризонта или пък да кара напред-назад по пътя, а може пък да паркира и никъде да не ходи.

Лесли разглеждаше образа в съзнанието си, преобръщаше го, забавляваше се с него.

— Той може да си избере какъвто климат иска, според това накъде ще кара — дали Феърбанк или Мексико, или пък Рио де Жанейро, може да шофира внимателно или безразсъдно, може да кара състезателна кола, лимузина или камион, може да я поддържа безупречно или да я остави да се разпадне. Може да кара без карта и да превръща всеки завой в изненада или пък може да си направи съвсем точен план къде отива и във всеки момент да знае как ще стигне до там. Но всеки път, който ще поеме, вече си съществува, преди той да е поел по него и след като е отминал. Всяко евентуално пътешествие вече си съществува и шофьорът е едно цяло с всички тях. Той само избира, всяка сутрин, кое пътешествие да поеме в този ден.

— Ау! Прекрасно!

— Дали научихме това току-що — продължи тя, — или сме го знаели винаги, но никога не сме си задавали този въпрос? — Преди да потърся отговор, тя реши отново да ме изпита: — Аритметика?

Тези аналогии не се получаваха с всяка дума, но видяхме, че става с почти всяка система, занятие или призвание. Компютърно програмиране, създаване на филми, търговия на дребно, крикет, производство, полети, градинарство, изкуство, образование, корабоплаване... зад всяко название се таеше една метафора с ясен пример за това как действа вселената...

— Лесли, нямаш ли чувство... Сега същите ли сме, каквито бяхме по-рано?

— Не мисля — каза тя. — Ако се бяхме върнали непроменени след всичко, което ни се случи, ние щяхме... но ти не това имаш предвид, нали?

— Искам да кажа *истински различни* — тихо отговорих аз. — Погледни хората около нас, хората в ресторанта.

Тя ги огледа бавно.

— Може би това ще започне да избледнява, но...

— ... ние познаваме всеки човек тук — казах аз.

На съседната маса седеше една виетнамка, признателна на любезната, жестока, омразна, обичаща Америка, горда с двете си дъщери, положително много старателни и отлични в колежа си. Ние я разбяхме и се гордеехме с нея и с всичко, което бе направила, за да превърне надеждите им в реалност.

Отсреща четирима тийнейджъри се смееха високо и се потупваха един друг, като не забелязваха никого друго освен себе си, но се мъчеха да привлекат вниманието, без да съзнават защо. Тази смутна, мъчителна възраст от собствения ни живот откликна в сърцата ни с мигновено съчувствие.

Там пък един младеж зубреше за изпити. Забравил всичко, освен страниците пред себе си, той следеше с молив редовете. Сигурно знаеше, че никога повече няма да му потрябва ъгъла, под който се пречупва светлината, но същевременно знаеше, че важното е пътя, всяка стъпка, измината по него, имате значение. И ние също го знаехме.

В ъгловото сепаре белокоса, скромно облечена двойка си говореше тихичко. Толкова неща имаме да си спомняме от всичко, което сме правили през живота си, толкова топло чувство с да съзнаваш, че си правил най-доброто, което умееш, и да градиш планове за бъдещето, каквито никой друг не може да измисли.

— Какво странно чувство — казах аз.

— Нали? — каза тя. — Случвало ли ти се е друг път?

При някои изживявания „извън тялото“, помислих си аз, съм стигал до някакво космическо единение. Но никога не ми се бе случвало да се чувствам едно цяло с хора, когато съм в напълно будно състояние, седнал в ресторант.

— Не като сега — казах аз. — Мисля, че не.

Бликнаха спомени от толкова отдавна, колкото изобщо можех да си спомня, ефирни нишки, свързващи с когото и да било друго, те просто подчертаваха това, което само изглеждаше да е разлики между нас.

Едно цяло, бе казала Пай. Трудно е да критикуваме, трудно е да съдим, когато самите ние сме в лъча на прожектора. Но пък щом вече разбираме, на нас не ни е нужно да осъждаме.

Едно. Не бяха ли това не непознати, а децата, които ние сме били, или мъдрите души, които тепърва ни предстои да бъдем? Едно средоточие от лично, очаквателно любопитство ни свързва един с друг, безсловесна, спокойна радост от силата ни да изграждаме животи, приключения и копнежи за знание.

Едно. Всички тези хора и градът не са ли и те ние? Неизвестни и суперзвезди, наркотрафиканти и полицаи, адвокати, терористи и

музиканти?

Докато разговаряхме, не ни напускаше това спокойно усещане за единство. Това не е някакво знание, което идва и си отива, помислих аз, а съзнанието за него. Това, което виждаме, е нашето собствено съзнание и когато то се издигне на по-високо ниво, колко се изменя всичко около нас! Всички ние на този свят сме отражения, ние сме живи огледала един на друг.

— Струва ми се, че ни се случи нещо много по-голямо, отколкото осъзнаваме — каза Лесли.

— Имам чувство, че нашият трамвай се търкаля по милион разклонения — казах аз, — и ние наблюдаваме как релсите под нас се сменят. Къде ще излезем накрая, накъде сме се устремили?

Докато седяхме, потънали в разговор, навън се смрачи. Чувствахме се като влюбени, които са се срещнали отново в рая — бяхме същите, които винаги сме били, но сега бяхме надникнали в това, което сме били по-рано, видели бяхме какво може да се случи в животи, които тепърва ще изживяваме.

Накрая си тръгнахме от ресторанта. Прегърнати, ние навлязохме в нощта и в града. Автомобили бързаха по улиците на юго-север-изток-запад; едно момче на скейтборд грациозно закръжи с голяма скорост около нас, колелата му ревяха; млада двойка се зададе срещу нас в безмълвен захлас, плътно прегърнати; всички ние по нашия път към тозчасния, тазвечершния, този животния ни избор.

На следващата сутрин в 8:45 часа ние завихме в три-лентовия път към билото на едно възвишение и навлязохме в голям паркинг-градина — място за автомобили сред цветя. Тръгнахме по една от многото пътеки към залата за конференции, заобиколени от море жълти нарциси, лалета и зюмбюли, сред тях просветваха дребни сребристи цветчета, във въздуха се носеха нежни аромати. Наистина Спринг Хил!

Вече в сградата, пред нас се разкри просторна зала, цялата в прозорци, откриващи гледка към морето. Във водата долу танцуваше слънчева светлина и хвърляше слънчеви зайчета по тавана.

Два реда столове бяха подредени в широк полукръг в залата, между тях — широка пътека. Пред столовете имаше невисок подиум, три зелени дъски за писане и микрофон на сребърна поставка.

Спряхме до масата на входа. На нея бяха останали само две картончета с имена, два комплекта информационни материали, бележници и писалки — за нас. Бяхме пристигнали последни, последните от тези около петдесет души, пропътували хиляди километри, за да дойдат на тази среща на съзнанията.

Между редовете стояха прави мъже и жени, поздравяваха се и се запознаваха; една жена излезе до средната дъска и написа заглавието на темата си и своето име.

На подиума излезе снажен господин с леко прошарена черна коса.

— Добре дошли — каза той уверено в микрофона, надмогвайки шума от разговорите в залата. — Добре дошли в Спринг Хил. Изглежда вече всички сме тук...

Той изчака, докато ние си намерихме местата и седнахме.

Двамата с Лесли закачихме картончетата с имената си и едновременно погледнахме оратора. От изненада залата се замъгли пред очите ми.

Погледнах Лесли в момента, в който и тя направи това.

— Ричи! Това е...

Ораторът отиде до централната дъска и взе тебешир.

— Има ли някой да не е написал темата на доклада си? Ричард и Лесли Бах, вие току-що пристигате, вашата тема...?

— АТКИН! — възкликнах аз.

— Наричайте ме Хари — каза той. — Каква е темата на доклада ви?

Имах чувство, че сме се върнали отново на рисунката, кацнали сме в някой филиал на леярната за идеи. Човекът си беше абсолютно същият, като се изключат следите от годините. Това този Лос Анжелос ли е, за който го смятаме, дали пак не сме пропуснали...

— Не, нямаме тема — казах аз. — Няма да се изказваме.

В миг много глави се обърнаха към нас. Лица на непознати и все пак...

Лесли докосна ръката ми.

— Това е невъзможно — прошепна тя, — но какво съвпадение!

Разбира се. Бяхме получили покана за конференцията от Хари Аткин, именно неговият подпис на писмото ни доведе тук, името му ни

беше известно преди да отпътуваме от къщи. Но той толкова много приличаше на Аткин!

— Кой друг? — попита той. — Напомням програмата на утринното заседание: изказвания по петнадесет минути, след шест изказвания петнадесет минути почивка, още шест изказвания и един час за обяда. Кой друг ще съобщи темата си?

Една жена стана на няколко стола пред нас.

Аткин кимна:

— Да, Марша?

— „Изкуствен ли е изкуственият интелект. Ново определение на човешката същност.“

Той започна да го записва на централната дъска, в края на списък от десет други заглавия, пишеше с печатни букви и в това време произнасяше на глас думите:

— ... ЧО...ВЕШ...КА...ТА... СЪЩ...НОСТ... -произнасяше той, — МАРША БАНЪР...ДЖИ... -Той вдигна поглед. — Друг?

Никой не се обади.

Лесли се наведе към мен.

— Ново определение на човешката същност — прошепна тя. — Не ти ли звучи като...?

— Да! Обаче Марша Банърджи е учен с *име*, — прошепнах в отговор, — тя е авторитет в областта на изкуствения интелект и пише от години. Не може да бъде...

— Струва ми се, че прекалено много съвпадения станаха — каза тя. — Погледни останалите заглавия! Хари Аткин погледна една бележка.

— Организаторите на конференцията ме помолиха да ви обясня, че Спринг Хил е създал условия за пряко общуване между шестдесет от *най-неординерните* умове в областта на науката и комуникациите днес. — Той направи пауза и вдигна поглед с едва доловима усмивка... същата онази усмивка! — Шестдесет от *най-интелигентните* умове обаче сигурно означава друг списък...

Залата заискри от смях.

Първата тема на дъската беше на Аткин:

СТРУКТУРА И КОНСТРУИРАНЕ НА ИДЕИ.

Обърнах се към Лесли, но тя вече я бе прочела, кимна и продължи да чете нататък.

— Вие сте поканени тук, защото сте различни — каза Хари, — защото организаторите са забелязали, че вие се осмелявате да се движите по ръба на айсберга. Спринг Хил бе призван да ви свърже и с други изследователи, също тъй близо до ръба на неопознатото, като вас. Искаме да не ви е самотно там...

С Лесли продължихме да четем заглавията на дъската с растящо удивление:

БЪДЕЩЕ БЕЗ ГРАНИЦИ:

ЗАРАЖДАНЕ НА ЕЛЕКТРОННАТА НАЦИЯ

ЕКСПЕРИМЕНТИ С ФИЗИКАТА НА ЧАСТИЦИТЕ-МИСЪЛ

КАКВО ПРАВИ ЧУДЕСЕН ЧОВЕК КАТО ВАС В СВЯТ КАТО

ТОЗИ?

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ДАНЪЦИТЕ:

КАК ДА СЕ ОТКРИЕ КАКВА Е ВОЛЯТА НА ХОРАТА

„КАКВО АКО...“: РЕШЕНИЯ ОТ ПРЕДИШЕН ЖИВОТ

СВРЪХПРОВОДИМИТЕ СУПЕРКОМПЮТРИ И

ЕКОЛОГИЧЕСКОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

ИНДИВИДУАЛНАТА ЦЕЛ:

ТЕРАПИЯ ЗА БЕДНОСТТА И ПРЕСТЪПНОСТТА

ПЪТИЩА КЪМ ИСТИНАТА:

ТАМ, КЪДЕТО НАУКАТА СЕ СРЕЩА С РЕЛИГИЯТА

РАЗРУШИТЕЛЯТ КАТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛ: НОВИ РОЛИ ЗА

ВОЕННИТЕ

КАК ДА ПРОМЕНИМ ВЧЕРАШНИЯ ДЕН И ДА ОПОЗНАЕМ

УТРЕШНИЯ

РОДНИНИ ПО ИЗБОР:

СЕМЕЙСТВОТО В ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ ВЕК

СЪВПАДЕНИЕТО: ХУМОРЪТ НА ВСЕЛЕНАТА?

— ... и да ви напомня, че всеки от вас по време на всеки доклад може да се чувства насърчен да дойде на страничните дъски и да запише всякакви връзки, асоциации, взаимосвързаности, насоки от изследвания и идеи, които ораторът може да подсказе в съзнанието ни. Когато дъските се изпълнят, моля изтрийте най-горната идея и добавете своята, след това по-долната и така нататък...

НУЖНА ЛИ Е СМЪРТТА?

НОМО SAPIENS:

НУЖДАТА ОТ ВЪЗНИКВАНЕ НА НОВА РАСА

ИЗУЧАВАНЕ НА ДЕЛФИНИТЕ
ТВОРЧЕСКИ АЛТЕРНАТИВИ НА ВОЙНАТА И МИРА
МНОЖЕСТВО СВЕТОВЕ ЕДНОВРЕМЕННО? РИСУНКИ НА
ВЪЗМОЖНОСТИТЕ

— Виждаш ли, Ричи? Погледни това, последното!

Аткин извади от джоба си таймър, включи го — БИП-БИП-БИП — едно настойчиво електронно канарче и предупреди:

— Петнадесет минути минават неусетно бързо...

Прочетох последното и примигнах. Възможно ли е и друг някой да е виждал рисунката на възможностите? Ние непрекъснато си бяхме представяли... *какво ли, ако се окаже, че не сме единствените, които са били там?*

— ... налага се да изложите пред нас малко повърхностно и накратко последните си разработки — продължи Аткин, — какво сте открили, накъде се насочвате занапред. По време на почивките ще обсъдим по-нататъшните подробности за това как да обменим информация за изследванията или да подготвим следващи срещи. Но ще трябва да прекъснете, когато чуете това — и той включи отново канарчето, — защото някой друг със също толкова удивителна тема като вашата ще трябва да се изкаже. Има ли въпроси?

Имах чувство, че стартира някакъв огромен скоростен двигател. Просто усещахме как мозъците около нас препуснаха, екзотични идеи защракаха на бързи обороти, в отчаян устрем. Все едно, че Аткин бе размахал флагче за старт.

Той се обърна и погледна часовника.

— Започваме след една минута. Точно навреме. Желаетелите могат да получат магнетофонни записи от изказванията на конференцията. Вече разполагате с имената и телефоните на всеки тук. Прекъсваме за обяд в 12:45, вечеря от пет до шест в съседната зала, приключваме за днес в 21:15, продължаваме отново утре сутринта в 8:45. Повече никакви въпроси. Аз съм първият изказващ се.

Той погледна пак часовника, беше само секунди преди определеното за началото време и включи таймъра.

— И така. Идеите не са мисли, те са изградени структури. Забележете това и обърнете внимание на начина, по който се изграждат вашите идеи — тогава ще откриете драматично повишаване на качеството на това, което мислите. Не ми ли вярвате? Тогава вземете

последната си и най-добра идея. Точно сега затворете очи и задръжете тази идея в съзнанието си...

Аз затворих очи и се спрях на това, което наскоро бяхме научили: че всеки от нас е аспект на всеки друг.

— Вгледайте се добре в идеята си и вдигнете ръка, ако ви се струва, че идеята ви е направена от думи. — Той помълча. — От метал? — Нова пауза. — От празно пространство? — Пауза. — От кристал?

Аз вдигнах ръка.

— Сега отворете очи, моля.

Аз отворих очи. Лесли бе вдигнала ръка, а и всички останали до един също бяха вдигнали ръка. Последва ропот от изненада, смях, „ах“ и „о!“ от всичкиждате със структура — каза Аткин. — Всяка сполучлива идея се подчинява на три правила на конструиране. Ако се взрете в това, вие веднага ще можете да кажете дали една идея ще заживее за вас или ще се окаже безжизнена. Залата стихна като пред изгрев.

— Първо, това е правилото на симетрията — каза той. — Затворете пак очи и огледайте формата на своята идея...

Последният път, когато изпитах подобно чувство, бе когато превключих изтребител от пълна газ към форсажен режим — същият взрив от дива, едва контролируема енергия зад мен.

Докато Аткин говореше, един мъж от втория ред стана, отиде до лявата дъска и написа с припряни печатни букви: ДИЗАЙН И КОДИРАНЕ НА ИДЕИ ЗА ПРЯКО БЕЗСЛОВЕСНО РАЗБИРАНЕ МЕЖДУ КОМПЮТЪР И КОМПЮТЪР.

Разбира се, помислих аз. Безсловесно! Думите са толкова недодялан помощник на телепатията. Колко много ни пречеха думите, когато разговаряхме с Пай за времето!

— Ами ако вместо компютър-компютър, сложим мозък-мозък? — прошепна Лесли, като едновременно слушаше и си водеше записки. — Някой ден ще можем да заобикаляме езика!

— ... и четвъртото правило за всяка ефикасна идея — продължаваше Аткин, — е да бъде очарователна. И все пак единствена мярка за чара може да бъде...

БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП...

Цялата зала възкликна разочаровано.

Аткин вдигна ръка със знак „всичко е наред“, спря сигнала на таймъра, включи го отново и слезе от подиума. Натам се запъти млад мъж, като заговори още преди да е стигнал до микрофона.

— Електронните нации не са експеримент далеч в бъдещето, който може да е сполучлив или не — каза той. — Те вече са започнали съществуването си, те вече действат в този момент около нас, невидими мрежи между хора, които споделят еднакви ценности и идеи. Благодаря, Хари Аткин, че толкова добре ми отворихте път! Гражданите на тези нации може да са американци или испанци, японци или латвийци, но това, което свързва в едно невидимите им държави, е по-силно от границите на всякаква география... Сутринта летеше покрай нас, слънчеви лъчи, които се отразяват от диамант, изумруд и рубин, усилвайки блясъка си след всяка извивка и промяна. Колко самотни се бяхме чувствали ние с нашите странни мисли и каква славна радост е да си бъдеш у дома с това семейство от непознати!

— Благословено да е нейното сърце — каза Лесли.

— Колко би харесало това на Тинк, ако можеше да го узнае.

— Тя го знае, естествено — прошепнах аз. — Откъде мислиш, че е дошла идеята за Спринг Хил?

— Не беше ли казала тя, че е *нашата* идея-фея, друго ниво на нас самите?

Докоснах ръката на Лесли.

— А къде свършваме ние и къде започват хората в тази зала? — попитах я аз.

Аз самият не знаех. Къде започва и свършва съзнанието и духът, къде започва съвестта и къде завършва, къде са границите на интелигентността, любознателността и любовта?

Колко пъти сме изпитвали желание да имаме повече тела! Просто няколко тела повече, за да можем едновременно да тръгваме и да оставаме. Да можем да си живеем спокойно сред природата, да наблюдаваме безметежно изгрева на слънцето, да опитомяваме дивата природа, да отглеждаме растения и да живеем близо до земята, а в същото време да можем да бъдем градски чеда, да се блъскаме и да ни блъскат в навалищата, да гледаме филми и да ги правим, да ходим на лекции и да изнасяме лекции. Липсват ни достатъчно тела, за да се

срещаме с хора във всеки час и в същото време да си оставаме сами двамата, да строим едновременно мостове и отшелнически килии, да научим всички езици, да усвоим всякакви умения, да научим, практикуваме и предаваме всичко, което бихме искали да знаем и правим, да работим, докато капнем и да не правим нищичко.

— ... откриваме, че гражданите на тези нации проявяват много по-силна лоялност едни към други, отколкото към своите географски страни. И то без никога да са се срещали лично или дори да очакват да се срещнат, но те стигат до тази взаимна обич чрез качеството на своята мисъл, на характера си...

— Тези хора сме всъщност ние, но в други тела! — прошепна Лесли. — Те винаги са искали да пилотират хидроплани, а ние го правим вместо тях. Ние винаги сме искали да разговаряме за делфини, да изследваме електронни нации, а те го правят вместо нас! Хора, които обичат едни и същи неща, не са непознати, дори ако никога не са се срещали!

БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП-БИП- БИП-БИП...

— ... които ценят едни и същи неща, не са непознати — каза младият мъж, като се отдръпваше от микрофона, — дори ако никога не са се срещали!

Ние се спогледахме и се присъединихме към ръкоплясканията, после започна да говори следващата ораторка, като явно бе разчела изказването си по часовник.

— Както най-малките частици материя са чиста енергия — каза тя, — така най-малките частици енергия могат да бъдат чиста мисъл. Ние направихме серия от експерименти, които позволяват да се допусне, че светът около нас може твърде буквално да е построение на нашата мисъл. Ние открихме подобие на частица, която нарекохме *мислон*...

Страниците на бележниците ни се изпълваха една след друга, а всеки път чуруликането на таймъра предизвикваше едновременен взрив от разочарование и нови очаквания. Толкова неща имаше да се кажат, толкова неща да се научат! Как бе възможно тъй много изумителни идеи да се стекат на едно място!

Дали пък всички в тази зала не сме един единствен човек? — запитах се аз.

Усетих, че Лесли ме гледа и вдигнах очи към нея.

— Ние имаме какво да им кажем — пошепна тя.

— Ще можем ли да живеем със себе си, ако не го споделим?

Усмигнах ѝ се.

— Скъпият ми скептик.

— ... и от разнообразието идва това забележително единство — казваше ораторката. — Толкова пъти сме забелязвали, че нещата, които откриваме, са съвсем същите като това, което сме си представяли...

Докато тя говореше, аз станах и отидох до централната дъска, взех тебешира и изписах с печатни букви в края на списъка заглавието на това, което щяхме да кажем в нашите петнадесет минути:

ЕДНО.

После оставих тебешира, върнах се да седна до жена ми и взех ръката ѝ. Денят едва започваше.

Източник: [Библиотеката на Александър Минковски](#)

Издание:

ЕДНО. 1993. Изд. Анима, София. Роман. Превод: от англ. Нели КОНСТАНТИНОВА [One, by Richard BACH (1988; 1989)]. Художник: Яна ЛЕВИЕВА. Печат: Дунав прес, Русе. Формат: 140×210 мм. Офс. изд. Тираж: 10 000 бр. Страници: 272. Цена: 38.00 лв. ISBN 954-8544-01-6. С портрет на автора и съпругата му Лесли Париш-Бах.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.